BABAD MATARAM

B.G. 109. a.

R-109

Jav. Hss. Bat.Gen.No.109.

Korte inhoud Babad Mentaram.

Pag. 1, zang 1, Sinom 33 verzen.

Troes hèstining sebda nata,

Anjariosaken ingkang noeroenaken Kiageng ing Mentaram (Kjai Ageng Pemanahan), oeroet-oeroetipoen wiwit Kangdjeng Nabi Adam.

Rawoehipoen ing Mentaram Kyahi Ageng Pemanahan.

Pag. 5, zang 2, Asmaradana 34 verzen.

Kyahi ageng ing Mantawis.

Anjariosaken nalika Raden Ngabèhi saloring pasar anjidra resmi, poetri sasengkeraning Sultan Padjang ingkang kagadoehaken doemateng Kiageng ing Mentawis, ngantos sowanipoen Kiageng Mentawis dateng Padjang, angatoeraken kalepataning ingkang poetra. Ing woesananipoen sang poetri kadawoehan garwa pisan.

Pag. 8, zang 3, Poetjoeng 37 verzen.

Sekar poetjoeng kang wadya koeswa woes koempoel,

Tindakipoen sultan Padjang kadèrèkaken para wadya dateng ing Giri, saha pasoegatanipoen Soenan Giri dateng wadya Padjang.

Pag.11, zang 4, Kinanti 30 verzen.

Kinanti nolih ing poengkoer,

Pambatangipoen Soenan Giri jèn ing Mentaram badé kadjoemenengan nata ingkang angereh tanah Djawi, saha kondoeripoen Soeltan Padjang saking Giri ngantos rawoehipoen ing Padjang.

Pag. 14, zang 5, Maskoemambang 47 verzen.

Jang jang kadya roekma toemimboel ing warih,

Rerembaganipoen Kiageng Mentaram lan ki Djoeroe Martani, saha sédanipoen Kiageng Mentawis, toewin sowanipoen ki Djoeroe Martani dateng Padjang angatoeraken kawontenanipoen ing Mentawis, ing woesananipoen Raden Ngabèhi kagentosaken palenggahaning rama djoemeneng ing Mentawis.

Zang 6

Zang 6, pag. 17, Megatroeh 46 verzen.

Sareng kapegatan tresna sang apraboe,

Siniwakanipoen soeltan Padjang saha anggènipoen djoemenengaken Raden Ngabèhi wonten ing Mentawis apangkat boepati, djoedjoeloek Sénapati Ngalaga, toewin kondoeripoen Kangdjeng Sénapati saking Padjang dateng Mentawis.

Zang, 7, pag. 21, Midjil 35 verzen.

Kawarnaha ing Padjang nagari,

Siniwakanipoen Soeltan Padjang angrembag kawontenanipoen ing Mentawis, déné lami boten poeroen sowan, ing woesananipoen sang nata ladjeng oetoesan dateng Mentawis.

Lampahipoen oetoesan saking Padjang ngantos doemoegi ing Mentawis, saha wangsoelipoen saking Mentawis ngantos sowanipoen malih dateng sang Nata ing Padjang angatoeraken ingkang dados wangsoelanipoen Sénapati ing Ngalaga Mantawis.

Zang 8, pag. 24 Dandanggoela 23 verzen.

Jata kyahi Djoeroe Amartani,

Rerembaganipoen ki Djoeroe Martani lan Sénapati Ngalaga, angrembag prajoginingsing lampah, déné Sénapati Ngalaga ambangkang katimbalan dateng Padjang.

Zang 9, pag. 28 Maskoemambang 63 verzen.

Hèh ki djebèng paran karsanta sahiki,

Taksih pitoetoeripoen ki Djoeroe Martani dateng raden Sénapati ing Ngalaga.

Tindakipoen ki Djoeroe Martani lan kangdjeng Sénapati atirakatan ngantos doemoeginipoen ing pertapanipoen kiageng Giring.

Kramanipoen kangdjeng Sénapati kalijan rajinipoen kiageng ing Giring.

Zang 10, pag. 32 Pangkoer 32 verzen.

Praptèng kori kèndel noelya,

kondoeripoen

Kondoeripoen ki Djoeroe Martani lan kangijeng Sénapati saking ing Giring ngantos doemoeginipoen ing Mentawis.

Anjariosaken nalika kangijeng Sénapati anganiegi tijang pamaijegan ingkang badé sowan dateng Paijang.

Zang, 11 pag. 34 Asmaradana 39 verzen.

Ki Botjor legeg kang galih,

Anjariosaken nalika Panembahan Sénapati njamoer ing lampah laijeng kepanggih kalijan pangaijenging mantri pamaijegan ingkang nama ki Botjor, saha réka dajanipoen panembahan Sénapati amendet manahipoen para mantri pamaijegan.

Zang 12, pag. 38 Gamboeh 27 verzen.

Pra mantri maijegan sagoeng,

Taksih njariosaken pamboijananipoen panembahan Sénapati dateng para mantri pamaijegan saha prasetyanipoen para mantri-mantri waoe dateng panembahan Sénapati.

Zang 13, pag. 40 Pangkoer 30 verzen.

Mantri maijegan sadaja,

Taksih njariosaken pamboijananipoen panembahan Sénapati dateng para mantri pamaijegan, saha loemebetipoen ki Botjor dateng datoelaja angajoni kaprawiranipoen panembahan Sénapati, ing woesananipoen ki Botjor laijeng soeijoei ing ngarsanipoen sang panembahan.

Zang 14, pag. 44 Dandanggoela 26 verzen.

Kyahi Botjor oematoer lir peksi,

Tindakipoen panembahan Sénapati anepi dateng Nglipoera saha noesoelipoen ki Djoeroe Martani dateng Nglipoera ngatos kepanggihipoen kalijan panembahan Sénapati ingkang saweg mèndra.

Datengipoen lintang ingkang asoeng sasmita dateng panembahan Sénapati toewin piwoelangipoen ki Djoeroe Martani dateng sang panembahan.

Zang 15, pag. 48 Megatroeh 31 verzen.

Jata ri sang Sénapati ing ngapoepoeh,

Tindakipoen amati raga panembahan Sénapati angambah ing wana wasa ngantos doemoegi ing sapinggiring lèpèn Opak, sang panembahan ladjeng anggebyoer, tapa ngèli, ngantos doemoegi ing sawanganing djaladri.

Zang 16, pag. 51 Sinom 20 verzen.

Sang wirotama woes mentas,

Semèdinipoen sang Sénapatya wonten tepining samodra ngantos andadosaken gara-gara, toewin kepanggihipoen sang Sénapatya kalijan ratoe Kenja ing saganten kidoel.

Zang 17, pag. 53 Kinanti 79 verzen.

Sang praboe rara nèng ngajoen,

Tindakipoen panembahan Sénapati dateng ing kedatonipoen praboe Rara ing saganten kidoel, saha njariosaken rerengganing datoelaja ing saganten Kidoel.

Pangandikanipoen sang panembahan Sénapati kalijan praboe rara ngantos doemoegining saresmi, toewin kondoeripoen sang Sénapati saking saganten Kidoel.

Zang 18. Pag.61. Dandanggoela 67 verzen.

Prapta nembah ri sang Sénapati,

Kepanggihipoen sang panembahan Sénapati kalijan djeng soenan Kalidjaga saha dawoeh piwoelangipoen djeng Soenan dateng sang panembahan Sénapati, ladjeng sami koendoer dateng Mentawis.

Gentos anjariosaken djeng Soeltan Padjang noedjoe lenggah siniwaka angrembag kawontenanipoen sang panembahan Sénapati ing Mentawis, woesananipoen ladjeng oetoesan dateng adipati ing Toeban saha pangéran Benawa anjatakaken dateng Mentawis.

Rawoehipoen para oetoesan wonten ing Mentawis saha anjariosaken pasoegatanipoen sang Sénapati dateng para oetoesan.

Zang

Zang 19, pag. 70 Sinom 24 verzen.

Sang prawiranom tan arsa,

Anggènipoen sami beksan wadya ing Toeban lan Mantaram saha kondoeripoen oetoesan dateng Padjang. Sadoemoeginipoen ing Padjang ladjeng angatoeri woeninga dateng kangdjeng soeltan, jèn njata sang Sénapati ambalik.

Pangandikanipoen soeltan Padjang dateng para nijaka, anjariosaken kasektènipoen sang Sénapati.

Zang 20, pag. 73 Dandanggoela 23 verzen.

Kangdjeng Sénapati ing ngadjoerit,

Tindakipoen panembahan Sénapati kadèrèkaken ki Djoeroe Martani saha Djoeroetaman dateng Soemabawa saha teloekipoen nata Soemabawa dateng pandjenenganipoen.

Gentos anjariosaken tijang Banten ingkang papara dateng Mentawis ing woesananipoen ladjeng dipoen ajoni dateng radèn Rangga poetra Mantawis, ing woesananipoen tijang Banten pipitoe waoe sami anandang kanin wangsoel dateng Banten.

Zang 21, pag. 77 Kinanti 40 verzen.

Dyan Rangga ngandikan sampoen,

Doekanipoen panembahan Sénapati dateng ingkang poetra radèn Rangga awit awit amemengsahan lan tijang Banten ingkang nembé pepara, saha lolosipoen Radèn Rangga saking Mentawis dateng Pati.

Rerembaganipoen radèn Rangga kalijan ingkang paman dipati ing Pati.

Tindakipoen Radèn Rangga amedjahi tijang ingkang nembé tapa saha soebaripoen tijang tapa waoe dateng radèn Rangga jèn badé males oekoem.

Zang 22, pag. 81 Asmaradana 28 verzen.

Tapa bisoen radyan mantri.

Kondoeripoen radèn Rangga saking Pati dateng Mantawis saha sowanipoen dateng ingkang rama sang panembahan Sénapati toe-

win

win ingkang éjang kyahi Djoeroe Martani.

Zang 23, pag. 83 Doerma 25 verzen.

Kawarnaha raden Rangga alelana.

Tindakipoen raden Rangga lelana saha kondoeripoen dateng Mentawis toewin perangipoen raden Rangga mengsah teksaka (sawer) sawer pedjah déning raden Rangga, nanging raden Rangga ladjeng gerah ing wekasan doemoegi sédanipoen.

Zang 24, pag. 86 Sinom 46 verzen.

Sigegen nagri Mentaram,

Gentos njariosaken toemenggoeng Majang ingkang pinoedjoe sekel amenggalih kelampahanipoen ingkang poetra raden Pabélan remen lampah ingkang boten sahé, ing woesananipoen ladjeng kadawoehan anjidra resmi sekaring kedaton ing Padjang, ngantos kalampahan raden Pabélan anjidra resmi poetri ing Padjang, ngantos katjepengipoen raden Pabélan, ing woesananipoen ladjeng dipoen pedjahi.

Zang 25, pag. 92 Dandanggoela 16 verzen.

Ki toemenggoeng Majang doek roemijin,

Kadoekanipoen toemenggoeng Majang déning soeltan Padjang ladjeng kaboetjal dateng Semarang, nanging wonten ing margi ladjeng kabégal déning oetoesan saking Mentawis.

Zang 26, pag. 94 Sinom 39 verzen.

Mantri madjegan Mantaram,

Sowanipoen mantri madjegan wonten ing ngarsanipoen panembahan Sénapati angatoeraken toemenggoeng Majang saha pangandikanipoen sang Sénapati dateng ingkang raji: toemenggoeng Majang.

Atoeripoen doeta ingkang mentas kaoetoes angateraken toemenggoeng Majang dateng djeng soeltan Padjang lan doekanipoen kangdjeng soeltan Padjang dateng sang Sénapati Mentawis, ladjeng oendang angloeroeg dateng Mentawis.

Zang 27, pag. 100 Pangkoer 24 verzen.

Praijoerit ijro pan woes tata,

Lampahipoen para praijoerit saking Paijang saha lampahipoen para praijoerit saking Mentawis ingkang baié amapagaken prang toewin iatengipoen para ijin peri prajangan saking saganten Kidoel toewin redi Merapi ingkang baié ambantoe perangipoen tijang Mentawis.

Zang 28, pag. 103 Danianggoela 65 verzen.

Watoe ageng pan akatah prapti,

Oendoeripoen para waiya Paijang saking pabarisan toewin lampahipoen ijeng Soeltan paijang kondoer iateng Paijang, wonten ing margi ijeng soeltan Paijang iawah saking liman andadosaken gerahipoen ngantos doemoegining séia.

Djoemenengipoen soeltan ipati ing Demak wonten ing Paijang anggentosi rama marasepoehipoen.

Soengkawanipoen pangéran Benawa, poetranipoen soeltan Paijang, iéné boten kaangkat anggentosi kalenggahaning ingkang rama, saha prihatosipoen para mantri ing Paijang ingkang sami kasoeia pangasilanipoen.

Panangisipoen pangéran Benawa iateng kangijeng Sénapati Mentawis, njoewoen kaijoemenengaken nata anggentosi kalenggahaning rama wonten ing Paijang.

Tindakipoen kangijeng Sénapati Mentawis ambeiah ing Paijang saha perangipoen panembahan Sénapati mengsah waiya paijang ingkang sami atengga kita.

Zang 29, pag. 112 Pangkoer 21 verzen,

Moedoen seka ing pelatar,

Perangipoen sang Sénapati mengsah waiya Demak kabantoe iateng kyahi Gedong praijoerit ing Paijang, toewin oendoeripoen para waiya ing Demak.

Zang 30, pag. 115 Midjil 42 verzen.

Kagyat awoengoe ijeng Sénapati,

Bedahipoen negari Padjang saha katjepengipoen dipati Demak, toewin djoemenengipoen soeltan pangéran Banawa wonten ing Padjang, saha koendoeripoen sang Sénapati dateng Mentawis.

Zang 31, pag. 119 Dandanggoela 1 vers.

Manis rawoehnja ijeng Sénapati.

Djoemenengipoen nata ijeng Sénapati wonten ing Mentawis.

Zang 1, pag. 1, Asmaradana.

Winiwitan ta poeniki,

Anjariosaken wiwit kangdjeng nabi Adam apoepoetra nabi Sis sateroesipoen doemoegi ing Madjapahit saha raden Bondankadjawan(ki ageng Taroeb).

Zang 2, pag. 4 Dandanggoela 35 verzen.

Lingena kang poetraning sang adji,

Njoewitanipoen radèn Patah dateng soenan Ngampel saha anggènipoen dadekah wonten ing Galagahwangi, ngantos djoemeneng adipati ing Demak, toewin pambalikipoen radèn Patah boten poeroen sowan dateng Madjapahit.

Kempalipoen para wali badé andamel mesdjid wonten ing Demak.

Zang 3, pag. 9 Pangkoer 6 verzen.

Sampoen dadya masdjid Demak.

Rerembaganipoen para wali lan radèn Patah toewin dadosipoen masdjid ing Demak.

(Oud Jav. Hss.)

Anjariosaken ing nagari Keling kala wonten nata ing ngartjapada ingkang anggentosi kalenggahanipoen sang Girinata inggih poenika sang Wisnoemoerti, saha anjariosaken tjitranipoen sang nata.

Anjariosaken lahirpoen sang Kretawirja toewin raden Dasawresni.

Tindakipoen raden Kretawirja alelana ngantos doemoegi ing satoenggiling pratapan.

Tindakipoen lelana raden Dasawresni ngantos soemerep dateng satoenggiling tédja, ladjeng binoedjeng ngantos kasar-sasar doemoegi satoenggiling taman ingkang noedjoe wonten poetrinipoen siram.

1.SINOM.

1. Troes hèstining sebda nata, oedajanirèng paloepi, sedjarah poerwaning kanda, hérékata kangdjeng Nabi, Adam nèng pradja Boelki, semana noelya sesoenoe, kangdjeng Nabi Sis nama, djeng Nabi Sis asesiwi, Sajid Anwar noelya ngalih pradjanira.

2. Nèng nagri Parat Kanginan, lawan ngalih kang wewangi, djedjoeloek sang Hyang Noertjaja, sang Hyang Noertjaja sesiwi, Noerasa kang wewangi, sang Hyang Noerasa sesoenoe, peparab sang Hyang Wenang, sang Hyang Wenang noelya ngalih, koeta ngardi Semèroe kinarja swarga.

3. Sang Hyang Wenang apoepoetra, sang Hyang Toenggal awewangi, sang Hyang Toenggal apoepoetra, sang Hyang Goeroe Nata déning, kitanja swarga Djonggring, Selaka ingkang djedjoeloek, sang Hyang Goeroe poepoetra, Batara Brama wewangi, koetanira Doeksinageni soewarga.

4. Batara Brama poepoetra, Bramasadara wewangi, Batara Bramasadara, adarbé kita pribadi, Tegalgoemoenggoeng nagri, Bramasadara sesoenoe, tengran Bramasatapa, Bramasatapa woes ngalih, pradjanira Gilingwesi namanira.

5. Lawan malih djoedjoeloeknja, sang Sritroesta kang wewangi, Tritroesta sampoen poepoetra, Parikahanan kekasih, Parikanan sesiwi, Manoekmanangsa djedjoeloek, ri sang Manoekmanangsa, jata sampoen asesiwi, dyan Sakoetrem Sakoetrem noelya poepoetra.

6. Praboe Sakri djoedjoeloeknja, praboe Sakri woes sesiwi, nama radèn Palasara, Palasara darbé nagri, Ngastina nging tan apti, ngadeg nata remenipoen, lelana mangoen tapa, Palasara maha jekti, apepoetra nama wikoe Abiasa.

7. Nèng woekir Rahtaoe nama, Abiasa woes sesiwi, praboe Pandoedéwanata, djoemeneng Ngastina nagri, narpa Pandoe sesiwi, Danangdjaja kang djedjoeloek, kekita Madoekara, Danangdjaja woes sesiwi, nama radèn Abimanjoe kitanira.

8. Ing Plangkawati negara, Abimanjoe woes sesiwi, Parikesit srinarèndra, djoemeneng Ngastina nagri, Parikesit sesiwi, Oedajana kang djedjoeloek, Oedajana pepoetra, Oedajaka kang wewangi,

Oedajaka

Oedajaka apoepoetra Gendrajana.

9. Gendrajana apoepoetra, ri sang Djajabaja adji, djoemeneng kita Memenang, Djajabaja sriboepati, woes pepoetra wewangi, Djajamidjaja djedjoeloek, praboe Djajamidjaja, sampoen poepoetra wewangi, praboe Djajamiséna srinaranata.

10. Djajamiséna poepoetra, Soemawitjitra sang adji, sang praboe Soemawitjitra, pepoetra srinarapati, Tjitrasoma wewangi, noelya ngalih pradjanipoen, nagri Melawapatya, Tjitrasoma woes sesiwi, adjedjoeloek sang apraboe Pantjadrija.

11. Sri Pantjadrija poepoetra, Anglingdrija sriboepati, sri narèndra Anglingdrija, poepoetra srinarapati, Soewélatjala adji, noelya ngalih pradjanipoen, nagri Poerwatjarita, ja ing Mendangandong Wilis, sir Soewélatjala sampoen apoepoetra.

12. Djedjoeloek radja Sindoela, ngalih ing Galoeh negari, radja Sindoela poepoetra, Déwatatjengkar sang adji, gya ngalih kang negari, Mendangpramesan sang praboe, Déwatatjengkar poetra, Srimapoenggoeng sriboepati, Srimapoenggoeng poepoetra Srikandihawan.

13. Srikandihawan poepoetra, resi Getajoe sang adji, kekita Mendangkoripan, resi Getajoe sesiwi, Déwakoesoema adji, woes angalih pradjanipoen, kekita ing Djenggala, Déwakoesoema sang adji, apoepoetra radèn Pandji Rawisangga.

14. Djoemeneng nagari Daha, djedjoeloekira angalih, sang praboe Soerjawasésa, Soerjawasésa sang adji, poepoetra radèn Pandji, Lalèjan djedjoeloekipoen, radèn Pandji Lalèjan, poepoetra srinarapati, Bandjaransari noelya ngalih kang pradja.

15. Ing Sigaloeh koetanira, sang praboe Bandjaransari, apepoetra Arja Bangah, arja Bangah woes sesiwi, Mantalarasa adji, Mantalarasa soesoenoe, sri Moendingsari nama, noelya ngalih kang negari, Pedjadjaran sri Moendingsari pepoetra.

16. Moendingsari djedjoeloeknja, srinarèndra Moendingwangi, woes pepoetra srinarèndra, Tjiliwangi sriboepati, Tjiliwangi sesiwi, nama dyan Djaka Soesoeroeh, noelya angalih pradja, ing Madjapahit negari, ngalih nama djedjoeloek sri Brawidjaja.

17. Srinarèndra Brawidjaja, sampoen pepoetra wewangi, praboe anom Brakoemara, Brakoemara asesiwi, Oedaningkoeng wewangi, Oedaningkoeng asesoenoe, Ajamboeroe panengran, Ajamboeroe woes sesiwi, radèn Lemboemisani djedjoeloekira.

18. Lemboemisani poepoetra, radèn Bratandjoeng wewangi, radèn Bratandjoeng pepoetra, apeparap radèn Alit, radèn Alit kawarni, sawoesnja djoemeneng ratoe, djedjoeloek Brawidjaja, tedjak kaping sapta adji, kang djoemeng nèng nagari Madjalengka.

19. Pan samya djedjoeloekira, Brawidjaja sriboepati, poetra kang ginadjang nata, tedjak toemedjak pan sami, praboe anom wewangi, Brakoemara kang djedjoeloek, sang praboe Brawidjaja, kang pamoengkas woes sesiwi, adjedjoeloek rahadèn Bondankadjawan.

20. Pinernah nèng Taroeb radyan, nèng Taroeb ngalih wewangi, Lemboepeteng djedjoeloeknja, tan pegat amangoentèki, jata semana kyahi, ageng Lemboepeteng sampoen, poepoetra kyahi Getas, Pendjawa ingkang wewangi, kyageng Getaspendjawa sampoen poepoetra.

21. Djedjoeloek kyageng Seséla, saking Taroeb woes angalih, dedjoekoeh nagri ing Séla, kijageng Séla sesiwi, poetra kiageng Ngenis, kyageng Ngenis apan sampoen, ngalih doekoeh Nglawijan, kyageng Ngenis asesiwi, adjedjoeloeh kyahi ageng Pemanahan.

22. Kyahi ageng Pemanahan, kala ginandjar negari, mentaram mring kangdjeng Soeltan, Padjang dipoen sengkalani, lir teroes dadi nagri, lambang koelawoe kang windoe, Adi warsa Djimawal, ing woelan Rabingoelakir, ri Mangkara Manis tanggal kaping sanga.

23. Warigagoeng woekonira, jata kiageng Mentawis, boedalira saking Padjang, ngalih mring nagri Mantawis, ari Respati Pahing, Djoeloengwangi woekonipoen, tanggal ping kawanwelas, ing sasi Rabingoelakir, solahira ing marga datan winarna.

24. Woes prapta nagri Mantaram, bakda loehoer ingkang wantji, ri Mangkara ponang tanggal, limalas Rabingoelakir, woekoené Djoeloengwangi, warsa Djimawal kang windoe, Adi Koelawoe lambang, mantri teroes dadi adji, sengkalané kala rawoeh ing Mentaram.

25. Kilèné doesoen Wiara, padoekoehan pinggir kali, kang kinarjà pedaleman, patilasanira ngoeni, koesoema mangoentèki, ke-

langkoeng

langkoeng dènira neroeng, brangta amanting raga, sang nararja doek ing ngoeni, kang djedjoeloek djeng pangéran Djajaprana.

26. Kotjapa kangdjeng pangéran, Djajaprana kang sesiwi, djeng pangéran Madépandan, ing Padjang ingkang negari, déné ingkang sesiwi, pangran Madépandan ikoe, kangdjeng Soenan Prawata, djeng soenan Prawata siwi, nira kangdjeng sinoehoen soeltan Bintara.

27. Amangsoeli kang tjarita, pangran Djajaprana ngoèni, sasédané kang soedarma, saklangkoeng dènja prihatin, kangdjeng pangéran noeli, mangèndralaja anglangoet, tjiptanirèng wardaja, soemedyarsa madeg adji, lan satoeroen-toeroennja dadija nata.

28. Poeroehita marang adjar, adjar miwah para resi, kang ahli ing noedjoem ramal, pametjanira pan sami, lamoen nagri Mentawis, ing bèndjang enggèning ratoe, amengkoe noengsa Djawa, miwah ing sabrang soemiwi, doek miarsa pametjané pra pandita.

29. Pangran Djajaprana dadya, kekoewoe anèng Mentawis, ngantos doemoegi sédanja, soemaré anèng Mentawis, mila kyageng Mentawis, troeka nèng daganing koeboer, angsala ingkang sawab, pangran Djajaprana ngoeni, mila pinoendi-poendimakamanira.

30. Jata ki ageng Mentaram, dalemira woes rinakit, datan antara semana, kotjapa nagri Mentawis, moerah kang beras pari, tanapi pala goemantoeng, moeran ingkang tinoembas, barang kang tinandoer dadi, barang ingkang tinakokaké pan ana.

31. Pasitènira Mentaram, sakelangkoeng loh djinawi, babahé wijar arata, tan ana winaon malih, patjengkraman marnani, ing pasir myang wana goenoeng, ing kali lan daratan, araboek sitiné wedi, saparané tojané wening soemberan.

32. Titijang saja kèh prapta, awisma anèng Mentawis, bekta sahanak poetoenja, tan pegat tijang kang prapti, sami ngatoeri bekti, saben-saben dina seloer, dedaran lan wowohan, tanapi kang oelam warih, ingatoerken marang kijageng Mantaram.

33. Apan moekti awibawa, kyahi ageng ing Mentawis, lan sakoela wangsanira, miwah poetra-poetra moekti, tanna winalang ati, sakarsa karsané toetoeg, kyahi ageng Mentaram, saklang-

koeng

koeng pinoendi-poendi, marang wadya Mentaram samya kasmaran.

2. ASMARADANA.

1. Kyahi ageng ing Mentawis, tan pegat dènja tirakat, angideri wawengkoné, kang kabawah ing Mentaram, kyahi Djoeroe tan pisah, solahira tan winoewoes, woes tapis wawengkonira.

2. Doek semana ing Mentawis, daweg tjatjahé wong domas, jata ganti winiraos, oeni kangdjeng soeltan Padjang, adarbé sasengkeran, sing Kalinjamat karoehoen, ginadoehken ingkang raka.

3. Kyahi ageng ing Mentawis, waoe ingkang ginadoehan, doek lagya ginadoehaké, pan maksih alit sang retna, mangké sampoen mangsanja, amepek birahènipoen, ketawis ing warnanira.

4. Njata jèn ajoe linoewih, poendjoel saking wong akatah, sang dyah ajoe ing warnané, kadya gambar wewangoenan, singa moelat kasmaran, jata waoe kang winoewoes, kang poetra kyahi Mentaram.

5. Anenggih Radèn Ngabèi, loring pasar doek toemingal, marang waoe sang lir sinom, kagiwang sadjroning nala, déné ajoe oetama, radèn sanget brangtanipoen, soepé sengkeraning rama.

6. Semana radèn Ngabèi, anilibaken kang rama, sangdyah tjinidra resminé, woes soemoeroeb sang jwang arka, radèn sampoen sijaga, noelya mandjing dalem agoeng, mring panggènané sang retna.

7. Sang dyah kepanggih alinggih, anèng djroning pesaréan, pan lagya ngroedjit sariné, ranadèn sareng toemingal, mring sang dyah tan derana, noelya rinangkoel sing poengkoer, sang retna kagyat andjola.

8. Liniring lamoen dyan Bèi, koesoema rara ngandika, arsa poenapa rahadèn, polahé nora djetmika, kaja doedoe satrija, arsa angadjak sahloeloet, déneta daja gelema.

9. Jèn tan lawan alal kawin, apan kawoela lenggana, tan poeroen dinamel awon, lamoen sajekti rahadyan, ngarsaken mring kawoela, andika soewoen karoewoen, mring ramanta kangdjeng soeltan.

10. Rahadyan atoeri aris, mas mirah ija walang drija, amesti soen soewoen anggèr, mring rama myang kangdjeng soeltan, nadyan toemekèng pedjah, manira tan sedya moendoer, pan woes djamaké satria.

11. Jèn demen marang pawstri, tan adjrih taker loedira, adoeh goesti mirah ingong, ingkang asawang koemala, kawoela djampènana, kang abdi kandoehan woejoeng, tan wandé manira pedjah.

12. Lamoen sira tan djampèni, lamoen nora sida pedjah, pesti lara gandroeng ingong, adoeh mirahé poen kakang, déwaning pagoelingan, sang retna noelya sinamboet, sang dyah apongah pangihan.

13. Sang kakoeng angarih-arih, ginoentoeran ing srenggara, saja ngaras panepiné, sangdyah woes tan darbé djiwa, ing manah woes kagiwang, saking manising pangoengroem, loentoer sihé sang koesoema.

14. Doek semana sang apekik, pan sampoen noenggal asmara, kelawan sang roeming sinom, kotjapa kyageng Mentaram, sampoen miarsa warta, jèn kang poetra sampoen wanoeh, lawan ingkang sasengkeran.

15. Djeng soeltan ing Padjang ngoeni, sangdyah saking Kalinjamat, tjinidrèng resmi poetrané, radèn Bèhi loring pasar, anoelya tinimbalan, mring kang rama praptèng ngajoen, ki ageng aris ngandika.

16. Kaja apa poetra mami, déné wani-wani sira, anjidra sengkeran radjèng, dadi tjidra djangdjiningwang, kelawan kangdjeng soeltan, senadyan owaha ikoe, adja tjidra teka ingwang.

17. Soeltan woes ngandel kepati, ija kaki marang ingwang, teka sira tjidra anggèr, pajo koeloep pada séba, ngatoeraken prasetya, tjidranira mring sang praboe, gya mangkat saking Mentaram.

18. Datan kawarna ing margi, woes prapta nagari Padjang, amarengi dinten senèn, ki ageng ladjeng siwaka, warnanen kangdjeng soeltan, mios sekaring kedatoen, ginarebeg ing wanodya.

19. Manggoeng selir amerapit, raré besi boelé wanjan, jengkak jampit lawan tjébol, boetjoe djamoel laré badjang, miwah kang oepatjara, atata moenggèng ing ngajoen, kidang mas ardawalika.

20. Banjak-jalang sawoeng-galing, kekoetoek lawan lantaran, kekatjoe mas lawan ganjèk, kang ngampil samya joe èndah, asamir soetra djenar, kelangkoeng asri dinoeloe, woes rawoeh srinaranata.

21. Moenggèng witana sitinggil, woes pinarak jampar roekma, lèmèk kasoer si sariné, pepak sagoeng kang siwaka, boepati lawan arja, para poetra moenggèng ngajoen, ngabèhi rangga lan demang.

22. Miwah ingkang tanja mantri, myang kyahi ageng Mentaram, tan tebih lawan poetrané, dyan Ngabèi loring pasar, woes moenggèng ngarsa nata, ngandika waoe sang praboe, hèh kiraka ing Mantaram.

23. Dipoen kapara ing ngarsi, neja sami sesalaman, ki ageng oemadjeng agé, noelya sami sesalaman, dyan Bèi lèring pasar, atoer bekti mring sang praboe, woes sami lenggah satata.

24. Ngandika srinarapati, andika bagé kiraka, atenapi sedajané, ni ipé sami raharija, ki ageng atoerira, inggih wiloedjeng sang praboe, sang nata malih ngandika.

25. Poenapata wonten kardi, kakang lampah pekenira, ki ageng aris atoeré, soeltan inggih lampah koela, mila sowan narèndra, ngatoeraken pedjahipoen, anenggih poetra padoeka.

26. Lèring pasar Angabèi, kagyat sang nata miarsa, woesana ngandika alon, lah kiraka kaja ngapa, déné anjalawadya, paran dosané poen koeloep, déné agati ing lampah.

27. Angoeboengi laré tjilik, ki ageng Mentaram toemja, poetra padoeka dosané, poeroen joemateng wong toewa, njidra resmi pingitan, dalem sengkeran sang praboe, laré saking Lèpèmjamat.

28. Djeng soeltan ngandika aris, hèh kiraka poetranira, pirang prakara ta mangko, botjah pan sampoen diwasa, dèrèng mengkoe wanodya, kawitjal sabar poen koeloep, kadita jèn mekatena.

29. Inggih manira ngamini, kiraka mring poetranira, lamoen kinarja garwané, angingta wawekas ingwang, adja dèn sija-sija, déněta wong betjik ikoe, moega toeloesa kagarwa.

30. Koela tan mamekas malih, apan sampoen oeloek salam, dan koendoer ngedaton radjèng, ki ageng lawan kang poetra, mantoek dateng Mentaram, datan kawarna ing ngenoe, woes prapta nagri Mantaram.

31. Daloe pagoeneman sami, waoe ki ageng Mentaram, lan ki Djoeroe Mertaniné, ki ageng aris ngandika, hèh kakang poetra dika, inggih ki Ngabèi bésoek, pasti darbé poetra lanang.

32. Digdajané anglangkoengi, poendjoel saking wong akatah, nanging tan dawa oemoeré, lamoen dawa oemoerira, doeraka mring wong toea, woes pinestèng djangdjènipoen, déné ngroemijini rama.

33. Sawoesnja goepita sami, sang kadwi gya leloewaran, ing daloe tan winiraos, samana sampoen antara, lama jata dipatya, ing Padjang arsa mangoedjoeng, mring djeng soenan Ngargapoera.

34. Lawan arsa njoewoen idi, djoemenengira narèndra, lir soeltan Demak swarginé, kaidènana sang tapa, pandita Ngargapoera, sang dipati oendang sampoen, marang sagoeng wadya bala.

35.

3.POETJOENG.

1. Sekar poetjoeng kang wadya koeswa woes koempoel, pasisir lan mantja, negara soemekta sami, miwah kyahi ageng Mentaram woes prapta.

2. Sang dipati parèntah tengara sampoen, bendé moenja ngangkang,kadya karengèng wijati, noelya boedal sagoeng ingkang wadya bala.

3. Wadya ing pasisir kang dadya pengandjoer, jata sang dipatya, menggep nèng swandana èsti, ginarebeg ing wadya para santana.

4. Miwah kyahi ageng Mentaram tan sinoeng, tebih lampahira, lan tindaknja sang dipati, kyahi ageng nèng kanan keparèng woentat.

5. Wadya mantja negara loemampah poengkoer, soemrek lampahira

ra

ra, asrang goernita koeswa sri, andjrèh badjra prakata gora kadya grah.

6. Tan winarna marga lampahnja woes rawoeh, tepis iringira, sri katon poera sang jogi, lamat-lamat iéning doh asri kawoerjan.

7. Woekir kinanta poera jang-jang mangoentoer, saking keramatnja, walijolah panditadji, asoeng nikmat marang sagoeng kang ketingal.

8. Sang dipati tindakira sampoen rawoeh, sedjawining poera, woes katoer sang maha jekti, adipati tinimbalan mandjing poera.

9. Ri sedeng sinéwa sang narèndra wikoe, nèng bangsal rinen ga, sang adipati ngabekti, gya oematoer prajodjanta saniskara.

10. Kangdjeng soenan gaibing Hyang woes mrawèndoe,batoernja dipatya, Padjang katrima sang jogi, angidèni ring karsané sang dipatya.

11. Tandya kinèn moendoer amakoewon sampoen, jata kawarnaha, para dipati pasisir, ing bang wétan tenapi mantja nagara.

12. Sareng prapta gya ngoedjoeng djeng soenan ladjoe, amakoewon samya, lingen sang pandita adji, ri mangkara éndjing mios siniwaka.

13. Kasonganing pendapa sang narpa wikoe, palenggahanira, ginelaran prang wedani, lapis tiga sinawoeran ing poespita.

14. Ingkang nginggil pisan tinoempangan kasoer, baloedroe rinènda, isi sari gandanja mrik, kangdjeng soenan Giri perapèn woes lenggah.

15. Pra dipati kinèn minggan ing bebatoer, kapya ngèstoe pa da, ing Padjang sang adipati, amardana prangwedani toenda karwa

16. Kaot lawan para dipati sedaroem, sedaja woes minggah, batoer moenggèng prangwedani, para mantri nèng woeriné pra dipa tya.

17. Loenggoeh lanté anèng ngisoring bebatoer, ki ageng Mentaram, nèng woeriné adipati, ing Padjang kang séwaka sampoen atata.

18. Ingkang samya lenggah nèng nginggil bebatoer, ri sang adipatya, ing Padjang lan adipati, ing Madioen dipati ing Panaraga.

19. Ing Kadiri Wirasaba Tjengkalsèwoe, adipati Djapan, Garobogan Djagaragi, adipati ing Demak lawan ing Toeban.

20. Adipati ing Nglasem lawan Sidajoe, Garesik Pemalang, Pasoeroean Soerawèsti, adipati ing Madoera Pamekasan.

21. Bandjeng pasilanira nèng ngarsa boekoeh, pan sirep sedaja, tan ana swara koemlesik, kangdjeng soenan ing Giri aroem ngandika.

22. Pra dipati pirsakna timbalaningsoen, ki djebèng ing Padjang, soen djoendjoeng djoemeneng adji, djoedjoeloeké kang sinoehoen kangdjeng soeltan.

23. Sénapati agama ngrat Djawa sagoeng, kang para dipatya, mèstoeti sebda sang jogi, wadya ingkang séwaka ngèstrèni samya.

24. Kangdjeng soeltan madjeng mangoesapi leboe, pada sang dwidjèndra, sedaja para dipati, mring djeng soeltan Padjang samya sesalaman.

25. Ingkang prenah taroena samya mangoedjoeng, sawoesnja gya tata, wangsoel mring gènira malih, kala djoemenengira djeng soeltan Padjang.

26. Ri mangkara manis dwi dasa soetèngsoe, ing woelan Moekaram, tahoen Dal dèn sengkalani, mantri loenga tata boemi kawarnaha.

27. Kangdjeng soenan moendoet pasoegatan kemboel, dahar lawan para, dipati sedaja sami, ingadjangan djoega-djoega woes werata.

28. Djroning kemboel dahar ngandika sang wikoe, ki djebèng ing Padjang, lan sagoeng para dipati, anak poetoeningsoen dèn atoet kekadang.

29. Adja ana kang sedya djahil ing kalboe, amiwiti ala, dèn pada soekoer ing Widi, narimaha jèn tinitahken Jyang Soeksma.

30. Lawan dipoen ranajoe sadjroning kalboe, jekti soen pepinta, ing Hyang ingkang maha soetji, pada selameta donja tekèng kérat.

31. Soeltan Padjang, lan para dipati matoer, noewoen ngaja lépa, kadawoehan sabda adji, koela poendi moegi dadya padjimatan.

32. Sabda toean jata dènja danar sampoen, noelya linorodan, mring panakawannja sami, kangdjeng soenan ningali mring panakawan.

33. Dènja boekti jata djeng soenan andoeloe, ki ageng Mentaram, dènira dahar ngantoeni, doek semana dawoeh noegrahaning Soeksma.

34. Wahjoening rat pradiktyanira ngengoewoeng, lir woelan poernama, ngoemilat ngredjasèng diri, nira kyageng Mentaram ingkang soeméwa.

35. Datan wonten woeninga toeroening wahjoe, namoeng kangdjeng soenan, ing Giri mrawèndèng wangsit, ing Jyang Soeksma djeng soenan ing Ngarga Poera.

36. Estoe datan samar tingalnja sang wikoe, mring kyageng Mentaram, ing tembé noeroenken adji, tanpa sama amengkoni ing rat Djawa.

37. Kangdjeng soenan alon angandika aroem, ki djebèng ing Padjang, sapa nèng woerimoe iki, ingkang mangan ngarèni sapa ranira.

4. KINANTI.

1. Kinanti nolèh ing poengkoer, djeng soeltan matoer wotsari, poenika abdi padoeka, pratinggènipoen Mentawis, angrèh kawan atoes djalma, domas kalebet ing ngardi.

2. Doeksina angling sang wikoe, sira konna djadjar linggih, lan sakèhé pra dipatya, djeng soeltan ngandika aris, kakang andika moenggaha, djadjar lawan pra dipati.

3. Ki ageng madjeng wotsantoen, woes noenggil para dipati, ngandika djeng soenan Arga, marang sagoenging kang nangkil, kabèh anak poetoeningwang, pada kawroehana sami.

4. Jèn ki gedé ing Mentaroem, anak poetoené ing bénidjing, dadi ratoe tanpa sama, ngrat Djawa kawengkoe sami, woes pinasti karsaning Jyang, nora kena dèn owahi.

5. Jata ki ageng Mentaroem, myarsa sebdané sang jogi, ki ageng soedjoed anoelja, madjeng mangèstoe padadji, saklangkoeng panoewoenira, kadawoenan sining widi.

6. Dadya soekoer ing Hyang Agoeng, kyahi ageng ing Mentawis, sawoesnja ngabekti noelja, ngatoeri doewoeng satoenggil, tinampènan mring djeng soenan, sang wikoe ngandika aris.

7. Ki djebèng sadoeroengipoen, sawisé bektimoe keris, ja oewis ingsoen tarima, bektènira keris iki, soen paringaken mring sira, karjanen poesaka bénidjing.

8. Marang ing anak poetoemoe, ki ageng noelja nampèni, matoer noewoen ngèstoe pada, woes moendoer djadjar alinggih, lawan sagoeng pra dipatya, sedaja ingkang miarsi.

9. Ing sebdanira sang wikoe, jèn ki ageng ing Mentawis, bénidjing anak poetoenira, tjineta amoeter boemi, ing tanah Djawa sedaja, sakatahé pra dipati.

10. Samya katjarjan andoeloe, dateng ki ageng Mentawis, djeng soenan Giri anoelja, loewaran dènnja tinangkil, jata djeng sinoewoen Ngarga, karsanira jasa tlagi.

11. Ingkang samya kinèn doedoek, sagoengé para dipati, tan antara lamènira, ponang telaga woes dadi, tirtanja wening kawoerjan, ngandika sang wikoe adji.

12. Pada èstokna sedaroem, tlaga soen paringi wangi, Tlaga-Patoet aranira, sabab dadining telagi, sira pada pepatoetan, sedaja samya ngèstrèni.

13. Tan antara lamènipoen, sagoengé para dipati, lawan kangdjeng soeltan Padjang, noewoen pamit moendoer sami, woes linilan mring sang tapa, soeltan Padjang gya ngabekti.

14. Para dipati sedaroem, miwah ki ageng Mentawis, mangèstoeti noelya boedal, mantoek mring pradjanja sami, sowang-sowang sareng prapta, nèng pradjanira pribadi.

15. Sedaja ngoengoen ngoelangoen, mring ki ageng ing Mentawis, osiking tyas warna-warna, ana soeka ana roentik, saweneh pasrah ing Soeksma, manoengsa darma nglakoni.

16. Sakarsanira Hyang Agoeng, tangèh winarna ing toelis, solahé para dipatya, kyahi ageng ing Mentawis, dèrèk koendoer kang djeng soeltan, ing marga datan winarni.

17. Srinarèndra sampoen rawoeh, ing Padjang semana kyahi, ageng Mentaram pamitan, djeng soeltan woes anglilani, ki ageng datan winarna, jata kangdjeng sriboepati.

18. Endjing mios sang apraboe, pepak sagoeng ingkang nangkil pangran Benawa nèng ngarsa, ngandika srinarapati, kabèh pada kawroehana, doek ingsoen séba sang jogi.

19. Djeng soenan wirajatipoen, bésoek negara Mentawis, ana kang djoemeneng nata, angloewini kraton mami, kawengkoe kabèh ngrat Djawa, déné kang noeroenken adji.

20. Tan lyan kiraka Mentaroem, anak poetoené ing bénidjing, ingkang moeter ing ngrat Djawa, kagyat sedaja kang nangkil, mirsa timbalan narèndra, pangran Benawa wotsari.

21. Ing soedarma lon oematoer, wirajatipoen sang jogi, jèn èstoe nagri Mentaram, oepami brama sapelik, bilih dangoe tan siniram, temanan ngreda ing bénidjing.

22. Jèn marengi karsa praboe, poen wa ki ageng Mentawis, ginempoer ingkang negara, mangkya moempoeng maksin alit, kawoela kang loemeksana, baris toegoer wonten Tadji.

23. Pra najaka sahoer manoek, rijeg atoerira kadi, pangran dipati Benawa, djeng soeltan ngandika aris, kadya bener atoerira, moenggoeh kerana ing lanir.

24. Pira kèhé wong Mentaroem, nanging gaibé Hyang Widi, koeloep sira tan oeninga, wirajaté soenan Giri, koeloep ija lamoen njata, nanging tan dorakken mami.

25. Mangsa bodowa Hyang Agoeng, Hyang Soeksma dalang oepami, manoengsa oepama wajang, djagat kang minangka kelir, sabarang lakoening wajang, dalang ingkang misésani.

26. Kapindoné wedi oeloen, waleré sinoehoen Giri, sapa kang miwiti ala, apes toeroené ing woeri, djeng pangran Benawa myarsa, sebdané soedarma adji.

27. Menggah-menggah tyas woelangoen, ngoengoen temah rimarini, wijanging drija rentjaka, kétang woesananja dadi, toemoengkoel nenggak kang waspa, woesana narimèng pesti.

28. Soemèndé karsa Hyang Agoeng, sagoeng wadya ingkang nangkil, kalikyak bek kroera kapya, jangjang srenggala tinali, oetamangganja doek myarsa, panganikané sang adji.

29. Masoeketi tyasing wadoe, wikalpanira ngèndirani, kadoehan koeng temah samya, oedrasa sadjroning galih, woesana samya narima, manoet satitahing Widi.

30. Semana djeng soeltan sampoen, loewaran dènja siniwi, woes mragalbèng datoelaja, boebar sedaja kang nangkil, mantoek marang wismanira, koemambang tyasira sami.

5. MASKOEMAMBANG.

1. Jang jang kadya roekma toemimboel ing warih, ki ageng Mentaram, sapraptaning wisma noeli, lenggahan lan para poetra.

2. Myang sentana ki ageng djarwa sebda ning, djeng sinoehoen Ngarga, saniskaranira titi, woesana roem pasrangkara,

3. Pamintamba kiraka Djoeroe Martani, kabèh sanak ingwang, toewin poetraningsoen sami, pada soekoera Hyang Soeksma,

4. Hèstoewa kang wirajat djeng soenan Giri, sentana pra poetra, mirsa ing wirajat sami, soeka ing tyas manglembana,

5. Oemyoeng kapya mèstoedéja para siwi, lèn para sentana, meminta sihing Hyang moegi, èstoewa ingkang wirajat.

6. Woesnja samya soekoer narimèng Hyang Widi, ki Djoeroe lon nebda, wirajaté soenan Giri, soen wetara nora tjidra,

7. Déné nata padita walijollahi, kastawèng ngrat Djawa, mangloengit djanarma dadi, dipaning rat noengsa Djawa.

8. Nanging adja kawedar soekaning lahir, moeng tjiptanen nala narima soekoer ing Widi, minta sihé Hyang kang moerba.

9. Menangana wirajating soenan Giri, dyan Bèhi lor pasar,

oematoer

oematoer saha wotsari, menggan pandoegi kawoela.

10. Kangdjeng rama ing Padjang gènja dadya dji, kados boten lama, wang wang noering rat goemingsir, soedarma ngling paran ma ma.

11. Sira wani dingini karsaning Widi, amijak werana, neradjang sengkeran wadi, sira ikoe oedjoeb rija.

12. Pandoegamoe ketemoe pirang prakawis, kratoné ramanta, ing Padjang wang-wang goemingsir, paran tjakraning ngoedjwala.

13. Kang kawedar ing kasap kerana lahir, sang atma toer sembah, ngoeni djeng soeltan marengi, lenggah wonten blarak sempal.

14. Dawah moenggèng woerènira rama adji, gatgada tyasira, djoemboel sekaring palinggih, wonten malin panengranja.

15. Kangdjeng soeltan kala arsa nginoem warih, degan pinarasan, sawoesnja tjinoebles noeli, tirtané dawegan moentjrat.

16. Soemarsèng djiwa narpa kagyat kepati, mingser dènja lenggah, milamba doegi tan lami, tampi wahjoening ngrat moelja.

17. Déné kirang teteg tyasnja rama adji, tipis ing werdaja, ki ageng mèsem ing galih, woesana aroem ngandika.

18. Ija bener nanging koeloep jya kawidjil, dé kasapanira, dèn banget amanting ragi, djroning tyas memintèng Soeksma.

19. Kang soepadya wira wignja anampèni, wahjoening ngrat moe ja, sang atmadja mangendjali, ing rama matoer sendika.

20. Kangdjeng rama paring pangèstoe mring mami, moegi klampa hana, ing satoeroen amba bèndjing, misésaha ing ngrat Djawa.

21. Woesnja samya mangrasoek redjasaning ngling, tinroes ing boedyardja, tandya leloewaran sami, jata woes antara lama.

22. Saja gemah ardja doekoeh ing Mentawis, woes kadya negara katah djalma samya prapti, bekta anak rajatira.

23. Ladjeng samya wisma negari Mentawis, saking moeranira, donja brana lawan boekti, wong dagang kèh loenga teka.

24. Pan woes lama gemahé nagri Mentawis, ki ageng Mentaram, semana nandang kekeling, datan arsa ingoesadan.

25. Garwa poetra sentana samya ngadepi, ki ageng ngandika, koeloep ing sapoengkoer mami, èstokna wawekas ingwang.

26. Jèn woes doengkap wirajaté soenan Giri, jèn angloeroeg sira, marang bang wétan negari, anoedjoea sasi Soera.

27. Ari soekra manis poma wekas mami, sabab kala ingwang, dèrèk djeng soeltan mring Giri, noedjoe soekra manis Soera.

28. Déné wong bang wétan bésoek jèn nekani, ngloeroegi mring sira, gonira amapag djoerit, jya ngliwati Kendeng ngarga.

29. Jèn mapag prang sira nganti angliwati, goenoeng Kendeng dadya, apes prangira ing béndjing, wekasingsoen koeloep poma.

30. Sang tenaja matoer noewoen mangèstoeti, kiageng èmana, grahira saja ngranoehi, tan antara noelya mapat.

31. Para garwa oemyoeng karoenanja toewin, pra poetra sentana, nenggak ingkang waspa midjil, kang lajon woes siniraman.

32. Gya kinapan woesnja sinalatken noeli, sinaré Mentaram, kala sédané marengi, ri senèn pon woelan Saban.

33. Tanggal pitoelikoer ing tahoen Djimakir, sengkalanja gana sirna goemoeling ing siti, jata ingkang para garwa.

34. Miwah para sentana prihatin, woesnja mitoeng dina, gya ki Djoeroe Amertani, amepak kang para poetra.

35. Tilaranja kyahi ageng ing Mentawis, sapta katahira, kang sepoeh radèn Ngabèi, bagoes Djamboe panenggaknja.

36. Bagoes Santri bagoes Topèng rinja malih, dé woeragilira, bagoes Kadawoeng kang èstri, kalih kang sepoeh woes krama.

37. Angsal toemenggoeng Majang déné kang raji, pan sampoen akrama, angsal arja Dadaptoelis, poetra djaloe kang winarma.

38. Woesnja koempoel jata ki Djoeroe Martani, angling mring pra poetra, jèn sembada sira sami, pajo séba marang Padjang.

39. Para poetra tan ana soewalèng kapti, jyangkat sing Mentaram, samarga tansah prihatin, kotjap woes praptèng ing Padjang.

40. Srinarèndra ri sedengira tinangkil, ing wadya sang nata, pinarak anèng sitinggil, sangkep kaprabon narèndra.

41. Kyahi Djoeroe miwah pra poetra soemiwi, sor waringin kembar, kèksi sekaring sitinggil, sang nata noedoeh mariksa.

42. Kang liningan mesat seka ring ngarsadji, woes prapta ing prenah, dawoeh sebdaning sang adji, ki Djoeroe titi atoernja.

43. Gandèk sapraptanira ing ngarsa adji, titi atoerira, sang nata ngandika aris, dawoehaken sebda nata.

44. Kyahi Djoeroe lan kang para poetra sami, sandika toerira, woes kérid minggah sitinggil, gya mardana ngarsèng nata.

45. Kyahi Djoeroe ingawé marang sang adji, kyahi Djoeroe gepah, woes rakèt srinarapati, ki Djoeroe gya sesalaman.

46. Srinarèndra pasrangkara paran kardi, praptèng ngarsanin wang, ki Djoeroe oematoer aris, amba angoendjoeki priksa.

47. Raka narpa Mentawis sampoen ngemasi, kala malem soma, epon tanggalira kaping, pitoelikoer woelan Sakban.

6.MEGATROEH.

1. Sareng kapegatan tresna sang apraboe, kagyat ngoengoen djroning galih, kétang kadang toenggil goeroe, dadya nenggak waspa midjil, baloeting sotya sang katong.

2. Woesana roem ngandika tan njana ingsoen, kiraka dinginì lalis, soen poepoes woes takdiripoen, atas karsaning soeksmadi, kiraka woes tekèng lajon.

3. Soen tetedja moega djembara ing koeboer, ki Djoeroe oematoer aris, poetra padoeka sedaroem, soemangga karsa sang adji, paran kang jogya goemantos.

4. Srinarèndra alon angandika aroem, ngadjalé kakang Mentawis, kang jogya mengkoe Mentaroem, poetraningsoen ki Ngabèi, loring pasar kang goemantos.

5. Matoer noewoen ki Djoeroe langkoeng djoemoeroeng, alon ngandika sang adji, ki Ngabèi anakingsoen, lawan arinira sami, padja ngoedjoenga maringong.

6. Dyan Ngabèi wangwang oemangsah tjoemoendjoek, woesnja raket sriboepati, radèn Ngabèi pan ladjoe, mangèstoe pada sang adji, sang nata mekoel djangga lon.

7. Trenjoen ing tyas sira kangdjeng sang apraboe, kétang atma gènja mipil, pinoepoe sangkaning timoer, sabarang rèhing darmadji, tan lenggana sang wiranom.

8. Witning moedja poenggoeng winardèng wiranoeng, kaonang

ing

ing noengsa boemi, tanapi sarèngat poetoes, tatas soerasaning ngèlmi, prapta sampoernanirèng don.

9. Mapan sampoen tinilar ing darma toehoe, mila srinarèndra kyating, rinengkoeh atmadja toehoe, saja golongan tresna sih, ira nata mring sang anom.

10. Woesnja wedar dènja nhèstoe pada praboe, goemantya kang para ari, sawoesnja samya mangoedjoeng, para atmadjèng Mentawis, myang ki Djoeroe moendoer alon.

11. Sasampoené atata dènira loenggoeh, alon ngandika sang adji, patih oendangena goepoeh, marang sakèh wadya mami, jèn sakiki karsaningong.

12. Satinggalé kakang Mentaram katèngsoen, poetraningsoen ki Ngabèi, loring pasar ingsoen djoendjoeng, boepati anèng Mentawis bareng rengganing keprabon.

13. Ija kaja dipati rarengganipoen, soen poendoet arané lami, ingsoen paringi djoedjoeloek, Sénapati ing ngadjoerit, patih sandika wotsinom.

14. Kyana patih woes ngoendangken karsa praboe, sadaja woes angèstrèni, alon ngandika sang praboe, mring Sénapati ngadjoerit, poma koeloep wekasingong.

15. Gemahena pradjanira ing Mentaroem, énakna tyasing wadyalit, dèn bisa among ing wadoe, dèn banget roemeksa maring, negaranira nak ingong.

16. Anoetoegna kasoekan anèng Mentaroem, ngolaha wibawa moekti, jèn doeroeng ganep setahoen, adja séba marang mami, poma koeloep wekasingong.

17. Jèn woes ganep sawarsa sébaha mringsoen, kang liningan awotsari, ngandika marang sang praboe, mring ki Djoeroe Amartani, hèh wakané wekasingong.

18. Kita kang soen pitajani among soenoe, nira djebèng Sénapati, para kang katempoeh sepoen, dèn banget roemeksèng siwi, jèn darbé kapti nakingong.

19. Aneradjang pratingkah kang doedoe lakoe, lelakon kang nora betjik, barang solah nora patoet, dèn banget gènira mardi, dimènè adja kelakon.

20. Karepira barang kang neradjang loepoet, ki Djoeroe oematoer aris, dateng sandika sinoehoen, sasaget-sageting alit, oeloen tan sedya mrih awon.

21. Panjiptamba toeloesa ranajonipoen, aroem ngandika sang adji, sokoer wakané ja sokoer, woes rampoeng sebdaning adji, Sénapati matoer alon.

22. Noewoen pamit mantoek mring nagri Mentaroem, sang nata woes anglilani, sang Sénapati gya ngoedjoeng, ki Djoeroe madjeng anoeli, sesalaman mring sang katong.

23. Para poetra Mentaram samya angoedjoeng, gya samya mesat sekaring, ngarsèndra narpa gya koendoer, boebar sadaja kang nangkil, Sénapati winiraos.

24. Rarjyan moenggèng ngarsanira ki toemenggoeng, Majang arja Dadaptoelis, lan garwa woes samya toendoek, kapya onengira sami, samya amangoen wirangrong.

25. Dené ingkang soedarma mangkya woes soeroed, milanja samya prihatin, tangèn jèn rinenggèng kidoeng, solah bawaning prihatin, Sénapati winiraos.

26. Namoeng njaré salatri éndjing gya koendoer, nèng marga datan winarni, sapraptanirèng Mentaroem,woes misoewoer wong Mentawis, samya boengah sagoenging wong.

27. Dené goestinira tetep ingkang mengkoe, ing Mentaram mila sami, soeka soekoer ing Hyang Agoeng, jata negara Mentawis, sang saja kèn prapta goeng wong.

28. Sakelangkoeng gemahé nagri Mentaroem,moerah sandang moerah boekti, moewah kang pala goemantoeng, barang kang tinandoer dadi, dadya gambirèng tyasing wong.

29. Nora nana ingkang bera sitènipoen, lelebak kèh dadya sabin, wana-wana dadya doekoeh, padoekoehan akèh dadi, désa gedé penoeh kang wong.

30. Siring koeta penoeh wisma lir pradja goeng, pramila sang Sénapati, katjarjan moelat ing wangoen, wangoening nagri Mentawis, woes kadya poeraning katong.

31. Mila Sénapati tyasira kalimpoet, dènja goemantyèng soedarmi, sawarsa pan sampoen langkoeng, tan arsa soeméwa maring, Padjang kangdjeng sang akatong.

32. Nèng Mentaram tansah manggoeng dahar nginoem, lawan wadya ing Mentawis, rinaket pinikat temboeng, mila tyasé wadya sami, adjrih asih tresna kèh wong.

33. Pan soemoejoet rijeg praptaning ngapoepoeh, soeka lila tekèng pati, tan ana grantes saloegoet, dènira nglaboehi goesti, praptèng prana sida rempon.

34. Namoeng kyahi Djoeroe tan pegat pitoetoer, mring poetra kinèn soemiwi, déné woes liwat setahoen, dènja goemantyèng soedarmi, timbalanira sang katong.

35. Tan kalilan jèn loewih seka satahoen, Sénapati nora gigrig, ki Djoeroe djoewet pitoetoer, Sénapati lingnja béndjing, oeloen soeméwa sang katong.

36. Lamoen wonten tjoendakanira sang praboe, prapta negari Mentawis, animbali dateng oeloen, ki Djoeroe wetjana malih, hèh pegéné poetraningong.

37. Wong soewita ngentèni doetaning ratoe, sira ngoeni woes wineling, ing ramanira sang praboe, lamoen woes ganep sawarsi, sira kinèn séba katong.

38. Tanpa dadi woelangira kyahi Djoeroe, semana loewaran noeli, Sénapati kang winoewoes, tansah manggoeng dahar larih, lan babegsan sakèning wong.

39. Beksa ranging dadap ana beksa gamboeh, beksa djebeng lan djemparing, beksa kembang wenèh gandjoer, ana ingkang beksa keris, ana beksa tamèng towok.

40. Katjarita Sénapati woes soesoenoe, sekawan kataking siwi, samya djaloe bagoes-bagoes, ingkang kalih sanès bibi, ingkang toenggal bibi karo.

41. Pembadjengnja radèn mas Rangga djoedjoeloek, radèn mas

Djoeron

Djoeron kang raji, kekalih toenggil kang iboe, sang dyah Lèpènnjamat ngoeni, déné poetra ingkang karo.

42. Dèn mas Damar dèn mas Gatot kang djoedjoeloek, kalih samya sanès bibi, samya ngampéjan kang iboe, poetra tetiga kang smi, teksih timoer sang wiranom.

43. Kang prembajoen radèn mas Rangga winoewoes, woes joesya sedasa warsi, wasis olah beksa poetoes, patitis oelah leloengit, leloengidan ing paloegon.

44. Toer prawira arosa wanter ing kalboe, digdaja tegoeh sinekti, tan wangwang samèng toemoewoeh, warnanira toehoe sigit, tédjèng ngambara mentjorong.

45. Singa moelat mring radèn mas Rangga langkoeng, loeloet asih tresna sami, djrihira kelangkoeng-langkoeng, saking soedibyaning djoerit, woes koentjara sang wiranom.

46. Ingkang dadya katresnanirèng wadya goeng, saking solahing pangliring, djetmikèng pitemboeng aloes, taroena prawira pekik, koeneng gantya winiraos.

7. MIDJIL.

1. Kawarnana ing Padjang negari, éndjingira mios, siniwaka anèng sitinggilé, kasongan witana pinrak moengging, dampar kentjanadi, pinatik retna byoer.

2. Lèmèk kasoer baboet prangwedani, sinoediji rènda byor, isènira sari roem gandané, oepatjarané nata nèng woeri, banjak dalang toewin, sawoenggaling katjoe.

3. Lan kidang ardawalika roekmi, koetoek mas mantjorong, kandil keboet badag nèng woeriné, tjepoeri nèng kanamja sang adji, pamodjokan kéring, gandèk anèng poengkoer.

4. Lantaran pedang tamèng myang tamsir, gandéwa lan èndong, waos balandar anèng woeriné, trisoela tjakra nenggala toewin, talempak nèng woeri, lan sandjata djepoen.

5. Sangkep sakepraboning nerpati, kangdjeng sang akatong, kadya woelan maweloe tjanjané, sedengé lagya poernama sidi, wadya kang ningali koetjem mérang doeloe.

6. Déning oedyalanira sang adji, lir soerja mantjorong, kang tjahja noerboeat ing sang radjèng, ingkang tansah nèng ngarsa sang adji, ki rekyana patih, lawan pra tiwanoeng.

7. Rasika praméa para mantri, keparak lan gedong, oewong sèwoe lan noembak anjaré, wong boemidja asisih wong boemi, panekar panoemping, matèmbak soepenoeh.

8. Petjatanda lawan ondamoni, kalang lawan gowong, ngabèhi sinang arja ranggané, demang pandelegan wadoe adji, moekanira anglir, kondjem siti boekoen.

9. Sirep sedaja ingkang anangkil, tan ana swarèng wong, moeng pandé gending lan kemasané, ingkang meksih moenja kapijarsi, lawan ingkang peksi, engkoek tawang ngoengkoeng.

10. Kangdjeng soeltan angandika aris, sakèh wadyaningong, sira apa miarsa wartané, Sénapati Ngalaga Mentawis, paran ingkang warti, déné tan tjoemoendoek.

11. Woes ana setahoen doek ing ngoeni, djangdjiné lan ingong, teka malik tangi ing langité, woelan weloe woes poernama sidi, ongsa moenja sami, samannja mèh rawoeh.

12. Sanghyang soerja mèh toemitih woekir, toendjoeng koentjoep tinon, woes mekar kabèh pan woes djangdjiné, ija mapan tan kena goemingsir, apa karananing déné tan tjoemoendoek.

13. Sénapati Ngalaga ing ngoeni, woes djangdji lan ingong, ija dadya medajèng oedjaré, soeltan Padjang langkoeng dènja roentik, kalihira anglir, angsa nglajang moeloek.

14. Pra poenggawa wadya kang soemiwi, boekoeh ngarsa katong, kapya kagyat sadjroning ing tyasé, déné ta kangdjeng srinarapati, andangoe pawarti, kya patih oematoer.

15. Oeloen sang nata miarsa warti, poetranta sang katong, datan arsa soeméwa sang radjèng, datan lenggana rèh padoekadji, ing mangké tan apti, koerès lawan agoeng.

16. Neda nginoem jata sriboepati, angandika alon, sira ngabèhi Wilamartané, karo si Woeragil ingsoen toeding, maranga Mentawis, ing satingkanipoen.

17. Soetèng oeloen konen mari toewin, soen timbali mangko,

sang

sang liningan gantya nembah agé, mesat sekaring byantara adji, nitih koeda noeli, ladjoe mring Mentaroem.

18. Ri sang Sénapati amarengi, tirakat sang kaot, mring Ngli poera dwi tjoendaka agé, ladjoe noewoen ri sang Sénapati, kapetoek nèng margi, apan maksih manggoeng.

19. Nitih anèng toerangga kijahi, Woeragil lingnjalon, hèh ki ngabèhi Wilamartané, neda sami moedoen saking wadjik, sebdané sang adji, doemawoena goepoen.

20. Marang Sénapati ki ngabèi, Wilamarta alon, sebdanira hèh ki Woeragilé, sira arsa moedoen sing toeranggi, Sénapati meksih, nèng koeda ta manggoeng.

21. Djengandika doetané sang adji, pan nista sajektos, tandangira ingkang mantri déné, moedoen saking swandana roemijin, kang dipoen timbali, meksih noenggang ikoe.

22. Djengandika ki ageng Woeragil, tan béda lan katong, kang dinoeta kalawan sang radjèng, andika rasa toenggal sajekti, ki gedé Woeragil, asroe dènja moewoes.

23. Ngabèhi Wilamarta soewawi, toemroen ing koeda lon, andawoehken timbalané radjèng, doegi kawoela poen Sénapati, jèn sampoen oedani, jèn doetaning praboe.

24. Pasti moedoen seka ring toeranggi, ta glis doeta karo, samya moedoen seka ring koedané, Sénapati maksih nitih wadjik, jata ki Ngabèhi, Wilamarta moewoes.

25. Ki gedé Woeragil oedjar mami, sajekti tan linjok, ija Sénapati Ngalagané, woes oeninga jèn oeloen tinoeding, marang sriboepati, datan arsa moedoen.

26. Saking koeda djengandika jekti, lawan awakingong, tandoeknja mantri ingkang nistané, Sénapati ing Ngalaga angling, sira angabèi, Wilamarta ikoe.

27. Lan Woeragil karoné ta sami, ragané kinongkon, tjaraka karo alon sebdané, inggin oeloen dinoeta amoendi, timbalan sang adji, kang sajogya dawoeh.

28. Dateng djengandika Sénapati, karsané sang katong, dahar nginoem marènana agé, tinimbalan mring Padjang negari, toeloesa

amoekti

amoekti, lawan kinèn tjoekoer.

29. Sénapati meksih nitih wadjik, anahoeri alon, sira matoera mring soeltan agé, ingsoen séba jèn soeltan woes mari, karo ingkang rabi, ngambil poetra mringsoen.

30. Mangan nginoem ingsoen kinèn mari, kaja paran ingong, maksih dojan amangan nginoemé, lawan karsané srinarapati, ingsoen kinèn koeris, apan rémaningsoen.

31. Toewoehira karsané pribadi, tan ana kang akon, pa généja kinèn njoekoer mangké, apa salah sedya oeloen iki, matoera sajekti, marang sang apraboe.

32. Jèn mengkono atoeringsoen noeli, glis pamit doetaro, tan winarna ing marga lampahé, sampoen prapta ing Padjang negari, risang doeta kalih, oemangsan tjoemoendoek.

33. Ngarsaning sang nata mangoesapi, leboe ing sang katong, ~~dahar nginoem marèmana agé, tinimbalan mring Padjang negari~~ toemoengkoel saha ngrepa loenggoené, tandya matoer kawoela tinoeding, doemateng negari dalem ing Mentaroem.

34. Amba ingoetoes nimbali maring, poetranta sang katong, ing mangké datan arsa soemiwèng, padoekèndra poetranta oebanggi, ing sapengker mami, poetranta tjoemoendoek.

35. Doek miarsa kangdjeng sriboepati, toering doeta karo, sampoen dinoegi marang sang radjèng, lamoen kang poetra anangga krami, doeta kinèn midjil, Mentaram winoewoes.

8. DANDANGGOELA.

1. Jata kyahi Djoeroe Amartani, lir srengkara ingkang pangandika, hèn ki djebèng anak ingong, paran karsanta ikoe, tinimbalan marang sang adji, sira tan arsa séba, apan ikoe doedoe, lakoené wong angawoela, lamoen nganti doeka ramanta nrepati, tan woeroeng memoengsoehan.

2. Lamoen sirarsa moengsoeh sang adji, kaja paran rèhirèng ngajoeda, sapa sira karja topèng, mantri Mentaram takoet, jèn ingadoe lawan sang adji, soeltan Padjang digdaja, ratoe soedibya

noeng

noeng, teliké ki arja Djipang, kinèn joesta toemamèng poera sam adji, kepanggin lagya nèndra.

3. Wangwang toemandang kang poenang telik, amarijaja soeltan étja nèndra, lir laler mèntjok pamané, kampoehira tan boetoel, para garwa kagyat samya djrit, soeltan pinareboetan, kagyat noe lya woengoe, ningali kang para garwa, pada nangis goemaroemoeng anoengkemi, tinarka jèn kabranan.

4. Lawan malih tjatjah ing Mentawis, namoeng domas moengsoe wadya Padjang, mapan doedoe timbangané, kedik kelawan agoeng, je ti kalah wadya Mentawis, amoengsoeh soeltan Padjang, doedoe tim bangipoen, timbangen lawan kang poetra, pangran adipati Benawa kang dasih, pan sèwoe pandoemannja.

5. Pan saleksa kèhé kang pradjoerit, wong Mentaram doedoe timbang lawan, poetra bahé kari akèh, lirna kang para mantoe, pan ing Demak sang adipati, sangang èwoe kang bala, lawan ing-kang mantoe, dipati Toeban kang bala, woloeng èwoe mantoe poe-toe Banten kalih, pitoeng èwoe wadyanja.

6. Potjapané nadyan baloeng wesi, otot kawat soengsoema ge-gala, nadyan tembaga koelité, tan woeroeng remak rempoe, ingkan domas kamban katitin, anglir doerèn wong Padjang, wong Mentaram timoen, katindes sajekti remak, oepamané wadyanira ing Mentawis lir tigan kapit séla.

7. Wadya Padjang lir séla oepami, jèn kabentoes jekti tigan remak, lawan oepamané manèn, wong Mentaram sitèngsoe, wadya Pa-djang lir sang hyang rawi, tjampoenirèng hoedyala, ingkang sasi koesoed, déning oedjyalaning soerja, oepamané wadya Mentaram lir geni, wong Padjang anglir oedan.

8. Ingkang riris anibani geni, geni sirna tawar déning to-ja, hèh ki djebèng kaja prijé, lamoen sira sahèstoe, moengsoeh ramanira nerpati, angadoe kasentikan, myang kantaran bahoe, lan ramanira djeng soeltan, ingsoen iki kondjem mérang aningali, moe kané mantri Padjang.

9. Toewin lamoen kapyarsana maring, negara lijan lan ratoe sabrang, ingkang sengit mèsem kabèn, iéné moengsoeh sakoetoe, jekti kaja oetjaping boemi, kaloka Sénapatya, èntèng bobotipoen, katoedjoe wanija perang,moengsoen jajan ngrasa iatan amaiani, sabab soeta lan bapa.

10. Pengrasanipoen ki Sénapati, lamoen kita apoepoeh wong lijan, sapoeloeh Padjang gejéné, apanta wani oeloen, nadyan djagat Sabrang lan Djawi, méloewa bareng mara, tan goemingsir ingsoen, soeka pedjah anèng ngrana, woes pantesé kinemboelan ing ngadjoerit, ingoeianan sendjata.

11. Hèhta sira djebèng Sénapati, lamoen sira moengsoeh soeltan Padjang, tri prakara kahinané, kang iingin moengsoeh goeroe, kapindoné amoengsoeh goesti, kaping tri wong atoewa, ingkang kita moengsoeh, ija doedoe ingkang joga, sasat bapa para ing ngoeni doek tjilik, kinempit pinèt anak.

12. Liring goeroe ramanta sang adji, kita kapan winoeroek agama, doek kala akir balègé, tatas ing ngraosipoen, noeli kita winoeroek malih,karosan kadigdajan, kanoeragan poendjoel, tan geseng jèn ingobonga, lawan iatan teles jèn loemebèng warih, lir ngambah ing daratan.

13. Lan winoeroek ngèlmoe dadi mantri, lan dipatya toewin dadya nata, pan winoeroekaken kabèh, woetah sadjroning kalboe, marang kita ramanta adji, poerwané kita dibya, ja tekèng sang praboe, lah apa pemalesira, marang soeltan sira pinaringan singgih, mengkoe rat bala domas.

14. Apan koemembeng sang Sénapati, ing Ngalaga oedrasa djro drija, myarsa kang paman toetoeré, nelas sadjroning kalboe, kyahi Djoeroe dènira angling, Sénapati Ngalaga, mangrepa toemoengkoel, angrasa jèn kaleresan, Sénapati menggah-menggah djroning galih, woesana angandika.

15. Inggih paman Djoeroe Amertani, paran ing rèh pandoeka kang dadya, marga sapoerwitèng katong, iéné koela saklangkoeng, loemoeh lamoen soeméwa maring, nagri Padjang karsamba, loeloeh

amangoeloen

amangoeloen, marang kangdjeng soeltan Padjang, kadjat amba moegi djoemenenga adji, anèng nagri Mentaram.

16. Toemoeroena anak poetoe mami, boejoet tjanggah kyahi Djoeroe modjar, lamoen mangkono ki djebèng, sira loemoeh mangoeloen, marang ramanira sang adji, peksa djoemeneng nata, ja ki djebèng ingsoen, djoeroengi ing karsanira, soen andonga mring rabana Maha-Soetji, ananging djebèng sira.

17. Sok dasara tokidira jekti, kentjeng mring Jyang oedjer sipat rahman, pasti kalilan ing tembé, tedanen dipoen asroe, dèn pratela adja kekelir, goesti lawan kawoela, dèn wroeh toenggalipoen, doenoengé ingkang sinemban, kang anjembah njatané ikoe atoenggil, lir satoe lan rimbagan.

18. Dipoen awas tingalirèng Widi, apan tedanen nagara Padjang, ngidepa mring kita kabèh, sagoengé para ratoe, kita apan dadia adji, mengkoea ing rat Djawa, gampanga ing kajoen, pamintanira ing Soeksma, dipoen temen idepa rasaning toenggil, panedané ing Soeksma.

19. Kapindoné mintana sang adji, ramanira welasa mring sira, ati-atinen tatané, ana minta ing kawroeh, milanira mapan kanèksi déning srinaranata, lan endi poekoeloen, nanging poenapa nalika, lakoe linggin solah moena lawan moeni, minangka panengeran.

20. Lamoen kita loemakoea isi, marang Padjang aminta negara, lah tedanen teka kéné, déné don parek ikoe, lamoen njata kawoela goesti, adon tanpa wangenan, lamoen perak ikoe, ija datanpa gepokan, kanjatanan lir srengkara lawan manis, tan kena pisahena.

21. Mapan njata hèn ki Sénapati, sira noenggal rasa lawan soeltan, roro atoenggal djatiné, mapan terkaning ngoeloen, lamoen soeltan toemekèng djangdji, ing pandjenengenira, keprabon kang mengkoe, jekti anak ingkang toewa, kang goemanti pandjenenganira adji, datan ana moeng sira.

22. Nadyan akèh poetrané sang adji, nora nana moeng sira kang toewa, kinempit alit milané, kang dadi galihipoen, amoeng sira poetra sedjati, kang dadi penganoeban, sakèhé kang soenoe, soeltan tjanjané noerboeat, woes angalih marang kita ikoe pasti,

ingkang

ingkang gentèni soeltan.

23. Hèh ki Sénapati jèn woes olih, oedjar ikoe ija tri prakara, ingkang dingin wong toewané, pindo sebdaning goeroe, kaping teloe sebdaning goesti, mapan dadi sadjoega, ija nora woeroeng, gonira djoemeneng nata, nganti sangat gelaken poedja semèdi, mantep tyas tan koemambang.

9. MASKOEMAMBANG.

1. Hèh ki djebèng paran karsanta sahiki, Sénapati lingnja, amba arsa angyektosi, wirajaté soeltan Ngarga.

2. Kyahi Djoeroe Martani alon dènja ngling, lah pajo tirakat, sang sénapati metoeki, kadyinja sareng oemangkat.

3. Marang ardi Kidoel gya noeroet pasisir, sinambi amikat, prakoetoet jèn angsal peksi, kang ageng swaranja noelya.

4. Soekoenira dèn alèn-alèni roekmi, ingoetjoelken noelya, ingkang peksi ngoengkoeng moeni, lamoen djalmaha mengkana.

5. Osikira Sénapati goesti mami, moega winalesa, marang ingkang moerbèng boemi, pinandjanga ingkang joeswa.

6. Sakarsané djinoeroenga ing Hyang Widi, pan èstoe mangkana, tjiptanira ingkang peksi, apan saben-saben angsal.

7. Peksi ageng karsanira Sénapati, pan kadya poenika, andjadjah ing wana giri, sinambi dènnja tirakat.

8. Mené sigeg seka kangdjeng Sénapati, gantya kawarnaha, atmadjanira kijahi, ageng Giring winetara.

9. Sasédanja soedarma poetra goemanti, memoeri ing lampah, ira kang rama soewargi, lan arènira wanodya.

10. Langkoeng gentoer gènira tapa sang kalih, pan sampoen kaloka, tapanja ki ageng Giring, katah kang samya proehita.

11. Apan dadya patakonan sang maharsi, wong sahoeroetira, ing ngarga pan adjrih asih, jata ingkang kawarnaha.

12. Kyahi Djoeroe Martani lan Sénapati, anèng wana soenja, kaloenta-loenta pan nganti, pitoeng latri pitoeng dina.

13. Mangsanira katiga semana kyating, panasing radiktya, doek semana Sénapati, saklangkoeng dènja kasatan.

14. Noelya takèn doemateng Djoeroe Martani, poendi gèning toja, kyahi Djoeroe lon dènja ngling, ing kéné tan ana tirta.

15. Enget ing tyas ki Djoeroe kala roemijin, doek tirakat lawan, ki ageng Mentaram swargi, nèng rikoe langkoeng kasatan.

16. Milanira ing ngoeni mampir mring Giring, gya ngoendjoek dawegan, Sénapati angling malin, kyahi poendi gèning toja.

17. Koela sanget kasatan ki Djoeroe angling, ingsoen doewé mitra, ing ngoeni dedoekoeh Giring, doek meksihé ramanira.

18. Doek soewargi tirakat mréné lan mami, ramanta kasatan, ngloewihi anoeli mampir, mring Giring nginoem dawegan.

19. Degan ikoe sebiané djeng soenan Kali, sapa kang nginoema, banjoe degan ikoe pesti, bésoek noeroenaké nata.

20. Pinarengken ing Hyang Maha Soetji, inginoem ramanta, doek miarsa Sénapati, girang tyasira kasmaran.

21. Sengkoet dènja atanja poenapa tebih, ki Djoeroe lon nebda, adoh ngétan bener iki, pajo pada pinaranan.

22. Noelya mangkat ki Djoeroe lan Sénapati, tan winarnèng marga, woes prapta dépok ing Giring, ki Djoeroe kèndel nèng ngla tar.

23. Ngoewoeh-oewoeh apa ana anak mami, kyahi ageng gepan, medal oeloek salam noeli, sawoesira sesalaman.

24. Kyahi Djoeroe lan Sénapati woes sami, ingantjaran lenggah, wisma agya tata linggin, ki ageng roem pasrangkara.

25. Kyahi koela anjahosaken basoeki, ki Djoeroe lon nebda, tarima ki ageng angling, padoeka seka ring paran.

26. Kyahi Djoeroe Mertani alon nahoeri, ingsoen teka ngalas, angoepaja ingkang peksi, lawan iki arènira.

27. Sénapati Ngalagarsa nginoem warih, moelané soen adjak, mampir ngiras atetilik, karo ingsoen angsoeng wikan.

28. Marang sira tinggalané kang soewargi, ramanta Mentaram, iki kang toewa pribadi, ingkang gentèni ramanta.

29. Kang amengkoe koela warga ing Mentawis, ki Giring lon nebda, sami kasoegengan jaji, Sénapati matoer neda.

30. Kyahi ageng kinèn ngambila kang warih, tan dangoe gya prapta, woes ingatoeraken noeli, sang prapta iwi nginoem tandya.

31. Kyahi ageng ing Giring ènget sebdaning, kang rama aminta, genti warising nerpati, dateng ki ageng Mentaram.

32. Kyahi ageng woesana ngandika aris, marang Sénapatya, minta genti waris adji, jaji neda rarembagan.

33. Sarèhnjamba woes dadya soedara wèdi, kalih djengandika, soedarma koela ing ngoeni, minta genti waris nata.

34. Dateng rama djengandika kang soewargi, jaji jèn sembada, koela neda genti waris, ratoe dateng djengandika.

35. Toeroen pisan jaji ingkang andarbèni, toeroen ping kalihnja, manira ingkang goemanti, Sénapati angandika.

36. Kyahi Djoeroe martani alon dènira ngling, ki djebèng tan kena, karsaning Hyang Maha Soetji, sapa kang weroeh ing woentat.

37. Kawoelèkoe ki djebèng pan woes pinasti, mring kang moerbèng djagat, sadoeroengira doemadi, kawoela datan koewasa.

38. Oepamané lir sarah anèng djeladri, tan koewasa obah, hèr pama kodrating Widi, sarah oepama kawoela.

39. Sarah ikoe manoet salèmbaking warih, kawoela noet marang, sakarsanira Hyang Widi, arinta datan oeninga.

40. Lamoen tembé toeroené djoemeneng adji, mengkoe ing rat Djawa, lawan tan kena goemingsir, jèn woes pinasti déning Hyang.

41. Kyahi ageng èmeng ing sadjroning galih, woesana ngandika, nadyan mekatena kyahi, koela sanget aneneda.

42. Dateng jaji minta genti waris adji, Sénapati nebda, noewoen dènira mangsoeli, ki ageng Giring ameksa.

43. Pamintanja meksa kekah Sénapati, ki Djoeroe lon nebda, koeloep ingsoen arsa moelih, Sénapati gya pamitan.

44. Kakang koela mantoek gya mangkat sang kalih, ki ageng toet woentat, sarja aminta sih nanging, Sénapati tan ngandika.

45. Saja lepas sang kalih dènja loemaris, ki ageng lon modjar, toeroen kaping tiga jaji, nanging datan sinahoeran.

46. Kyahi ageng Giring dènira loemaris, tansah wirandoengan, nanging tan pegat dènnja ngling, jaji toeroen ping sakawan.

47. Meksa datan sinahoeran dènira ngling, jaji toeroen gangsal, ameksa datan nahoeri, kijageng dènira tindak.

48. Kèndel nanging asroe dènja nebda jaji, kaping nem toeroenan, ameksa tan dèn sanoeri, jaji tedak kaping sapta.

49. Sénapati lawan ki Djoeroe Martani, woes lepas lampahnja, ki ageng wangsoel toemoeli, mring dépok langkoeng soengkawa.

50. Kawarnaha ki Djoeroe lan Sénapati, mandjing wana wasa, gya kèndel dènja loemaris, ki Djoeroe roem pasrangkara.

51. Karsanipoen pajo bali maring Giring, déné kakangira, doewé sadoeloer pawèstri, prajoga karjanen garwa.

52. Sénapati datan lenggana ing kapti, ki Djoeroe lingira, hèh ki djebèng Sénapati, ana soemelanging drija.

53. Bok menawa ing woeri tedak ing Giring, mekéwoehi marang, toeroenmoe kang dadi adji, Sénapati tan ngandika.

54. Kéwran ing tyas woesana ngandika aris, amba tan lenggana ing sakarsanta loemiring, ki Djoeroe lega tyasira.

55. Noelya wangsoel sang kalih waoe woes prapti, ing Giring pratapan, ki ageng oeninga maring, ki Djoeroe lan Sénapatya.

56. Wangsoel gepan ki ageng gya ngantjarani, woes tata alenggah, ki Djoeroe ngandika aris, ki djebèng bali manira.

57. Jèn sembada lan sira arinta kaki, djinaloek arinta, ja ki djebèng Sénapati, arinta kinarja garwa.

58. Kyahi ageng soekèng tyas wetjana manis, soekoer bagé koela, jaji mas soedi angambil, djoeroe panoetoe djoeroe dang.

59. Tan antara paningkahira woes dadi, sang dyah lan sang Séna, pati sang kalih woes panggin, woes tjarem ing joedasmara.

60. Tan winarna solahè dènja don resmi, poetri lawan poetra, adja welèh semoe sami, karasa woes aloewaran.

61. Tindak marang patirtan woes asoesoetji, ki ageng kalawan, kyahi Djoeroe Amertani, sami soeka ing tyasira.

62. Tan winarna solahira anèng Giring, Sénapati lawan, kyahi Djoeroe Amertani, doek semana sampoen angsal.

63. Pitoeng dalloe ki Djoeroe lan Sénapati, woes sami pamitan, dateng ing ki ageng Giring, kalih dateng sang djoewita.

64. Kyahi ageng ing Giring kalih sang dèwi, djoemoeroeng tyasira, noelya oemangkat sang kalih, ki ageng Giring kawoentat.

10.PANGKOER.

1. Praptèng kori kèndel noelya, sasalaman atas gami Islami, sang kadwi lawan sang wikoe, pyajama manoehara, karahardjan kang mèndra lawan kang kantoen,samya nglanggengna ngapoera, gya ladjoe moerang sang kalih.

2. Kyageng wangsoel mring dépoknja, jata ingkang loemampah sampoen mandjing, wana sedyanira koendoer, marang nagri Mantaram, tan kawarnèng soepana pan sampoen rawoeh, prapta nagari Mentaram, ki Djoeroe lan Sénapati.

3. Mené sekareng sang Séna, Pati lawan ki Djoeroe Amertani, anenggih ingkang winoewoes, mantri madjeganira, soeltan Padjang ing Pagelèn nagrènipoen, kawan dasa katanira, woloeng èwoe tjatjah kardi.

4. Ing Potjor pinitoewanja, doek semana arsa sowan sang adji, atoer boeloe bektènipoen, mring kangdjeng soeltan Padjang, apan samya dedoeloeran lampanipoen,gotongan loemampah ngarsa, mantrènira anèng woeri.

5. Apantan-pantan golongan,apan dadya tingalan anèng margi, warnanen kijahi Djoeroe, lan Sénapati Nglaga, resep ing tyas ningali waoe kang langkoeng, ki Djoeroe lon sebdanira, hèh ki djebèng Sénapati.

6. Kang liwat ika soen doega, para mantri madjegané sang adji, Pagelèn negaranipoen,lamoen sembada lawan, karsanira andegen anèng Mentaroem, derapon bésoek dadija, kanti jèn sida adjoerit.

7. Lawan wadya bala Padjang, ri sang Sénapati sardjoe ing galih, glis lampanira kapetoek, sang Sénapati lingnja, tédja soeleksana sanak ingkang langkoeng, tédjané wong lagi prapta, leksanané wong kang betjik.

8. Ing woeri ngendi kang wisma, lan ing ngarsa paran sinedyèng kapti, kang tinanja lon soemahoer, amba mantri madjegan, dalem nagri ing Pagelèn wismaningsoen, arsa sowan kangdjeng soeltan, ngatoeraken boeloe bekti.

9. Sang Sénapati ngandika, nèh soemitraningsoen mandjega sami, ingsoen arsa mangan nginoem, lan pekenira pada, lamoen arsa séba marang sang apraboe, bésoek bahé bareng lawan, ingsoen jèn séba sang adji.

10. Para mantri tan lenggana, noelya samya kèndel wonten Mentawis, woes sinoeng pondjok sedaroem, wisma sasenengira, djoega-djoega sedaja soeka tyasipoen, miwah pekatiknja samya, sedaja soeka kang galih.

11. Asroe hoermaté sang Séna, Pati Nglaga marang sang Sénapati, bodja mabodjanja penoen, tekan pekatikira, mila sagoeng para mantri tyas kajoengjoen, tan ana sambèjèng tyasnja, sedaja kang para mantri.

12. Déné kagoentoeran bodja, krama kebandjiran ing sabda manis, dadya sroe djrih asih loeloet, wedaring tyas raharija, tangèh lamoen winarna jata winoewoes, ki Djoeroe lan Sénapatya, wangsoel marang marga malih.

13. Karsanira arsa ngadang, marang mantri madjegan kang nèng woeri, nanging tindakira njamoen, gedog rasoekanira, alantjingan apan sami gedog madoe, nanging sampoen loengsed samya, karsanja nganti nèng margi.

14. Ing kanan kéringnja boelak, saondjotan tengah wonten waringin, ageng djembar anoebipoen, pan dadi parèrènan, ngandapira wonten djalma wadé oedoet, sang Sénapati Ngalaga, lawan ki Djoeroe Mertani.

15. Pan sami sanding djarana, samya rarjan dènira lenggah sami, djanma ingkang wadé oedoed, koeneng kang winoertjita, kyahi Potjor woes mahawan ing delanggoeng, ginarebeg wadyanira, sangkep sahastraning dasih.

16. Datan winarna ing marga, sampoen prapta anèng tanah Mentawis, anoelya rarjyan ing ngesoe, ngahoeb sasoring goerda,

praptanira

praptanira sareng lawan praptanipoen, ki Djoeroe lan Sénapatya, anèng ngisoring waringin.

29. Kyahi Botjor sawoesira, lenggan noelya nebia marang kang dasih, lan mara takona goepoen, marang wong ingkang paja, djedjagongan apa ana kantjaningsoen, ingkang woes mahawan tanya, kang liningan tanja aris.

30. Kisanak manira tanja, para mantri madjegané sang adji, poenapa woes samya langkoeng, kang tinanja lon nebia, inggih sampoen katah ingkang samya langkoeng, nanging inganjeg sadaja, anèng negari Mentawis.

31. Amba tan wikan karsanja, Sénapati ki Botjor doek miarsi, kantjané kèndel sedaroem, inganjeg marang Séna, Pati Nglaga Mentaram ingkang piloenggoeh, ki Botjor osiking drija, paran karsa Sénapati.

32. Ngandeg marang kantjaningwang, déné peksa ambegé koemawani, kang wadya alon oematoer, kawoela mireng kabar, Sénapati ing Ngalaga sedya moengsoeh, kangdjeng soeltan Paijang arsa, tanding asmaraning djoerit.

11. ASMARADANA.

1. Ki Botjor legeg kang galih, doek myarsa atoering wadya, woesana asroe sebdané, ki Sénapati Ngalaga, déné apeksa soera, koemloengkoeng ambeg adigoeng, apa njata digdajèng prang.

2. Déné teka koemawani, arsa moengsoeh kangdjeng soeltan, anandingi ing paloegon, kaja nora bisa nangga, joedané kangdjeng soeltan, sang nata narèndra poendjoel, soedigbya sekti soembaga.

3. Widjajèng prang soegih dasih, Sénapati ing Ngalaga, déné tan ngéman dasiné, peksa beg kelar koewawa, kaja rasika tama, digdaja rosa ategoeh, soera wirotamèng joeda.

4. Ingsoen déwé ija wani, tanding prang lan Sénapatya, angoedang-oedang sijoengé, batara Kala kantaran, bahoe taker loedira, kosok godi liroe lawoeng, tjangklet agandèngan kontja.

5. Semana sang Sénapati, miarsa sabda tan joga, goemreget tyasira agé, nahoeri lon sebdanira, ki sanak nila krama, bok sam poen mawi amoewoes, ngoenda mana goestiningwang.

6. Ki Botjor kagyat sroe angling, hèh djanma sapa ranira, déné lantjang witjarané, Sénapati pasrangkara, amba abdiné Séna, Pati Ngalaga Mentaroem, adol oedoed karjaningwang.

7. Moelané ingsoen nahoeri, déné sira ngoenda mana, mring goestikoe ingsoen bahé, ija wani tanding lawan, sira angadoe rosa, tjangklèt pada genti doedoek, angadoe woeleding darma.

8. Kyahi Botjor wong bangbang pring, miarsa ing sabda prana, sedèt narik tjoerigané, maloempat sroe panggotjonja, mring Sénapati Nglaga, sang Sénapati sinoedoek, gènira lenggah tan obah.

9. Sinoedoek tinitir-titir, kang tjarma tanpa wikara, kyahi Botjor kakoe tyasé, beg kroera apartisara, asta temah swanida, oekirané dadya teloe, binoetjal tjoerigganira.

10. Bajoe kadya dèn lolosi, wadyané ki Botjor moelat, lamoen kasoran goestiné, tandya amrepeki samya, sarwi alon toerira, doeh kijahi sampoen-sampoen, andoegèkaken doekanja.

11. Sénapati ngandikaris, hèh kisanak toetoegena, panoedoekira maringong, kyahi Botjor lon wetjana, sedeng jèn marang sira, gegoejon oepamènipoen, kedjaba mring goestinira.

12. Ingsoen bakal angajoni, anamakaken poesaka, ki Keboedengen arané, jèn soen soedoek kerisingwang, poesaka ora pasah, gelem angawoela ingsoen, marang Sénapati Nglaga.

13. Sénapati ngandikaris, inggih lerès djengandika, nanging kisanak sahéné, kèndela wonten Mentaram, panggia Sénapatya, kyahi Botjor alon moewoes, kaja prijé wadyaningwang.

14. Kang wadya oematoer aris, kijahi kedjawi karsa, padoeka jèn rembagingong, sahé kèndel nèng Mentaram, ing bèndjang lamoen sowan, sareng lan kantja sedaroem, ketep nèng margi sinawang.

15. Ki Botjor sardjoe ing galih, noelya mangkat sawadyanja, rangoe-rangoe ing lampané, mangkana osiking drija, wong ika maoe njata, digdaja tegoen atimboel, mèndahané Sénapatya.

16. Woes lepas dènja loemaris, ing marga datan winarna, woes prapta anèng pakoewon, nira pra mantri sadaja, kotjapa Sénapatya, ngroemijini lampanipoen, nanging sanès marginira.

17. Sapraptanira ing poeri, Sénapati aparèntah, amernahaké pondoké, ki Botjor sampoen sinoengan, pondok lan pasoegatan, bodja mahbodjanja penoeh, werata mring pekatiknja.

18. Ki Botjor winarna malih, meksih arsa ngajonana, mring Sénapati djoerité, ki Botjor gya njandak toembak, poesaka kang pamoengkas, mandi sor wisaning doemoeng, sarpa tandya loémeksana.

19. Tanpa rowang dènja sandi, sang Sénapati Ngalaga, woes parèntah mring wadyané, kang samya atoenggoe lawang, lamoen ana wong liwat, adjana dèn aroe biroe, api-apija tan wikan.

20. Warnanen ki Botjor prapti, djro poera jata sang Séna, Pati woes mirsa praptané, ki Botjor amandi toembak, noelja pinarepekan, ki Botjor sadjroning kalboe, sirna kaprawiranira.

21. Sénapati ngandikaris, nèn ki bésan abagéja, sapraptanira ing kéné, soen wetara sira arsa, ngajoni marang ingwang, jèn roedjoek ing remboegipoen, ing rina iki balija.

22. Menawa ana oedani, jèn arsa ngajoni ingwang, betjik bengi ing wajahé, tan ana djanma oeninga, toetoeg sakarsanira, kyahi Botjor tanpa moewoes, lir linaroeb bajoenira.

23. Tan arsa dahar lan goeling, tan djenak paloenggoehira, tandya njandak poesakané, doewoeng ampoeh toer pamoengkas, kasor mandining oepas, tiksya mingis sor panjoekoer, pasah kapoek dinamonan.

24. Ki Botjor lega ing galih, woewoeh kasoediranira, tangèn winarna solahé, jata ingkang kawarnaha, Sénapati Ngalaga, semanarsa dahar nginoem, lawan mantri pemadjegan.

25. Pan ginoela wentah sami, kang pantes binasan paman, pinaman-paman basané, kang pantes binasan kakang, pan kakang basanira, kang pantes binasan soenoe, apan binasanan poetra.

26. Kang pantes binasan kaki, apan kaki basanira, kang pantes oewa basané, apan binasanan oewa, ingkang pantes binasanan, ari adi basanipoen, apan laijeng akasoekan.

27. Ana beksa sarwi larih, wenèh sami senggak-senggak, sawenèh ana gegoejon, sawenèn ana kang beksa, sarwi angoera-oera, kekawin sawenèn ngidoeng, wenèn keplok sarwi beksa.

28. Sedaja kang para mantri, pemadjegan langkoeng soeka, tyasira akèh solané, sang Sénapati Ngalaga, saklangkoeng soekanira, aningali solahipoen, pra mantriné langkoeng soeka.

29. Pra garwané Sénapati, ngandikan kinèn bedaja, kinarja samoedanané, lampané sami wiraga, raras soerja bisika, anganggé djamang mas loeroe, lan mentoel pinatik retna.

30. Sisir pinatik sotya di, asengkang panata-brongta, panoenggoel hèr mas dajané, oedjyala retna redjasa, lan lindrining pangiksya, lir kilat tatit abaroeng, kongas meloking wedana.

31. Lir woelan toemoeroen saking, ngawijat kapit ing lintang, kasoerat inten soemorot, kelat baoe sarpa radja, oetah-oetah kentjana, gelang kana akekaloeng, kalpika djoemeroet retna.

32. Sinela ing miran abrit, asindjang lir marsa wana, oedet tjindé poespitané, pepending salépé roekma, pinatik nawan retna, soerem giwangkara koesoet, déning oedjyalaning sotya.

33. Sawoesnja bedajan noeli, sami nangga talam roekma, isi lisah djebadané, lisan tjendana lan boerat, aroem lan isi sekar sesoemping lan ontjèn doewoeng, akèn warnaning sangsangan.

34. Gegoebahan soerèngpati, ana ingkang poespakarna, ana djahé sarèmpangé, gadjah-ngoeling oeler-kilan, tandya kang para garwa, loenggoeh anèng pangkonipoen, kang para mantri madjegan.

35. Sang Sénapati ngling aris, marang mantri pemadjegan, ing soemitraningsoen kabèh, manira ingkang andoeta, anglisahana marang, sira lan kang boerat aroem, konjohna ing sariranta.

36. Sekar ontjèn gadjah-ngoeling, katrapa ana ing karna, pra mantri meriapa kabèn, aningali marang para, garwané Sénapatya, dé roemaket basanipoen, aboekoen paloenggoehira.

37. Moeka lir kondjem ing siti, nétranira miwah grana, ambeg sadoe ing manahé, kadya jajah rénanira, soemoengkemira marang,

Sénapati

Sénapati ing ngapoepoeh, lawan marang para garwa.

38. Sang Sénapati lingnjaris, hèh kabèh soemitraningwang, adja taha-tana tyasé, sedjabané parémana, apan oeloen soemangga, sasoekané wong anginoem, nadyan toemeka ing prana.

39. Jèn sira arsa sajekti, anggarwa mring rabiningwang, ingsoen lila satoehoené, ananging sira gawaha, mring masdjid aningkaha, pra mantri atoernja noewoen, gamboeh nganoraken raga.

12.GAMBOEH.

1. Pra mantri madjegan sagoeng, ageng alit pinisalin sampoen, pinitajan doewoengé sasapoet prapti, oeweré kantjana loeroe, kandelan emas mentjorong.

2. Sadaja boesananipoen, pinapantes lawan mantrènipoen, pinaringan koeloeké séta baresi, njamat mas tjinawi loehoeng, panoenggoel retna mentjorong.

3. Warna-warna kang kampoeh, ana dasar kasa kampoehipoen, ana soetra ginilap ana tjoeweni, ana belongsong apatoet, betikan ngrawit jèn tinon.

4. Saweneh kampoehipoen, limar idjem ana limar woengoe, limar abang tengah idjo ana koening, ana ingkang tengah woengoe, ana ingkang soetra idjo.

5. Ana kang soetra dadoe, ana bérem abang kampoehipoen, ana soetra woengoe ana soetra koening, ana soetra biroe lahoet, ana ingkang kampoeh djambon.

6. Kabèh pinarmas goemyoer, ana pinda laring atat manoek, ana ingkang podang-podang samya keling, sedaja pinaring saboek, rénda djenar petak gombyok.

7. Panjoe mas tinon goemyoer, rénda peradan tjelananipoen, ana tjindé abang ana tjindé wilis, rinénda tetirahipoen, poetih koening tinon abyor.

8. Winèhan singsim sagoeng, warna-warna kang sotya djoemeroet, mirah retna woes inganggo nèng dariji, embanan kentjana loeroe, sinawang lir lintang amrok.

9. Lan pinaringan badjoe, iijo djenar abang lawan biroe, ana woengoe djamboe dadoe soetra sami, weneh sora-sari linoet, banjoe mas abra jèn tinon.

10. Ana sinoeng badjoe esoep, klédja iijo koening ana woengoe, ana abang ana badjoe bloedroe wilis, ireng koening ana biroe, sakantjingé mas mantjorong.

11. Woes werata sedaroem, peparingan ing penganggènipoen, samya djenger sadaja kang para mantri, déning sihing goesti langkoeng, katah warna-warna tinon.

12. Boesana wastra loehoeng, myang kentjana retna pitjis agoeng, samya noewoen atoeré kang para mantri, pasian toean kang dawoeh, kawoela tan saget ingong.

13. Mangsoeli sih poekoeloen, déné sakelangkoeng katahipoen, dateng para mantri rarembagan sami, soemedya males sihipoen, goesti kang sampoen katongton.

14. Dadya pra mantri sagoeng, aprasetya djanmaha ping pitoe, djeng padoeka ing saterah-terah mami, ingkang sinembah Mentaroem angabdèkna awak ingong.

15. Lan anak poetoe oeloen, samya kahabdèkna bèndjang poengkoer, ri sang Sénapati angandika aris, soen trima prasetyanipoen sekatahé mitraningong.

16. Soen andeg nèng Mentaroem, apan doedoe ikoe karsaningsoe moeng bisaha sira bareng lawan mami, jèn séba mring Padjang bésoek, amoeng ikoe karsaningong.

17. Jèn sira nemoe loepoet, nganti dadi doekané sang praboe, ingsoen ingkang nanggoelang doekaning adji, sira adja méloe-mélo katempoeha awak ingong.

18. Mantri madjegan sampoen, sami dipoen tartiti sedaroem, kadya djedjel soepenoeh kang para mantri, mangoenadikaning kalboe, soen olèh sihing Hyang Manon.

19. Kang dadi marganipoen, ri sang Sénapati ing ngapoepoeh, dana bodja boesana mas lawan pitjis, glar kramané manis aroem, dadya énak atiningong.

20. Pamané ana moengsoeh, prapta anèng negari Mentaroem, pas

ti

ti ingsoen wani atanding ngadjoerit, nadyan ingadoewa poepoeh, lan soeltan Padjang sang katong.

21. Sajekti oeloen poeroen, jata ri sang Sénapati goepoeh, moelat marang solané kang para mantri, tjiptanira djroning kalboe, Sénapati ing paloegon.

22. Para mantri sedaroem, kaja woes kena jèn ingsoen adoe, mring wong Padjang miwah nempoeha sang adji, katara ing solahipoen, woes pitaja atiningong.

23. Pratandané woes soejoed, marang manira sasebianingsoen, oewis gilig tan ana sedya njlajani, sedajanira pan namoeng, sawidji kijahi Botjor.

24. Ingsoen wetara doeroeng, kena déning bodja kramaningsoen, meksih tata-tata sadjroning kang ati, jèn doeroeng toetoeg tyasipoen, dènja angajoni mring ngong.

25. Ja bener karsanipoen, ki bésan tan sisip karsanipoen, ingsoen kaja tjébol peksa gajoeh langit, pesti dèn ina wakingsoen, marang sekataning kang wong.

26. Bener kang ngina ikoe, lamoen ingsoen doeroeng soedibya noeng, angoengkoeli marang soedibyaning djalmi, sajektiné awak ingsoen, mangsa djoemenenga katong.

27. Ija betjiké ingsoen, toeroetané ing sakarsanipoen, tjitanira mengkana sang sénapati, nanging tan pegat sinamoen, angétjani woerèningong.

13. PANGKOER.

1. Mantri madjegan sadaja, sami beksa mapan kagiri-giri, beksa gora-gada agoeng, ngoengasken kasentikan, séla bobot nem datjin noeli djinoendjoeng, woes ingoeloekaken inggal, toemibané dèn tadahi.

2. Sinangga ing ngastanira, bobotira kadya kapoek oepami, ngoemboelaken malih moeloek, silem anèng ngawijat, beksa keris gamelané kala-gandjoer, ana ingkang beksa toembak, beksa pedang tamèng lembing.

3. Ingoemboelaken ngawijat, tinadanan djadja kang ponang lembing, ingkang lembing wangsoel moeloek, tiba ing gigirira, moeloek malih noelya tinadahan poepoe, weneh tinadahan sirah, ponang lembing tan nedasi.

4. Saweneh poepoe tinatah, woes ginandèn sanget awanti-wanti, tan toemama tatanipoen, ana kang oerek pedang, tan toemama mripaté ingoerek doewoeng, pra mantri Mantaram enggar, apan kadya bantèng kanin.

5. Ana kadi singa lodra, kèh polahé waoe kang ponang mantri, landéjan ingoeger sampoen, waos loengit tinradjang, doek dinedel malah poenggel poetjoekipoen, prasasat wajang-wajangan, ikoe ilapat sajekti.

6. Tjihnané kajoen lan baka, toembak keris tan ana kang nedasi, marang sedjatining mankloek, djalma ingkang oetama, para mantri sadaja agadan atoer, atoeré andandang karja,koendjoek goesti Sénapati.

7. Sénapati ing Ngalaga, mangké koela gadah panoewoen goesti, ingadoea ing prang poepoeh, poendi kang ponang mengsah, pan kawoela mangké ingabena poeroen, pasijan dalem woes katah, koela tan saget mangsoeli.

8. Nadyan tangkepa saleksa, gegaman ing Padjang ngong tan ngontjati, oeloen tan gingsir ing woewoes, para mantri sedaja, sagahira atoeré pan samya poeroen, amengsah sang natèng Padjang, ngantos poenapa tan djoerit.

9. Pra mantri malih atoernja, koendjoek dateng goesti sang Sénapati, jèn angsal pengadja oeloen, poeroen mengsah wong Padjang, kang soen sedja woetané loediraningsoen, tigasé moerda kawoela, soen karja wewales goesti.

10. Panedaningsoen mring Soeksma, Sénapati Ngalaga ing Mentawis, moegata dadija ratoe, tan kawawa kawoela, nadang dana pasijan toean kang agoeng, kawoela atoer prasetya, andjalma ping pitoe mami.

11. Kawoela ingabiékena, anak poetoe amba mring Sénapati, ing Ngalaga ing Mentaroem, saterah-terahira, ngabiékena doemateng

teng satoeroen ingsoen, mantri pemadjegan rembag, sedaja sebiané sami.

12. Sedya kawoela sing wisma, sowan marang Padjang srinarapati, nrahaken gegawaningsoen, boeloe bekti mring Padjang, para mantri sedaja ingandeg ngenoe, kinarsan nginoem amangan, dateng goesti Sénapati.

13. Kasoekan daloe lan sijang, paring mintir doemateng awak mami, mangké tan sedja wak ingsoen, ladjoewa marang Padjang, para mantri rembag sadaja woes goejoeb, bektan rembatan katoera, marang goesti Sénapati.

14. Goejoeb sedaja toerira, ngatoeraken kang roeba boeloe bekti, padoeka narèndra agoeng, boeloe bekti darbéja, ing Mentaram poenika ratoe linoehoeng, kiwa tengening Mentaram, angratoe sang Sénapati.

15. Kanan kéringing Mentaram, pan sedaja sami awedi asih, kapéngin sowan Mentaroem, mangké mantri ing Padjang, pemadjegan woes goejoeb ing manahipoen, ngabdi ngratoe mring Mentaram, boeloe bektiné woes prapti.

16. Pra mantri malih atoernja, jèn padoeka goesti amangoen djoerit, koela ta gadah panoewoen, sami wontena ngarsa, pan kawoela goesti pedjana karoewoen, dadosa tamènging djadja, angalingana ing goesti.

17. Minangka wales kawoela, datan saget pan amoeng pedjan mami, minangka wewales oeloen, sih wilasa kang dawah, datan wonten goesti kang kawoela djoeroeng, pan amoeng goesti padoeka, kang dados telenging galih.

18. Sang Sénapati roem nebda, mring sakèné mantri madjegan sami, hèh para mantri sedaroem, sakèning mitraningwang, ingong trima sakèné toerira mringsoen, doedoe ikoe karsaningwang, marang kangdjeng sriboepati.

19. Pra mantri samya toer sembah, sarta noewoen-noewoen atoeré sami, goemerah atoeré oemoeng, soekèng drija sedaja, aloewaran Sénapati ing ngapoepoeh, koendoer dateng dalemira, kang sowan woes boebar sami.

20. Kyahi Botjor kang kotjapa, tansah datan pegat anantingnanting, mring Sénapati ing poepoen, dèrèng roedjoek karsanja, kyahi Botjor pan arsa ngajoni poepoen, doemateng sang Sénapatya, menggah boboting ngadjoerit.

21. Kang tansah ingarah-arah, bobotira Sénapati Mentawis, ki botjor mitjorèng kalboe, kajapa sanak ingwang, kang mengkono polahané kapiloejoe, teka pada kaja botjah, sanak-sanak ingsoen iki.

22. Nora metara ing lampah, dèrirarsa andjoendjoeng Sénapati, djoemeneng radjèng Mentaroem, mara dipoen timbanga, ing Mentaram jekti kedik balanipoen, wadya bala Padjang katah, tan lajak minoengsoeh djoerit.

23. Pan arsa ingsoen moengsoena, marang kangdjeng soeltan Padjang sajekti, tanpa ngrasa ingkang poeroen, lamoen tinimbang djalma, apan katjèk ageng atenapi loenoer, doeroeng lega atèningwang, jèn ingsoen doeroeng ngajoni.

24. Ing boboté Sénapatya, ing Ngalaga kang mengkoe ing Mentawis, apanggih kasoeranipoen, déné peksa oetama, tan oeninga ing tjiliké baja ikoe, nadyan koelita tembaga, oepama baloenga wesi.

25. Gelem ingsoen angawoela, marang Sénapati Ngalaga bèndjing, jèn tan pasah ingsoen soedoek, keris ingsoen poesaka, sareng soeroep ing pradongga-pati ikoe, ki Botjor mangké karsanja, boediné dipoen toetoegi.

26. Irikata Sénapatya, soeroep soerja sampoen gardjitèng galih, winangsit kang tengga pintoe, dja na wong ngoenasika, tengga pintoe sedaja ingoewar sampoen, ki Botjor jèn mandjing poera, api-apija goeling.

27. Ri sedengira oemangkat, kyahi Botjor arsa loemebèng poeri, tanpa rowang lebetipoen, joen njidra Sénapatya, gya tinatap landjepé kang ponang doewoeng, saking loengiding tjoeriga, pasah kapoek dèn damoni.

28. Poen Kebodengen wastanja, lampahira sampoen prapta ing kori, kang tengga woes api toeroe, Botjor salebetira, ngoelap-

oelap

oelap nèng latar ki Botjor doeloe, awas dènira toemingal, djeng Sénapati ingèksi.

29. Ri sedengira alenggan, anèng dalem angoengkoeraken kori, étja adahar nèng ngrikoe, ki Botjor aneradjang, noelya njoedoek mring Sénapati pan asroe, tan nolèh djeng Sénapatya, ki Botjor gotjo mawanti.

30. Kongsi petjah kang oekiran, oewor awor lawan gandjaning keris, doewoeng poenggel poetjoekipoen, siti doengkar kèdegan, kasajahan ki Botjor tiba sidekoeng, sarira lesoe mar loepa, ki Botjor noelya ngabekti.

14. DANDANGGOELA.

1. Kyahi Botjor oematoer lir peksi, tjipta kaminta tibaning wersa, sakelangkoeng panlangsané, manahira kadoewoeng, dènja poeroen ngajoni goesti, mangrepa nembah-nembah, saha matoer-matoer, doeh goesti-goesti kawoela, koela noewoen anoewoen apoenten goesti, goesti ratoe kawoela.

2. Ingkang jogya angapoerèng dasih, kang dasih ngatoerken pedjah gesang, kangdjeng Panembahan nolèh, mèsem sadjroning kalboe, kyahi Botjor sigra noengkemi, mangrepa anoraga, mangoesapi leboe, oematoer èstoe goestyamba, panembahan Sénapati ngandikaris, kakang wonten poenapa.

3. Kyahi Botjor sawoesnja ngabekti, moekanira lir kondjem pratala, amlas asin ing atoeré, kawoela noewoen bendoe, saking poeroen kawoela goesti, angajoni padoeka, ing mangké poekoeloen, soemangga ing karsa toean, amba goesti ngatoeraken pati oerip, sakarsa tan lenggana.

4. Kangdjeng panembahan Sénapati, ing Ngalaga alon angandika, lah kakang ajya rinaos, gedé apoeraningsoen, kakang ajya awalang kapti, kyahi Botjor anoelya, kinèn medal sampoen, kyahi Botjor sawoesira, medal jata panembahan Sénapati, Ngalaga apersapa.

5. Poma-poma anak poetoe mami, lamoen padja mangan anèng wisma, adja ana ngoengkoeraké, lawangira kelamoen, nora nana ingkang ngadjepi, anèng woeri aséba, poma wekasingsoen, sabab jèn tan kaja

ingwang

ingwang,lawan sira dèn djetmika lamoen boekti, lan adja nolèh woentat.

6. Sénapati sawoesira boekti, mios sekaring poerarsa mèntar, moeng lima panakawané, kang dèrèk tindakipoen, Nglipoera kang sinedyèng kapti, ing ngenoe tan winarna, Nglipoera woes rawoeh, anèng watoe koemelasa, apragota naga tita kang prajogi, oemeneng datan obah.

7. Sang Sénapati pinarak moengging, séla kresna lir nitin dipangga, djeroem nèng pinggir tojané, èstanja karsa nginoem, pandanrang kang oepama kadi, pelananing kang liman, pandan soeloeripoen, kang poetih lir gadingira, soroting kang sesangka koemenjar asri, ngakama lir rahina.

8. Pédanira lan rahina jekti, makèhing kekajon kang winoelat asri angrawit semoené, semana sampoen daloe, Sénapati saréjan déning, panakawan nèng ngandap, pra samya aloenggoeh, soemedja adjagèng pringga, sareng titin samya ngantoek langkoeng arip, gya mapan samya nèndra.

9. Sang Sénapati Ngalaga nanging, dèrèng saré sabab katah ingkang, karaosaken galiné, dasaré koesoema toes, rembes madoe trah dana warih, widjilira ngatapa, kongas tjahjanipoen, srawoengan kenjaring woelan, malah koetjem kang woelan kalimpoet déning, tjahjanira noering rat.

10. Sénapati kalekswan ing diri, noelya saré nèng séla gegilang, nengena kang lagya saré, kyahi Djoeroe winoewoes, anèng wisma tan angsal goeling, apan sasonten malah, ngantos tengah daloe, anoelya malebèng poera, kandeg anèng djawi pintoe tanja maring, djalma kang toenggoe lawang.

11. Hèh wong toenggoe régol poetra mami, apa ana pinarak nèng poera, matoera jèn oeloen mréné, ponang régol oematoer, sabibaré nginoem lan mantri, pemadjegan sedaja, sami mantoek ladjoe, poetra toean malbeng poera, sareng serep kang soerja tjandra goemanti, tan antara gya kèntar.

12. Kyahi Djoeroe widagda ing wadi, woes mrawènda tjiptané kang poetra, wis régol abali ingong, kyahi Djoeroe pan ladjoe,

tindakira

tindakira lir pèndah tatit, sakedap noeli prapta, Nglipoera ijinoedjoeg, kang poetra kepanggih nèndra, anèng séla gilang étja dènja goeling, kyahi Djoeroe lon nebia.

13. Soetèng oeloen djebèng Sénapati, oedjarira bakal dadi nata, déné mengkéné lakoené, énak-énak atoeroe, tan antara lintang gya prapti, gengira sakelapa, lawan tabonipoen, lir pèndah sang hyang radigtya, pan mentjorong koemenjar mantjoer nelahi, anèng loehoering nèndra.

14. Pradiptanira anganan ngéring, lir rahina kang nèndra kawangwang, maja goemilang tjanjané, tandya kijahi Djoeroe, ingkang poetra winoengoe aglis, nèh koeloep atangia,apa katon ikoe, anèng loehoerira nèndra, pan mantjorong soemorot tjanja nelahi, nèh koeloep atangia.

15. Sénapati kagyat woengoe oening, jèn kang paman soemanding anebia, apa nèng loehoermoe djebèng, Sénapati lingnja roem, apa aranira kang prapti, déné nèng loehoeringwang, tédjané soemoenoe, ponang lintang sahoerira, wroehanira lintang djeneng ingsoen iki, awewarah mring sira.

16. Déné sira nekoeng amaladi, semadi ning neges karsaning Hyang, ingkang moerwèng pandoeloené, sedeng maria ikoe, ingkang sira sedya woes keni, pan woes pinasti sira, tembé dadi ratoe, anèng negara Mentaram, ditya sekti para ratoe tanah Djawi, ngidep sira sedaja.

17. Pada noengkoel asrah boeloe bekti, apan toemeka mring anakira, déné poetoenira tembé, djoemeneng ratoe agoeng, ing rat Djawa datanpa siring, toewin kang ratoe Sabrang, pada atoer-atoer, marang poetoenira bèndjang, apan maksih Mentaram dèn kedatoni, déné boejoetmoe bèndjang.

18. Adegé soeka wibawa moekti, soegih retna kentjana selaka, pitjis kebak kedatonné, ana lintang koemoekoes, grahana kang soerja lan sasi, goegoer goenoeng kalawan, lindoe oedan awoe, oedan krikil salah mangsa, amekasi kedatonira Mentawis, negaranira rengka.

19. Lintang noelya sirna mring wijati, ri sang Sénapati angandika, bajata prapta ing mangké, pasti soen madeg ratoe, soeta tekèng poetoe dadya dji, boejoet pan dadya nata, ratoe Djawa noengkoel, ingsoenmandoem tanah Djawa, pan soemilih djenengira sriboepati, soeltan Padjang pan sirna.

20. Kyahi Djoeroe Amartani angling, hèh ki Sénapati ing Ngalaga, adja oedjoeb rija djebèng, tan wenang oedjar ikoe, amestèken kang doeroeng pesti, ing bèndjang praptèng temah, sira manggih moengsoeh, anèng satengahing ngrana, pastènira lintang tan kena tinagih, paran gané mestèkna.

21. Kadya paran gané ngandel iki, oedjaring lintang pan doedoe djalma, éwoen tjinekel ilaté, tinagih pasti loepoet, pahé djalma kena tinagih, oedjar doedoe lan ija, pasti jèn katemoe, béda lijaning manoengsa, rèhning swara djais araning poeniki, oedjar doedoe lan ija.

22. Pésoek lamoen praptaning ngadjoerit, datan wandé ingsoen lawan sira, ingkang angawaki déwé, kalah menangé bésoek, pasti sira kelawan mami, ingkang abandajoeda, jèn djaja sirèkoe, pasti djoemeneng narèndra, nèng Mentaram lamoen sira kalah djoerit, pasti jèn dadi tawan.

23. Sénapati gardjita ing galih, amiarsa sebdané kang paman, ginalih leres toetoeré, Sénapati lingnja roem.paran ing rèh padoeka mangkin, ing tjipta amba mapan, loemoeh amangoeloen, maran keraton ing Padjang, kadjaba amba moegi djoemenenga adji, anèng nagri Mentaram.

24. Toemoeroena anak poetoe mami, kyahi Djoeroe Amartani modjar, lamoen mangkono ki djebèng, sira loemoeh mangoeloen, maran kangdjeng srinarapati, peksa djoemeneng nata, ja ki djebèng ingsoen, ngidèni sakarepira, soen andonga maring Hyang kang maha soetji, kang moerahi ing sira.

25. Sok dasara tokidira jekti, kentjeng mring Hyang oedjer sipat rahman, pasti kalilan ing tembé, tineda ing Hyang Agoeng, gampangena sedyanirèki, sakèné kang tineda, kang angèl kang wiloet, moega-moega ginampangna, pajo pada pepatahan reboet karii,

noelya

noelya pada oemangkat.

26. Oeloen moenggah mring goenoeng Merapi, djebèng sira mringa djro samodra, tedanen marang Hyang agé, njatakena ing kajoen, mring Pangéran ajya goemingsir, lah neda sami mèntar, karo pan toemandoek, déné ingkang panakawan, tan kalilan dèrèk kinèn mantoek sami, pisahan anèng marga.

15.MEGATROEH.

1. Jata ri sang Sénapati ing ngapoepoeh, ngétan leres tandya mandjing, wana wasa kèh kadoeloe, bangoen èndjang ingkang wantji, kang méga malang soemorot.

2. Sanghyang tjandra melok-melok jèn dinoeloe, lir sang dyah pinoedja ing sih, doek pinerwasa ing loeloet, anèng djroning tilam sari, rijem-rijem lamoen tinon.

3. Sawoesira wedar dènira poelangjoen, anglong semoené nglalentrih, tjandra déning widjilipoen, soerja saking djalanidi, beranang abang jèn tinon.

4. Sang hyang soerja tandya manrangsang kadoeloe, oédajaning giri midjil,,beranang abra soemoenoe, méga-méga miwah woekir, lawan ingkang kajon-kajon.

5. Ri sang Sénapati Nglaga ngenglong doeloe, kekajyan pinggiring margi, lawan sekarnja toemijoeng, istanira lir ngoermati, kang tebih jya mangloeng ngrompyoh.

6. Sasekaran mawarna asri dinoeloe, bremara mangoesya sari, lir prija mangrebasèng roem, pinrijembada sahèsti, resmining dyah ing patoeron.

7. Ingkang sekar kamaroe tan mangloeng-mangoeng, andjrèn pandjrèh ingkang sari, soemawoer gandanira roem, lir soemegah kang loemaris, kèh swaraning ngalas goemrot.

8. Moewah ramya swarané kang peksi oemyoeng, lir djalma irawina ngrangin, pardangga sahoer-sinahoer, jyan soerak goemoeroeh atri, kang senggrak alatah angrok.

9. Wenèh kadi ngidoeng sindèn resmining ngroem, déné kang manjoera sami, moenja ngraras swaranipoen, samya ngigel djaloe ès-

tri

tri, lir srimpi karja wirangrong.

10. Resep ing tyas sang Sénapati andoéloe, lelangenirèng wanadri, kang sato lajyannèng ngajoen, lir atoer marga kang betjik, kang sato plajoenja alon.

11. Jèn ngoetjapa sato kang samya mandoeloer, hèhta kantja batoer mami, lah dèn prajitna sedaroem, rèhirèng roemeksèng goesti, ingkang wedi lahir batos.

12. Ikoe boesing koesoema rembesing madoe, terahing andana warih, widjiling tapa linoenoeng, lamoen sira ngantya wani, tan woen dinoekan Hyang Manon.

13. Ri sang brata moerang sinang saja nglangoet, prapta sapinggiring kali, Opak satepining ranoe, kang sekar traté menoehi, lawan sekar toendjoeng amrok.

14. Ri sang dibya djoemeneng pinggiring ranoe, kang lèpèn tojané wening, mina pepantan dinoeloe, lir bedaja myang sarimpi, ngliweran karja wirangrong.

15. Koetoek lélé lir ngeploki semoenipoen, oetjeng lawan waderpari, lir ngladosi jèn dinoeloe, bajak apepantan toewin, oerang nèng pinggir lir anon.

16. Ingkang ngrangin peksi bango tjangak koentoel, blekok tarab pinggir warih, lir djalma baris dinoeloe, mangintjih ing mina sami, kang peksi rawan bra tinon.

17. Kambangira nèng toja pantan dinoeloe, lir djalma drawina ngrangin, solané peksi kang tan ngloep, toja swaranja lir djalmi, nembang nglik karja wirangrong.

18. Ri sang Sénapati Nglaga tandya ambyoer, ing lèpèn sekala bandjir, ombaké toja kang aloen, goemledeg swaraning warih, wenèh koemrawak koemrowok.

19. Myang koemrasak goemropak kang kajoe-kajoe, sempal kaprapal ing warih, ladoe minggah nempoeh goenoeng, goenoeng katradjang kèh gigrig, kagontor ing toja agrong.

20. Sakèhing kang mina-mina samya noengsoeng, kasrambah ing tirta bandjir, patsya djroning mandaja goeng, ingkang gesang toja kalih, noengsoeng mring sawangan alon.

21. Jata wonten mina kalor wastanipoen, gengira kagiri-giri, saking samodra manoengsoeng, mring sawangan ladjoe maring, nglèpèn semoené mentjorong.

22. Ponang alor lamoen djalmana amoewoes, ora doega ingsoen iki, kali doeroeng mangsanipoen, bandjiré kagiri-giri, baja iki goestiningong.

23. Ri sang Sénapati kang ngèli ing ranoe, karja bandjiré kang soengi, soen teteda goestiningsoen, kapranggoela lawan mami, anitija gigiringong.

24. Amangsoeli kandané alor karoewoen, doek kala sang Sénapati, tjangkrama kali lineboer, kinerakat djambet soendit, petjak woewoe sèsèr antjo.

25. Sakèh mina katjandak wonten kadoeloe, alor nèng dasaring warih, kagiri-giri gengipoen, apan kasatan ing warih, dadya reboetan ponang wong.

26. Woes tjinekel gya binekta mentas katoer, mring Sénapati ing djoerit, remen dènira andoeloe, déné gengira kagiri, kang djalma akèh samya non.

27. Alor binoesanan djamang akekaloeng, kentjana ardja pinatik, ing retna lamoen dinoeloe, gebyar-gebyar ting parelik, katrangan soerja mantjorong.

28. Alor pinaringan aran Toenggoelwoeloeng, tandya ingoetjoelken maring, toja inggar semonipoen, matanja maweloe kadi, sang hyang baskara jèn tinon.

29. Anèng toja tinon manganggyanja moeroeb, gawok ingkang aningali, kadya banawa brama goeng, amoeroeb kèksi blerengi, ingaranan mina katong.

30. Jata ingkang lagya angèli ing ranoe, Sénapati Ngalaga di, semana sampoen kapetoek, mring alor sinanggèng gigir, angèli lampahira lon.

31. Tan winarna gènira ngèli woes rawoeh, anèng sawangan djeladri, aminggir poen Toenggoelwoeloeng, gya mentas sang Sénapati, alor moendoer awotsinom.

16.SINOM.

1. Sang wirotama woes mentas, djoemeneng tirahing tasik, koemenjoet raosing drija, moelat langening djeladri, tan antara kagiri, giri kang aloen djoemegoer, tirta moentjar lir sekar, gelagah andjrèh loemiring, èstanira ngoermati kang lagya prapta.

2. Moelat marang ri sang Séna, pati Nglaga soemeket ing, tingkah iéning kang samodra, manglirap djoemegoer kadi, grodjogan sèwoe toewin, ingkang woekir sèwoe goentoer, tan ana marganira, mragalba sang Sénapati, tandya djoenoen lijep nglangoet rasèng taja.

3. Alam laroet makam baka, makdoem ing pahèsan djati, lir wrangka mandjing tjoeriga, banawa amot djeladri, tan antara kagiri, giri kang aloen djoemegoer, kang toja minggah ngarga, noelya grahana kang rawi, manon bawa bobagra goemiwang agra.

4. Goemoeroeh wor pra walita, lindoe lir bentar kang boemi, bajoe badjra bradja paka, mawilet maridig-widig, loemarat kilat siring, agra goemleger mawa lyoet, goernita kang samodra, lir kineboer apan dadi, kang nèr panas oemobira mawalikan.

5. Panas karaning oedaja, sarpa mina sasamaning, tan tahan panasing toja, ting koelabak milar sami, mawentoes parang titis, myang samanira mawentoes, soemirat kang loedira, anjrambahi kang djeladri, dadya ingkang oedraja dri diswanida.

6. Anging ada wali kèndra, lan matsya soedibya sami, kang tahan ing sawentara, prabawa dèrèng wigati, woesana samya ngoengsi, mangelem mring dasar tredjoeng, koeneng solahing mina, sang brata meksih nèng tepi, ning samodra datan kelèban ing toja.

7. Nengena sang Sénapatya, kang lagya semèdi ening, gantya ingkang winoertjita, satelenging djalanidi, maja kedatoning djim, tan ana djalma kang weroeh, ratoenira wanodya, toehoe jèn ajoe linoewih, saboewana tan ana toemimbang warna.

8. Warna noet lampaning tjandra, jèn tanggal anèm sang dèwi, lir pèndah perawan kenja, jèn woelan poernama sidi, wajah poetra kekalih, jèn marengi woelan sepoen, manoet sepoen sang retna, nging meksih ajoe linoewih, srinarèndra toehoe moertining wano-

dya.

9. Kedatonira sang nata, dadya tan mawi kinardi, ikoe jektiné pepoedjan, nira sang narèndra poetri, toehoe ratoe linoewih, angrèh sakèning lelemboet, ngendi kang nora séba, sawengkoning noengsa Djawi, samya bekti wedi asih koemawoela.

10. Ratoe Lodaja aséba, lan ratoe Goenoeng Merapi, Koewoe Paledoeg siwaka, ing Waringinwok anangkil, ing Roban lan Dalepi Kajoelandéjan soemoejoed, ing Rebaboelan Palwa, ing goenoeng Lawoe anangkil, Ngrawa Roban ing Kebaréjan siwaka.

11. Ing Pengging lawan ing Ngajah, ing Sigaloeh sami nangkil, ing Goenoeng Agoeng siwaka, wana Sèloeman soemiwi, katah lamoen winarni, kang soeméwa mring djeng ratoe, ing mangkya srinarèndra, poetri kagyat ingkang galih, sareng mirsa gara-garaning samodra.

12. Jata sang praboe wanodya, noelya djoenoen ing panokid, didakep asoekoe djoega, baban nawa dèn toetoepi, tis grana sika adji, nirken pantjadrijanipoen, gangsal dados tetiga, tetiga dados kekalih, dyi paningal toemadya dadya satoenggal.

13. Woes prapta ing alam ransya, troes trang tanna kang ngli poeti, goemilang-gilang woes angsal, osik idajat Hyang Widi, dyah redjasèng panokid, sang ratoe apoengoen-poengoen, seklangkoeng déning soeka, woes oeninga ingkang dadi, manonbawa wawelaking kang samodra.

14. Sang praboe rara gya tedak, mring natar andjedjeg siti, ping tiga amegeng napas, tandya sang narèndra poetri, mesat marang wijati, tekap ing gagana sampoen, mider-mider lir oendar, kadya djangkoeng miling-miling, doek mrawèndra tepining samodra laja.

15. Datan kalèban ing toja, kang tédja ngajoeh wijati, kongas moeroeb kang oedjwala, soerem hyang pradangga paadangga pati, jata sang praboe dèwi, mangoenadika ing kalboe, baja iki kang dadya, gara-garaning djannawi, sri wanodya tandya nijoep karsanira.

16. Mandapira kantar-kantar, anglir koetjika noe margi, doek tjoelé saking gorastra, saking toestaning penggalih, tan antara kahèksi, djalma kang lagya manekoeng, gatita pinrepekan, tan samar jèn Sénapati, kang manekoeng gya marak sang praboe rara.

17. Andodok anèng pertala, byantarèng sang Sénapati, mangrepa nganorken raga, toemoengkoel dènira linggih, saha matoer wotsari, pandoekèstoe djalma loehoeng, ingkang sampoen pininta, amengkoe nagri Mentawis, ing satoeroen-toemoeroen jekti másésa.

18. Sahisining kang samodra, woes kasrah pandoeka sami, miwah djim peri prajangan, sakarsa toean ngladosi, jèn wonten satroe sekti, poeroen ingabena poepoeh, namoeng panoewoen amba, welasa dasih kaswasih, moeljakena aroe araning mandaja.

19. Sahèstoené djeng pandoeka, woes pininta ing Hyang Widi, amengkoe rat noengsa Djawa, sak sirnanira sang adji, djeng soeltan Padjang jekti, padoeka kang dadi ratoe, masésèng noengsa Djawa, ngedaton nagri Mentawis, ing satoeroen-toemoeroen datan kaselan.

20. Sénapati sareng myarsa, atoeré narèndra poetri, jèn badé amoeter ing rat, tandya medar pandjoenoening, tokid kamadan moeni, goernita goemleger oemyoeng, ambalira ping tiga, toehoe jèn djalma linoewih, tan antara isining samodra laja.

21. Saniskara woes waloeja, samya lebda djiwa sami, samodra woes paripoerna, pan kadya ing wingi oeni, matoer narèndra poetri, jèn pareng karsa poekoeloen, tedaka mring djro poera, sang Sénapati noeroeti, lir manésa langit sareng tindakira.

17. KINANTI.

~~1.------Sang-praboe-rara-nèng-ngajoen,-sang-dyah-lan-sang-Séna-pati,-kantèn-asta-noelya-lenggah,-ing-kantil-kentjana-adi,-sang petna-tansah-ngarepa,-Sénapati-anirgalih,~~

1. Sang praboe rara nèng ngajoen, lampahé anolih-nolih, mangliring mring Sénapatya, tyasira kadya djinahit, woes kérid malbèng samodra, tan teles ngamban ing warih.

2. Woes rawoeh kedatonipoen, sang dyah lan sang Sénapati, kantèn asta noelya lenggah, ing kantil kentjana adi, sang retna tansah ngrarepa, Sénapati aningali.

3. Patamanan sri dinoeloe, balené kentjana ngoeni, poerwané ingkang rinebat, déning Gatoetkatja djoerit, nèng madyaning ngawang-awang, balé ikoe roentoeh noeli.

4. Tibèng teleng samodra goeng, kang tinoenggoe mring sang dèwi, asri pelataranira, sinebaran sasotya di, widoeri lawan mostyara, miran lan djoemanten wilis.

5. Ingkang kinarja bebatoer, widoeri woelan kinardi, miwah kang widoeri soerja, myang batoer selaka adi, soewasa miwah kentjana, goemebyar samya sinangling.

6. Koemenjar toemléram moeroeb, koewoeng soemirat mring langit, amor kenjaring sasotya, oedjwalanira nelahi, soerem ingkang giwangkara, kasorotan sasotyadi.

7. Gapoerané ageng loehoer, pinoentjakan inten adi, mantjoer moebyar oedjwalanja, koesoet tjahjaning kang rawi, jèn daloe kadya rahina, soroting sotya nelani.

8. Gapoera kinoebeng patoet, papetètan adi-adi, samya anijrè kang poespita, wiladja toewoen angrawit, witing kajoe pan selaka agegodong soetra koening.

9. Pradapa asri dinoeloe, sekar lan woh anjarengi, warnané widji poenika, kawan dasa warni-warni, ngisoring kajoe selaka, na kantil manik nidjèni.

10. Ingkang anèng kantil loenggoeh, perajangan lawan peri, edjim samya èndah-èndah, warnané lir widadari, goemebyar kadi selaka, samya linggin kantil manik.

11. Kang warna pala goemantoeng, akatah awarni-warni, ana pentil kamropokan, ana njadam mateng ing wit, kang sekar roem gandanira, aséjoeb petètan adi.

12. Kadya lintang jèn dinoeloe, pating karenjep nèng langit, godongé pan kadya méga, kasorotan kilat tatit, anglir mendoeng singoebira, rijem-rijem jèn ingèksi.

13. Goemloentang bengawanipoen, iliné awarni-warni, patoer warnané kang toja, bengawan poewan satoenggil, miwah kang bengawan wédang, katiga bengawan warin.

14. Ping tjatoer bengawan madoe, rasané kelangkoeng manis, kang lenggah waoe tjinandra, warnané sang koesoemadi, kenja pinda Ratih swarga, kang pradja teleng djeladri.

15. Pinarak sang kalihipoen, djeng Sénapati Mentawis, kalawan sang praboe rara, anèng salebeting poeri, waoe kang tansah tjinandra, koesoema rara kinawi.

16. Warnané sang ratoe Kidoel, asor Soepraba sang dèwi, koeningé anawang woelan, kadya moertja jèn ingèksi, sasolahé asoeng brangta, ajoené angrespatèni.

17. Praboe rara warnanipoen, salin ping pitoe ing mangkin, tjinatoer sadina-dina, terkadang sepoeh nglangkoengi, jèn midjil sang hyang pradangga, lir prawan anggarap sari.

18. Jèn sadawoeh warnanipoen, lir ratoening widadari, terkadang jèn lingsir wétan, warnané sang koesoemadi, kadya bijadèng Ngoerawan, lamoen bedoeg minda Ratih.

19. Lamoen lingsir sang retnajoe, kadya poetri ing Kadiri, jèn asar lir sang Mandraka, djangkep ping pitoe kang warni, toehoe praboe tanpa sama, soedigbya tegoeh asekti.

20. Tanpa tanding sang retnajoe, ajoe tan ana moendjoeli, doematenq sang praboe Rara, panembahan Sénapati, tjengeng dèniira toemingal, ing warnané sangdyah dèwi.

21. Datan sah mitjorèng kalboe, toehoe jèn ajoe linoewih, soen wetara sangdyah retna, lamoen ingsoen aningali, déné loewih apesadja, solahé teka mantesi.

22. Jèn ngandika pahit madoe, karja brangta nimas goesti, agawé ngengleng ing drija, retna moendrining djeladri, pan kadoek raga kerana, sang ajoe tansah liniring.

23. Sang Sénapati ing poepoeh, èsmoe kamanisen liring, jèn moelat mring sangdyah retna, warnanira toehoe loewih, benglé kéris kang sarira, anglir pèndah midadari.

24. Goeroening wanodya poendjoel, gawé woejoeng wong akoening, tan pegat asabil nala, panembahan Sénapati, woes kagiwang djroning drija, jèn ngandika asoeng brangti.

25. Lir kilat tatit abaroeng, tempoehing tingal lan liring, mapan dédé djinisira, nanging ratoening djeladri, ananggapi semoenira, panembahan Sénapati.

26. Apan dinoegèng pandoeloe, liringé asemoe manis, kirang oetama boedinja, pan misih kirang satoenggil, ratoe Kidoel djroning nala, soen békané goesti mami.

27. Kang pilenggah ing Mentaroem, dimèn lali kang negari, soen prih asiha maringwang, mèsem koesoemaning adi, pan sarwi toemoengkoel sang dyah, sang Sénapati Mentawis.

28. Doek liniring sang wiranoeng, mring sang dyah Rara amanis, sang Sénapati ngandika, ingsoen iki ratoe witning, dahat ngong ajoen oeninga, pasaréjanira goesti.

29. Apa baja roepanipoen, sang ajoe oematoer aris, datan èwèt lamoen arsa, oeloen darmi tengga goesti, apan kagoengan padoeka, sigra sang koemarèng poeri.

30. Glis kinanti astanipoen, ngatoerah mring djinem wangi, sapraptané ing papreman, anoelya sareng alinggih, Sénapati lawan sang dyah, kang katjipta djroning galih.

31. Koesoema rara soeng woejoeng, mèsem-mèsem sarja ngliring sang Sénapati Ngalaga, mananira rempoe asih, aroem widjiling wetjana, baja iki Ratih swargi.

32. Padjangan koemendoeng-kendoeng, ingsoen tembé aningali, mirah pesaréjanira, sembada lan kang darbèni, tjitrané pan loewih èndah, lawan bisa ngrakit goesti.

33. Déné loewin teka bagoes, ingsoen kénjoet aningali, moelat pesaréjanira, déné teka langkoeng asri, jèn mengkono mirah ingwang, karepkoe mring sira goesti.

34. Lir tan arsa moelih ingsoen, marang nagri ing Mentawis, katjarjan kadatonira, tjatjadé namoeng sawidji, pan nora amawi prija, jèn darbéja kakoeng pekik.

35. Déné teka loewin bagoes, èstri woes ajoe linoewin, pantes kakoengé oetama, panembahan jèn pléroki, joematenq koesoema rara, ratoe Kidoel matoer aris.

36. Pan sakétja awakingsoen, dadi ratoe tanpa sisih, ingkang kedik pikirira, tan wonten ngèwed-èwedi, paneda koela maring Hyang, padoeka toeloesa goesti.

37. Panembahan ngandika roem, betjik nganggo kakoeng goesti, sang dyah atoeré anjentak, winoring èsem lan liring, mindak pinten wong akrama, pened momong awak mami.

38. Djeng Sénapati Mentaroem, ingsoen jaji karsa moelih, marang negara Mentaram, woes karsanira Hyang Widi, pastiné brangta angarang, jèn pisah lan sira jaji.

39. Apa saraté wak ingsoen, mariné abrangta kingkin, datan ana jogyanira, namoeng dika nimas goesti, jogyané kang asoeng tamba, paran polaningsoen jaji.

40. Pisaha lan sira maskoe, pastiné kadya ngemasi, karsané manah manira, arsa moelih mring Mentawis, toeloesa sira wibawa, adja sira mandek nolih.

41. Adja soemelang maringsoen, soen teteda sira goesti, wekasané awak ingwang, ratoe Kidoel anampèni, pasrangkara djroning drija, soen batang satrija iki.

42. Neda tamba oedjaripoen, pan doedoe lara sajekti, jekti karsa dadi nata, arsa moengsoen goeroe goesti, kapindoné wong ngatoewa, kang mengkoe Padjang negari.

43. Koerang apa sang linoehoeng, kang pilenggah nèng Mentawis, dibya brata wirotama, ratoening dyah matoer aris, datan saget angsoeng tamba, ing djalma kelaran galih.

44. Kawoela déné doedoekoen, boten naté andjampèni, djampèni gerahing manah, pan padoeka badé adji, amengkoe rat tanah Djawa, kirang poenapa sang pekik.

45. Amengkoe pradjèng Mentaroem, mangsa kiranga kenjadi, kang samya ajoe oetama, pahé lan koela poeniki, roepa ala poenggoeng dama, tan saget.soewitèng laki.

46. Kalamoen arsa poekoeloen, angabièkaken poen tjèti, kawoela datan lenggana, sok dasar kanggéja goesti, djeng Sénapati miarsa, koemenjoet raosing galin.

47. Garégeten saja woejoeng, woesana ngandika manis, mas mirah poepoedjaningwang, moemoendrènirèng apsari, moestika retna mendaja, kang ngasih poen kakang goesti.

48. Koemaranirèng roem aroem, roemasoek sriranta goesti, sakèh sarkaraning padma, manisé manoekmèng lati, sapa kang doewé bendara, kadjawi poen Sénapati.

49. Sangsaja ngraketi semoe, sarwi ingasta kang dridji, sangdyah kagyat matoer ngrepa, adoeh-adoeh temen sakit, padoeka karsa poenapa, goemampang mlinder daridji.

50. Kok seroe temen nèk poetoeng, rak asta kélor poeniki, getas sanget toer tjoklèkan, lah jèn poetoeng kados poendi, sinten ingkang nempahana, mèsem manebda sang brangti.

51. Doeh goesti mirah wong ajoe, adja koewatir wong koening, soen tingali soepènira, sangdyah mèsem nendal liring, ngesesngeses pasrangkara, mèndah-mèndah moeng ningali.

52. Jèn ningalana sanèstoe, sing tebijan woes kahèksi, iéné dadak njelak-njelak, njènèng dridji dèn kepiting, dasar wong nora presadja, bok rada dèn sarèh titik.

53. Teka koedoe groesa-groesoe, gégé mangsa wong asigit, akoe nganti terataban, njabé kabèh awak mami, lah iki prijaji apa, dasar mlakoe dèn tjablèki.

54. Sang brangta mèsem tan moewoes, manglimpé ngoeswèng panepi, sangdyah nebda é-é dadra, dèn sarèh roemijin goesti, ing karsa mangsa sandéja, sinten poeroen amalangi.

55. Djeng padoeka badé ratoe, dèn sabar santosèng boedi, troes pana soetjipta maja, lan koela toer segah goesti, poeniki kopi kentjana, miwah kopi gedah poetih.

56. Wonten malih gedah woengoe, gedah idjem gedah koening, poenika isi minoeman, sadjeng wragang anggoer manis, anglir madoe pinastika, kotjak lamoen dèn tingali.

57. Anèng kopi jèn dinoeloe, gilar-gilar ameméngin, koesoema rara toerira, doemateng djeng Sénapati, sedaja amawi sawab, anoe lya djeng Sénapati.

58. Angétjani manahipoen, doemateng sang koesoemadi, tinarima segahira, sekawan woes dèn kedapi, Sénapati angandika, oewoes soen tarima jaji.

59. Tarimaningsoen kelangkoeng, soegoehira marang mami, déné ta awarna-warna, pinoendjoel ing donja iki, miwahta rasané pada, ngloewihi sadonja iki.

60. Sénapati karsanipoen, anjelaki sang retnadi, ratoe Kidoel woes kagiwang, atjanggèh mingser sang dèwi, liringé kaja wi gena, djeng Sénapati ngétjani.

61. Pinondong sang koesoemajoe, atangkis-tangkis tan polih, anjiwel angajang-ajang, sapraptaning tilam sari, sangdyah tjanggèh njengkah djadja, djeng Sénapati tan kongkih.

62. Mangrepèng sebda soemrah roem, roemaket dènja minta sih, sihira sang koesoemèng dyah, sangdyah kénjoet tyas kagingsir, woesananira grah djiwa, roemodjong karsèng sang pekik.

63. Sang kalih datengken kajoen, kajoengjoen oemardjèng resmi, lam-lam déja drija prana, poerna dirèng karonron sih, sang kalih samya lenggahan, moenggèng madé kentjanadi.

64. Sang koesoema koemarèng roem, loewes wignja mikat ing sih, sihira sang wirotama, djeng Sénapati Mentawis, pangoedasmaraning drija, soen iki woes tigang latri.

65. Anèng djroning samodra goeng, karem kasengsem memanis, paran woesananing lampah, goningsoen angangkat kardi, tempoehirèng rananggana, teman pasrangkara manis.

66. Mas mirahingsoen wong ajoe, kang sawang retna ingoekir, poen kakang iki pamitan, nanging oeloen minta djangdji, lampoen ingsoen manggih karja, paran polahingsoen goesti.

67. Mèsem sang rara oematoer, mring raka djeng Sénapati, jèn padoeka manggih karja, animbali dateng mami, tan èwet kawoela prapta, kang raka tandya winisik.

68. Adji waweling linoehoeng, jèn arsa panggih sang dèwi, djeng Sénapati moedrawa, ja liwat tarima mami, saking sih setya andika, sarja kinoeswa mawanti.

69. Dyah nendal liring oematoer, bok sampoen anoenten pamit, oeloen meksih oneng brangta, kirang lami wonten ngriki, mèsem. sang kakoeng mangoeswa, retnèng dyah oematoer malih.

70. Kawoela njahosi ngèlmoe, kalamoen arsa dadyadji, kang kèdep djalma manoengsa, myang peri prajangan edjim, lelembat Djawa lan sabrang, ngidep dateng padoekadji.

71. Sahatoerira djeng ratoe, tinampèn kawrat ing galih, manabda djeng Sénapatya, ja banget tarima mami, lah mara jaji entèkna, sarasané tyasmoe goesti.

72. Sang Praboe Rara oematoer, woes telas raosing galih, pan sampoen katoer sedaja, mring padoeka sakèh ngèlmi, kakangmas kirang poenapa, woes ngenoengi ing sesami.

73. Djeng Sénapati nebdaroem, intené poen kakang goesti, jaji soen banget tarima, sahatoerira mring mami, anging soen madal pasijan, sadina iki ngong pamit.

74. Woes lilanana wong ajoe, ingsoen moelih mring Mentawis, djeng ratoe Kidoel mangrepa, wrating tyas ketarèng liring, pasrangkara èsmoe waspa, goesti jya soewé mring mami.

75. Djeng Sénapati nebda roem, adoeh rèningsoen wong koening, adja sira walang drija, mring abdi poen Sénapati, ing sakarsanta mas miran, poen kakang dateng loemiring.

76. Ledjar ing nétra sang ajoe, djeng Sénapati Mentawis, pasrangkara lir sarkara, jaji karija basoeki, sang Sénapati gya tindak, sarimbit lawan sang dèwi.

77. Akekantèn asta moenggoeh, sang brangta moedrawa manis, nimas ratoe woes wangsoela, lah pada andoem basoeki, selameta ingkang loenga, rahajoewa ingkang kari.

78. Ratoe Kidoel matoer noewoen, djoeroeng ardjanirèng margi, djeng Sénapati Ngalaga, oemesat praptèng kekisik, sang dyah woes wangsoel ngedatyan, waoeta djeng Sénapati.

79. Waspada dènira doeloe, kang pitekoer ing gegisik, toehoe djeng sang moeniwara, walijoellan goeroe nadi, Sénapati ing Ngalaga, loemadjeng lir goela milir.

18. PANDANGGOELA.

1. Prapta nemban ri sang Sénapati, pan soemoengkem ming ngoeswa ing pada, ing goeroe djeng sang kinahot, kelangkoeng adjrihipoen, marang kangdjeng sri mana moeni, soenan Adi ngandika, lah ki djebèng sokoer, oeloen kepanggin lan sira, anèng ngriki ingsoen arsa memarahi, Sénapati ing sira.

2. Poma-poma djebèng dipoen éling, adja ngandelaken karosanta, tegoeh sekti digdajané, kajata segara goeng, pan ingambah tan teles iki, kadya ngambah daratan, adja sira oedjoeb, myang rija kibir soemengan, datan wenang wali pandita myang moekmin, kasikoe ing Hyang Soeksma.

3. Patang prekara penganggé Widi, tegesé kibir goemedé ika, tanna ngoengkoeli dèwèké, laranganing Hyang Agoeng, rija ikoe sapolahnèki, loemakoe dèn alema, sapada toemoewoeh, minangka penganggèning jang, kang soemoengah boengah kaloka ing boemi, mring nagri lijan-lijan.

4. Tegesé oedjoeb tyasira kaki, pan loemakoe ginawokan djalma, ija sapolah-polané, tan darbé daja ikoe, amoeng ikoe leganing galih, waoeta sang pandita, nelasaken woeroek, adja kaja ikoe oega, Sénapati adja sira kaja langit, boemi goenoeng segara.

5. Tegesé langit ngendelken kaki, loehoer djembar tanna madanana, amoeng ikoe kagoenané, tegesé boemi ikoe, ngandelaken kandelirèki, moeng ikoe dajanira, tegesé kang goenoeng, ngandelaken loehoerira, agengira myang segara djeronèki, aloen goeng agoemita.

6. Angandelaken digdajanèki, boemi sagara ardi ngakasa, moeng ikoe bahé dajané, tanna polatanipoen, ikoe sisip oepama djalmi, koerang djembar polatan, ki djebèng poenikoe, jèn sira joen/dadi nata, soeka soekoerena titaning Hyang Widi, pasraha

jèn

jèn woes njata.

7. Amrih toeloesira dadi adji, adja pegat ngentèkna istijar, sarta pasrah pangérané, ingkang amaha loehoer, enengira ngeningken Widi, kelawan tingal drija, waspadèng Hyang Agoeng, jya pegat oelah ngibadah, sapratingkah adja léna adja lali, èlinga kang amoerba.

8. Alah pajo moelih mring kantawis, oeloen arsa mampir wismanira, anoelya loemampah agé, soenan ing Ngadilangoe, Sénapati Ngalaga ngiring, lampahira lir kilat, sakedap woes rawoeh, sang maha jekti ngandika, wismanira nora nganggo pager djawi, kebo sapi ingoembar.

9. Soenan Adi angandika aris, hèh ki Sénapati ing Ngalaga, sisip sira penganggoné, kerana ikoe doedoe, angkoehira anèng Mentawis, dadi ing rijanira, kibir lawan oedjoeb, kebo sapi tanpa kandang, wahanané sapa wani marang kami, doerdjana lawan doesta.

10. Ingkang nganggo eneng lawan ening, lelakoné soekoer lawan rena, awisma sarta pageré, kebo sapi jèn oetjoel, kineloehan gya dèn tjantjangi, jèn mantoek marang wisma, dèn kandangi koekoeh, pelaraké pinatokan, toenggonana ing lawangé lamoen wengi, pasraha ing Hyang Soeksma.

11. Anganggowa andoem lawan milih, dèn apatoet lan agama moelya, ija lawan drigamané, istijar dipoen agoeng, dèn anganggé soeméndé Widi, sabarang polahira, anganggowa soekoer, karané dipoen prajitna, lakoe linggih solah moena lawan moeni, pratjina dadi nata.

12. Noelya njandak mandalem sang jogi, isi tirta pan sarwi loemampah, ingideraken pan agé, Sénapati toet poengkoer, sarwi ngasta ponang tatali, anoelya ginawaran, sang pandita moewoes, lah ki djebèng Sénapatya, lah toeroeten sak iliné banjoe iki, karjanen koetanira.

13. Sarèning wong ngaoerip poeniki, adja ambeg koemawani sira, lan dèn weroeh wewékané, ingon-ingon poenikoe, kebo sapi kandangna sami, salarak inebana, patokana ikoe, lawangé gya toeron-

nana

nana, sakwisira noeli pasrana Hyang Widi, ikoe aran kawoela.

14. Lamoen sira dèn waspadèng ngèlmi, lamoen sira parèntah ing bala, énakena ing atiné, goegoenen oedjaringsoen, lawan sira prèntaha aglis, sira konna anjitak, wong Mantaram ikoe, saholèh-olèhé pada, batjingahen koetanira dèn abetjik, poma ki Sénapatya.

15. Apan ingsoen djebèng arsa moelih, Sénapati anoelya anembah, djeng soehoenan sigra lèngsèr, koemeplas lampahipoen, tiningalan datan kahèksi, Sénapati sinéba, mring wadya Mentaroem, anoelya sigra parèntah, wawekasé waoe djeng soehoenan Kali, noelya sami loewaran.

16. Sénapati andjenger tan angling, myarsa sabdané sang moeniwara, déné kelangkoeng leresé, sampoen étja ing kalboe, angandika dateng wadyalit, lah pajo aboebaran, ingsoen arsa koendoer, doemateng ing dalem poera, sampoen koendoer panembahan Sénapati, pinetoek para garwa.

17. Tata tita lingira ing ngoeni, kang kotjapa kangdjeng soeltan Padjang, sinéba déning mantriné, pinarak siti loehoer, sakatahé kang para mantri, miwah kang para poetra, myang boepati agoeng, aséba mring pagelaran, jèn sinawang lir segara tanpa tepi, soeltan Padjang ngandika.

18. Wong parekan ametoewa aglis, timbalana kabèh anak ingwang, barenga lawan ipéné, kelawan si toemenggoeng, ing ngamantja negara aglis, angirida wedana, kang kinon wotsantoen, sampoen samya tinimbalan, sapraptané ing ngarsanira nerpati, sadaja atoer sembah.

19. Soeltan Padjang angandika aris, hèh sakèhé kang mantri boepatya, miwah poetraningsoen kabèh, sira pada soen tantoen, kaja ngapa ki Sénapati, nora séba mring ingwang, apa wadènipoen, manira nora andoega, atoer semban sakèné kang para mantri, matoer mring soeltan Padjang.

20. Pan kawoela inggih mirsa warti, poetra dalem sang Soetawidjaja, mengsah padoeka karsané, mangké karja kedjatoen, samya njitak tijang Mentawis, karja kita batjingah, pan sampoen

misoewoer

misoewoer, malah sampoen winiwitan, wong Mentaram pan samya anamboet kardi, tan kèndel saben dina.

21. Adipati ing Toeban wotsari, atoerira marang soeltan Padjang, lamoen makaten wartiné, jèn soewawi ginepoek, pan kawoela ingkang nglampani, ngamoengena ing Toeban, kawoela pan poeroen, sakèhing mantri sadaja, pan adjoeroeng atoerira ki dipati, ing Toeban mring sang nata.

22. Soeltan Padjang angandika aris, mantoeningsoen adipati Toeban, adja sira agé-agé, anoeli sira gepoek, bok-emboké nora sajekti, ngandel oedjaring warta, apa temanipoen, betjik ikoe kinongkonan, soen njatakné ala betjiké koe kaki, sasolahé ketara.

23. Soeltan Padjang angandika aris, soetaningsoen dipati Panawa, sira loemakoewa déwé, lawan sira toemenggoeng, si Amantjanagara singgih, lawan dipati Toeban, mantoeningsoen djaloe, soen doeta marang Mantaram, oetjapena kakangira Sénapati, pagéné nora séba.

24. Lan maningé apa ora éling, jèn dèwèké ngawoela maringwang, lah mèntara pada mangké, dèn prajitna ing kéwoeh, katrinira samya ngabekti, poen toemenggoeng anembah, dateng sang apraboe, katiga pan sampoen boebar, samya jitna sadandananing ngadjoerit, pan binekta sedaja.

25. Jata waoe kawoewoesa malih, kang kotjapa kyahi Djoeroe ika, sampoen lami nèng ngardiné, nèng Merapi koekoewoe, arsa mantoek dateng Mentawis, marmanira semana, angsal wangsit sampoen, sakèhé lembat ing ngarga, sampoen soejoed lawan ki Djoeroe Martani, tan kawarna ing marga.

26. Sampoen prapta negari Mentawis, pan woes tjoendoek lawan ingkang poetra, waoe djeng Sénapatiné, kalijan lenggah sampoen, pan adjarwa lampané nenggin, ing poerwa lawan madya, myang woesananipoen, pan sampoen djarwa djinarwan, sampoen lega ki Djoeroe lan Sénapati, aroem widjiling sabda.

27. Ri kalanja kangdjeng Sénapati, siniwaka déning wadyani-

ra

ra, noelya andangoe wartiné, menggan kang rama praboe, soeltan Padjang paran ing kapti, marang ing wong Mentaram, kya Djoeroe oematoer, apan kawoela miarsa, rerembagan oetoesan amirsa malih, pepatih lawan poetra.

28. Noenten wonten oetoesan kang prapti, saking arja Pengalasan ika, Roetsèwoe mantri Padjangé, tjinatoer toenggil goeroe, lan djeng Sénapati roemijin, pan kinarja soemitra, kang doeta tjoemoendoek, matoer dateng Panembahan, awotsekar kawoela ingoetoes goesti, doemateng raji toewan.

29. Poen Pangalasan ngatoerken bekti, kaping kalih ngatoeri oeninga, dateng padoeka wijosé, jèn ramanta sang praboe, soeltan Padjang oetoesan goesti, doemateng ing padoeka, nenggih ri poekc loen, pangran Benawa lan patya, katigané mantoe adipati Toebin, béndjing éndjing praptanja.

30. Oendjoekipoen arinta anenggih, Pengalasan padoeka prajitna, lampahé doeta katriné, soemekta wadyanipoen, ing ngajoeda lampahé sami, Sénapati Ngalaga, angandika aroem, ja warahen ariningwang, sakaliwat tarimaningsoen mring adi, doeta kalih manembah.

31. Doeta kalih pinisalin sami, sarta wineling doeta kang salam, mring arja Pengalasané, doeta kalih anoewoen, pan sandika oemesat aglis, waoe djeng Sénapatya, prajitna ing kéwoeh, ngandika dateng kang oewa, kyahi Djoeroe Martani tinantoen wèsti, kya Djoeroe langkoeng rembag.

32. Lah wa Djoeroe daweg dandan noeli, sakèhing wong Mentaras sedaja, andika dawoehi kabèh, kinerig wong Mentaroem, ageng alit adjana kari, sarwa aprajitnaha, sadandaning poepoeh, gegaman lan segahira, soen djak mapag mring Randoelawang ta béndjing, kya Djoeroe woes parèntah.

33. Kawarnaha waoe kang loemaris, adipati Benawa katrinja, lan dipati ing Toebané, lawan kyahi toemenggoeng, ing Ngamantjanagara nenggih, langkoeng geng wadyanira, lir goenoeng lelakoe, penganggéné warna-warna, myang bandéra gagamanira mawarni, lembing toeloep sendjata.

34. Swaranira lir ombak djeladri, pan goemerah ing samargamarga, woes prapta Perambanané, anoelya mendok sampoen, kang kotjapa djeng Sénapati, kang pilenggah Mantaram, waoe arsa metoek, doemateng ing Randoelawang, noelya dandan panembahan Sénapati, kerig wong sa-Mentaram.

35. Sénapati ing Ngalaga aglis, noelya mapag dateng Randoelawang, lawan sentanané kabèn, dedamel domas toemoet, doek semana sami angiring, wadya Mentaram ika, sami bekta soegoeh, gadjah djaran soemektanja, wong Mentaram kerig kabèh doeda santri, dateng ing Randoelawang.

36. Wong agoeng doeta ing Padjang katri, sampoen mirsa kelamoen Mentaram, Sénapati Ngalagané, Ngrandoelawang oemetoek, datan mawi dedamel djoerit, sakèné wong Mentaram, samya bekta soegoeh, sampoen rembag katiganja, noelya mangkat saking Perambanan nenggih, ladjoe mring Randoelawang.

37. Adipati Benawa woes prapti, Randoelawang lan sabalanira, Sénapati metoek agé, apan sami toemoeroen, dipati Banawa toer bekti, marang djeng Sénapatya, anoelya rinangkoel, ri sampoennja rerangkoelan adipati Banawa sigra dènja ngling, kawoela niki kakang.

38. Pan ingoetoes dé ramaniradji, animbali déra pekenira, sarta kinèn ngoetjapaké, déné dika tan émoet, angawoela dateng ramadji, déné lami tan séba, apa karanipoen, lawan akatah kang warta, jèn andika kapirsa amalik kapti, katoer mring kangdjeng soeltan.

39. Sénapati angandika aris, mangsa boronga ingkang awarta, anging kawoela aringong, datan sedya amoengsoeh, marang soeltan Padjang soen iki, nangingta ingkang barkat, kang kawoela soewoen, ing mangké dika katoeran, toemandoeka negarinira Mentawis, neda anitih liman.

40. Lahta ariningsoen ki dipati, Banawa pajo anitih liman, wong roro kelawan ingong, toetoeren anèng loehoer, telasena ingkang waweling, anoelya sareng minggah, ing palana sampoen, poenakawan Astranaja, wadya Padjang ambontjèng anèng ing wingking, angoetjap djroning nala.

41. Ija lamoen ana karja djoerit, nginggil liman ingsoen abarenga, mati lawan goestiningong, noelja tetalènipoen, kang pelana dipoen peteti, ing pangot tjetjébolan, ikoe poerwanipoen, wadya Mentaram jèn séba, pada ngandjoet pangot tjetjébolan asri, ana ing paséwakan.

42. Tjiptanira Astranaja singgih, bok-emboké goesti ana karja, ingsoen adja kari mangké, pan manahingsoen poeroen, anoedoeka mring Sénapati, palana ingkang woentat, tinatasan sampoen, déning sira astranaja, tjiptanira samangsané angoelisik, soen soedoek saking woentat.

43. Sratènira kangdjeng Sénapati, aran malik toemoet anèng liman, ing goeloe anèng ngajoené, angkoesira siningkoer, ngadjengaken mring Sénapati, tjiptané ing werdaja, djaga karsanipoen, bokmenawa ana karja, nginggil liman tarkanira kyahi Malik, toemoet apedjah gesang.

44. Adipati Banawa lon angling, kakang emas kawoela wewarta, atoetoer ing sawetjané, akatan ingkang matoer, dateng ramanira sang adji, jèn sampéjan binatang, akarsa amoengsoeh, inggih angroesak ing Padjang, anging soeltan datan anggoegoe pawarti, mila amba loemampah.

45. Sénapati sigra anahoeri, mangsa boronga ingkang pawarta, pan soeltan teroes tingalé, lamoen awonna ingsoen, jèn betjika soeltan oedani, poenapa winitjara, pan andika woeswroeh, ala betjiké Mentaram, sekatahé Mentaram dika darbèni, mangké oeloen soemangga.

46. Pan kawoela darmi anglakoni, ing Mantaram pan darbèk andika, poenika mangké warniné, pan tijang dika doesoen, apan sami ngatoeri bekti, inggih ingkang daharan, ing sawontenipoen, étja dènira ngandika, pan woes prapta ing ngaloen-aloen Mentawis, langkoeng sinoeba-soeba.

47. Sinoegoehan wong Padjang weradin, datan ana ingkang kaliwatan, wareg teka pekatiké, loeloeran poenggawa goeng, pan sedaja sami amboekti, pan samya sinaosan, ramé samya nginoem, badèk ebrem lan weragang, tetaboehan kala gandjoer angrerangin,

pra

pra sami ababeksan.

48. Sakelangkoeng dènja angoermati, Sénapati dateng kang oetoesan, soeltan Padjang pan agedé, déné poetra ingoetoes, akalian ipènja toewin, ri sang rekyana patya, mila geng kang soegoeh, hoermatira pan akatan, tetaboehan swaranira angreranġin, ramya samya babeksan.

49. Wadya Mentaram samya anangkil, kadang kadéjan myang para poetra, pepak kabèh sentanané, sami prajitnèng kéwoeh, wadya Padjang angati-ati, étja dènnja daharan, atenapi nginoem, jata adipati Toeban, djroning manah apan arsa angajonni, marang ing wong Mentaram.

50. Adipati ing Toeban mangkya ngling, kakang Sénapati ing Ngalaga, kawoela myarsa wartiné, djengandika anenggoen, remen ing wong abeksa rangin, tamèng beksa sendjata, Sénapati moewoes, arémen ingsoen aminda, wong Mentaram lagya sisinahoe mangkin, tan wonten kang prajoga.

51. Adipati ing Toeban mangkya ngling, pan kawoela darbé wong oetama, langkoeng saget beksa tamèng, ingkang waged pinoendjoel, ngalahaken pitoeng negari, inggih tanpa tandinga, tan wonten kang moengsoen, wong pitoeng negara kalah, ing wong sidji dateng wadyanira Toebin, tijangé gih poenika.

52. Djeng Sénapati ngandika aris, mèndahané wongira Mentaram, amoelat wong beksa tamèng, ingkang waged pinoendjoel, ngalahaken pitoeng negari, sanoemoer dèrèng wikan, wateké wong doesoen, langkoeng déning kagawokan, wong digdaja pratama abeksa lembing, mèndahané aboengah.

53. Oepamané wadya ing Mentawis, kadyá peksi ilang pandjawatnja, ameksa moeloek karsané, anging tan bisa maboer, ingsoen karja saloka maning, lir wedoes proetjoel ika, ameksa amberoeng, tan andoewèni gegaman, pastènipoen singa wonga anggitiki, datan abisa njingat.

54. Mèndahané weroeh ing nagari, kang oetama bisa ababeksan, pasti jèn tjengeng tingalé, dipati Toeban moewoes, boten wonten ing tanah Djawi, mring wadyanirèng Toeban, toer sekti pinoendjoel, tan pasah déning gegaman, toembak keris bedil tan ana ne-

dasi

dasi, digdaja toer prawira.

55. Angling malih adipati Toebin, hèh wong Toeban sira babeksana, nganggowa lembing lan tamèng, moempoeng lagi awoeroe, gelarira dipoen angenting, noelya wadya toemandang,polahé anggregoet, towok tamèng woes tjinandak, ngoemboelaken lepas anèng ing wijati, moedoen sinangga djadja.

56. Polahira apan anglanangi, beksanira ngentèkken tenaga, oelaté lir kinawedèn, tinoembak pan goemoejoe, malangkadak pan sarwi angling, sapa arep moengsoeha, wong Toeban pinoendjoel, pajo dipoen lawanmana, wong Mantaram jèn arep pada ngajonni, lah pajo amadjoewa.

57. Pan aramya ingkang beksa rangin, kang bredangga swarané goernita, awor soerak lan keploké, lir ombak segara goeng, poetranira djeng Sénapati, apanta radèn Rangga, poetra ingkang sepoeh, andjawil dateng kang rama, kagèt sira djeng Sénapati Mentawis, ingkang poetra sinentak.

58. Angandika adipati Toebin, kakang Sénapati ing Ngalaga, déné asanget doekané, marang ing poetranipoen, kapiraré déné nemeni, poenapa poerwanira, déné sanget bendoe, Sénapati sigra modjar, petjel alit poen Rangga peksa goemangkit, arsa méloe abeksa.

59. Angladosi beksané wong Toebin, karsanipoen poen Rangga poenika, mèndah goejoené wong akèn, déné joen minda poenggoeng, tjoemantaka peksa goemangkit, temah dadya pagoejyan, ing wong kang andoeloe, tan lajak jèn wedalena, nenggih poetra andika pan meksih alit, angèwedi wong beksa.

60. Soeka goemoejoe dipati Toebin, sarwi modjar anakingsoen Rangga, teka tingalana bahé, lah adja sira poeroen, moengsoeh beksa marang wong Toebin, pan ikoe wong digdaja, pilih bobotipoen, sira tolé misih botjah, lah menenga adja sira wani-wani, lah delengen kéwala.

61. Balik tiroenen beksané bèndjing, apan sira tolé misih botjah, mangsa bisaha nak ingong, lanta pangrasaningsoen, wong Mantaram tan aningali, beksané wong ing Toeban, sekti soera tegoeh

goeh, radèn Rangga saja panas, ingkang manah datan kena dèn sajoeti, djawil noeli sinentak.

62. Aningali dipati ing Toebin, sarwi moijar kakang Sénapatya, lah konen radèn dèn agé, awlas ingsoen andoeloe, poetra dika toean doekani, lah tolé abeksaha, sinahoewa ikoe, hèh wong Toeban ladènana, anak ingsoen lah adja sira temeni, woeroeken beksa kembang.

63. Sénapati angandika aris, anakingsoen lah sira menjanga, goestènira ingkang akon, temèng towok pinoendoet, pan gotong pat tamèngirèki, towoké gotong lima, wadja tamèngipoen, kang toemingal kagawokan, adipati ing Toeban isin ningali, kagèt giris ing nala.

64. Gegamané wong apa poeniki, sadjeg ingsoen oerip doeroeng moelat, gegaman kaja mangkéné, kaliwat gedènipoen, kegawokan dipati Toebin, mantjereng tingalira, roepané apajoes, tjangkemé mlongo lir goewa, tan koemedèp tingalé dipati Toebin, ngroeboeng laler tjangkemnja.

65. Tjiptanira adipati Toebin, nora lajak gegaman manoengsa, mèndahané bapakané, ikoe tjatjebloengipoen, gegamané anggegilani, norana tanah Djawa, ing wong kadya ikoe, anoelya sira toemandang, radèn Rangga tamèng towok dèn tjekeli, ngoemboelaken mring wijat.

66. Towokira miber kadya peksi, ketingalan gengnja sak lapalap, anoelya amoedoen agé, pan tinadahan poepoe, myang tinoenda ing gigir aglis, moeroeb kadi dahana, towok sampoen leboer, mantri Padjang samya hébat, adipati ing Toeban tan doewé getih, sanget dènira mérang.

67. Angandika adipati Toebin, hèh wong Toeban sira dèn prajitna, gelarira dèn angentèk, karo pan pada tegoeh, woes pratjaja ingsoen poeniki, lahta sira antepa, gènira anoedoek, wong Toeban noelya neradjang, panoedoeké wong Toeban tinitir-titir, pan telas gendingira.

19.SINOM.

1. Sang prawiranom tan arsa, males étja angrerangin, dènira

beksa

beksa wirga, sasolahé karja brangti, adipati ing Toebin, ngandika Rangga nakingsoen, noeli sira malesa, sira njata jèn woes loewih, digdajané sekti tegoeh woes pratjaja.

2. Ija sabetahanéja, sira ora amalesi, apan remoek sariranta, kinèn amalesa aglis, sapisan kaping kalih, ping tiga radyan tan poeroen, meksin étja ambeksa, tamèng towok sang dipati, Toeban alon wetjana lan Sénapatya.

3. Kakang Sénapati Nglaga, poen koeloep Rangga tan apti, amales marang wong Toeban, lamoen ingsoen kang ngadjani, jèn kakang tan ngadjani, tan arsa males poen koeloep, sang Sénapati nebda, Rangga malesa nak mami, goestènira kang akon dyan Rangga nembah.

4. Nèlèhken tamèng lan kantar, tanpa gegawan anoeli, wong ing Toeban tineradjang, kang beksa dipoen taboki, kapisanan kang rahi, lir sinèsèt pipènipoen, tjarma katoet ing ngasta, wong ing Toeban gègèr adjrih, doek toemingal prawiranira dyan Rangga.

5. Langkoeng sekti digdajanja, radyan Rangga njandak aglis, tamèng lawan towokira, towok ingoemboelken maring, ngawijat anglir peksi, alap-alap noelya nijoep. toemiba ing ngiringan, nira dipati ing Toebin, lampitira tatas sigar dadya tiga.

6. Dipati Toeban andjola, apoendirangan tyasnja nir, apajoes oedjwalanira, wadya Toeban samya wingwrin, dyan Rangga getak aglis, asroe dènira amoewoes, sida tatas wong Toeban, dipati Toeban tan pamit, tandya boebar oendoernja toendjang-tinoendjang

7. Mantrènira kagegèran, samya giris aningali, doemateng rahadyan Rangga, sedaja wadya ing Toebin, samya gawok ningali, sedyanja loemajoe mantoek, oreg gègèr sedaja, pra samya loemajoe wingwrin, adipati Banawa rekyana patya.

8. Kadwinja pan anggardijita, déné tinilar ing dasih, tyasira pangran Benawa, kalijan rekyana patih, jèn tan kèntara aglis, bilih dados awonipoen, mring kang rama sang nata, lamoen tan sarenga prapti, lan wong Toeban dadya tan pamit sedaja.

9. Datan winarna ing marga, woes prapta Padjang negari, katrinja ladjeng soeméwa, wadya lit pan sareng prapti, oreg ing-

kang

kang negari, pan ladjeng katiganipoen, mangsah tjoendoek mring soeltan, doeta tri sigra ngoesapi, pada nata dipati Banawa ngrepa.

10. Maboekoeh ing lenggahira, moekanja kondjem ing siti, pangran Banawa anembah, saha oematoer sang adji, sampoen oeloen katoeding, doemateng nagri Mentaroem, ing saweling padoeka, pan sampoen doemawoeh maring, kakang Sénapati Ngalaga Mantaram.

11. Sareng prapta Randoelawang, poen kakang oemetoek aglis, sareng panggya rerangkoelan, poen kakang kelawan mami, gya samya noempak èsti, telas pangandika praboe, wonten sanginggil liman, poen kakang noenten mangsoeli, mring kawoela atoerira sapoenika.

12. Mangsa boronga djeng soeltan, pan teroes tingalé sidik, soedigbya sekti djeng rama, sekatahé polah mami, kawaskitèng nerpati, menggah negarèng Mentaroem, kawoela darmi tengga, jajimas ingkang darbèni, langkoeng sahé kakang Sénapati Nglaga.

13. Laminé anèng Mentaram, kawoela neda lan larih, jèn sijang noetoeg latrinja, pan ginoela wentah mami, poen kakang Sénapati, mring poetra salamènipoen, apan kinèn bedajan, kinarja segah pritoewin, jèn kawoela nèndra ingkang para garwa.

14. Apan takoet sakantanja, soemanding samya ngepeti, toemenggoeng Mantjanegara, sigra matoer mring sang adji, inggih èstoe jèn balik, poetra padoeka poekoeloen, Sénapati Ngalaga, soemekta karja gelaring, pan wong agoeng asemoe wadi djeng soeltan.

15. Anembah sang adipatya, ing Toeban matoer sang adji, inggih kangdjeng srinarèndra, jektos kakang Sénapati, karsanira ambalik, doegi kawoela sang praboe, poen kakang Sénapatya, lamoen pinapag ing djoerit, nadyan wontena sèwoe wadya ing Padjang.

16. Sarenga mangsah ing joeda, sanèstoe datan ananggi, dateng kakang Sénapatya, satoenggal widagda loewih, sanegari tan tanding, asor tepis siringipoen, soeltan Padjang kapita, tyasnja myarsa toering dasin, myang kang mantoe anarka lamoen anempah.

17. Kaja mengko praptaning prang, soeltan Padjang ngandikaris, toemenggoeng Mantjanegara, sira mrénéja dèn aglis, sira mantri ngong lami, mangsa gorona maringsoen, sakèhé atoerira,

ki Banawa

ki Panawa poetra mami, lanang djoega sahatoeré ingsoen gega.

18. Mangsa goroha maringwang, lan mangsa amrih tan betjik, mangsa angroesaka pradja, ing negaraningsoen iki, dadi éwoeh tyas mami, karoné tan ingsoen goegoe, ingsoen pikir oedjarnja, soen toetoer kakangmoe dingin, kala botjan ija dadi panakawan.

19. Ingsoen ranina saréjan, Sénapati anoenggoni, anèng daganingsoen nèndira, ana oela gedé prapti, galaké angloewihi, arsa neradjang maringsoen, Sénapati trengginas, kang sarpa tjinekel keni, kapisanan taksaka anoeli sirna.

20. Woes mengkono soen tjengkrama, marang ing wana anggerit, ing Ramé kala semana, anggrit bantèng sangsam kantjil, amoeng ki Sénapati, ingkang ngiring-iring ingsoen, angiring anèng woentat, mantri Padjang pisah sami, koelawangsanipoen samya ngojak kidang.

21. Oeloen maksih anèng tengah, panggeritaning wanadri, ija lawan iboenira, noeli ana bantèng kanin, jata ingamoek aglis, marang panggeritaningsoen, tan ana ingkang mapag,agoepoeh ki Sénapati, soengonira bantèng tjinandak ing tangan.

22. Soengoené noeli pinokan, bantèng kapisanan mati, ja ikoe digdajanira, kakangira Sénapati, doek kalanira tjilik, ing sakiki pan woes sepoeh, saja woewoeh sektinja, wespada wewéka sidik, ing sasmita amikanaken semoenja.

23. Pan oeloen weroeh wangsitnja, motah karsanira iki, soen woes wroeh sakèn pawarta, tan soen goegoe Sénapati, soetaningsoen Mentawis, tan béda lan sira koeloep, katri tan kena modjar, toemoengkoel boekoeh alinggih, atoerira kaloehoeran sebda nata.

24. Doemateng djeng soeltan Padjang, samya noehoen toeré sami, jata waoe ri seksana, djeng soeltan loemebèng poeri, loewaran ingkang nangkil, kang wonten ngarsa sang praboe, gantya ingkang winarna, Sénapati ing ngadjoerit, nèng Mentaram lir paksi andon tjangkrama.

20. DANDANGGOELA.

1. Kangdjeng Sénapati ing ngadjoerit, arsa tindak mring

nagari

nagari sabrang, tan mawi wadya lampahé, sakedjap noelya rawoeh, ing Sembawa srinarapati, pan lagya siniwaka, ing poenggawa agoeng, radja Koewari kelawan, radja Sijem Sijak agoeneman kawis, radja tanpa sisihan.

2. Ingsoen iki arsa angajonni, ija marang radja ing Mentaram, ajoen wroeha kasektèné, déné digbya pinoendjoel, ingsoen wani tanding ngadjoerit, angadoe kasantikan, akantaran bahoe, nahan gantya kang kotjapa, Djoeroe Taman kalian Djoeroe Martani, noesoel djeng Sénapatya.

3. Djoeroe Taman lan Djoeroe Martani, kawarnaha semana woes prapta, panggih lan Sénapatiné, tetiga samya koempoel, djoeroe taman oematoer aris, anggetjek nagri sabrang, inggih koela poeroen, apan ataker loedira, Sijak Sijem Sembawa sajekti wani, kawoela lampahena.

4. Katrinja mesat praptèng djro poeri, sapraptanira sang Sénapatya, kelawan kyahi Djoeroené, rawoeh katiganipoen, Djoeroe Taman ana ing woeri, ngampingi goestènira, genti kang winoewoes, radja Kowari pinarak, pan ingajap sekatahé para tjèti, noelya ngoeloekan salam.

5. Mring ki Djoeroe lan djeng Sénapati, gya toemingal radja ing Sembawa, Koewari angoetjap agé, lah neja sami loenggoeh, sigra lenggah katiga sami, radja Sembawa nebda, tédja leksanèkoe, ing mangké kang lagi prapta, katambetan ing mangké poendi ing woeri, ing prapta ing Sembawa.

6. Sénapati angandika aris, oewa Djoeroe dika sahoerana, anoelya kang oewa agé, nahoeri woewoedipoen, ija ingsoen radja Mentawis, soen ngroengoe sira tantang, ija pangroengoekoe, moelané soen noeli prapta, sira tantang lah pajo tanding ngadjoerit, angadoe kasantikan.

7. Radja sabrang amitjorèng ngati, wong Mentaram tan kena rinasan, njata kasoeb kasektèné, tjinatoer noeli rawoeh, mèndahané lamoen adjoerit, baja tan ana nangga, lamoen aprang poepoeh, radja Banten kahoetaman, apan sekti toer digdaja ing ngadjoerit, tan kadya wong Mantaram.

8. Wong Sembawa Sijak Sijem sami, aningali pradjoerit Mentaram, sakelangkoeng pandjengeré, mèndah kongsija nempoeh, prabawané radja Mentawis, datan koewasa nangga, sekti digbya anoeng tandané kajoen lan baka, temen-temen pra toewin djalma sajekti, éram radja Sembawa.

9. Kyahi Djoeroe angandika aris, karsa oeloen minta pradandanan, oeloen karsa barkatané, radja Sembawa moewoes, oeloen prapta Mantaram bèndjing, asaos pradandanan, séba mring sang praboe, ingsoen saos gadjah djaran, apritoewin boeloe bekti saben warsi, anoet ing sabda toean.

10. Kyahi Djoeroe anoelya apamit, katrènira Djoeroe Taman ika, anoelya oemesat agé, datan kawarnèng ngenoe, sampoen prapta nagri Mantawis, sapraptanirèng wisma, atata aloenggoeh, arsa banter kasoetapan, temen-temen neneda ing Hyang kang loewih, neroes djatining djalma.

11. Sampoen pepak kang wadya Mentawis, para poetra Sénapati Nglaga, anoetoegaken karsané, agoeng mangan anginoem, andrawina sijang myang latri, lan mantri pemadjegan, kang anèng Mentaroem, sadina-dina kasoekan, lawan mantri pemadjegan soeka sami, sedaja pan kasmaran.

12. Nahan ingkang tjinarita malih, sadjenengnja kangdjeng soeltan Padjang, soeltan Banten winiraos, sampoen ingambil mantoe, mring djeng soeltan Padjang kang siwi, nira panengah jata, kèh negara soejoed, soegih wadya toer prawira, tjatjahira dèdamelé tigang keti, leloerah kawan nembang.

13. Apan sami widibyèng ngadjoerit, sèwoe negara pan nora nana, kang wani moengsoeh djoerité, katah pra radja noengkoel, lamoen kala amanggih kardi, sakèhé kang negara, pan sami anoengkoel, sarta wani jèn ajoeda, lamoen ora kramas obat lawan mimis, awaké lesoe loepa.

14. Jata wonten pradjoerit sinelir, apan arsa késah apepara, Saréjan Topah westané, lan Djaladara ikoe, lawan Dandangwetjana katri, lawan Kapitan Bonam, Hongké gangsalipoen, enemé ara Mastaham, pitoe Harjam apan tegoeh-tegoeh sami, woes prapta ing

Mantaram

Mantaram.

15. Nagri Banten kalawan Mantawis, apan tan ana soewalèng drija, angraos sami goestiné, lan nagri Padjang ikoe, Demak Toeban kalawan Pati, sedaja apan toenggal, barang karjanipoen, sapraptanirèng Mentaram, djalma sapta pan sampoen amondok sami, anèng djawining kita.

16. Tan antara lama ingkang prapti, woes misoewoer wadya ing Mantaram, lamoen wong Banten praptané, pepitoe katahipoen, wadya sampoen ngatoeri oening, doemateng radèn Rangga, mangkana toeripoen, wonten tijang Banten prapta, katahipoen pepitoe samya pradjoerit, digiaja ing ngajoeda.

17. Saréjan Topan ingkang wewangi, kalih awasta poen Djaladara, katiga wasta poen Ongké, Moestaham tjatoeripoen, gangsal Marjam ingkang wewangi, nenem Kapitan Boham, pitoe wastanipoen, Dandangsengara poenika; sami tegoeh timboel praptaning Mantawis, arsa ngajoni toean.

18. Radyan Rangga myarsa toering dasih, lir sinebit talingané radyan, malatoe-latoe djadjané, moeka lir rahoep maroes, jèn sampoena adjrin soedarmi, kaja dipoen laraga, wong prapta pipitoe, asroe dènira ngandika, ija sésoek soemektana dipoen éndjing, ing daloe tan winarna.

19. Endjingira pan samya medali, wadya Banten lan wadya Mentaram, woes tinembang gamelané, tinaboeh kala gandjoer, radèn Rangga ingkang djenengi, ingkang arsa babeksan, woes tata sedaroem, pan samya angagem pedang, noelya samya toemandang kang begsa sami, ganti-ganti kang beksa.

20. Soeka tyasira ingkang ningali, wong ing Banten lan wadya Mentaram, apan pada prawirané, beksa kantaran doewoeng, tamèng weneh beksa djemparing, djebeng lan baksa dadap, weneh beksa lawoeng, aramé gebang-ginebang, samya datengaken gendinging ngadjoerit, samya dadar-dinadar.

21. Apan kadya wong amangoen djoerit, apan ganti njandak lawoeng toembak, prawira samya tegoené, ana soedoek-sinoedoek, èsmoe kasor wadya Mentawis, dyan Rangga tan derana, tedak sing

paloenggoeh

paloenggoeh, wong Banten samya soedira, radèn Rangga sinoedoek datan goemingsir, radèn Rangga prajitna.

22. Wadya Banten woes winales aglis, tinabokan dateng radèn Rangga, katoet ing ngasta koelité, ana sempal kang bahoe, ana minger moekané noeli, wong pitoe pan loemadjar, sami nandang tatoe, woes boebar kang prang tandingan, wadya Banten rahina wengi loemaris, tan kawarna ing marga.

23. Negari ing Banten sampoen prapti, sampoen katoer marang goestènira, lamoen woes prapta abdiné, saking nagri Mantaroem, pitoe pisan anandang kanin, djeng soeltan Banten doeka, marang wadya pitoe, gantya ingkang kawarnana, panembahan doek miarsa ingkang siwi, kadya manésa singat.

21.KINANTI.

1. Dyan Rangga ngandikan sampoen, glis prapta ngarsèng soedarmi, kang rama sanget doekanja, ija ala sira iki, botjahé ja pamanira, pada séba marang mami.

2. Sira anjikara koeloep, djeng Sénapati nebda glis, sira Rangga marénéja, dyan Rangga oemadjeng aglis, noelya nembah ing soekoe sang, kang rama ngandika malih.

3. Poetoengen djempolaningsoen, rep wroeh karosanmoe kaki, langkoeng adjrih radyan Rangga, déné doekané soedarmi, tansah noewoen-noewoen toernja, toemoengkoel kondjem pratiwi.

4. Sarta ngoenadikanipoen, jèn tan soen lakoni iki, pandikané kangdjeng rama, kinèn moetoeng djempol ratjik, isin tan anglakonnana, nanging angraos kang sisip.

5. Galihira madjoe moendoer, panembahan ngandikaris, lah mara Rangga dèn ènggal, djempolsoen poetoengen noeli, anglampahi radyan Rangga, djempolané kang soedarmi.

6. Ngasto ngetog krosanipoen, tan kraos djeng Sénapati, waoeta rahadyan Rangga, kang soekoe ambles ing siti, kang rama alon ngandika, nora ngapa sira iki.

7. Ja Rangga karosanipoen, noelya kinipatken aglis, ketanggor banon kang poetra, banon bolong sedeng djalmi, dyan Rangga

noelya

noelya loemampah, medal saking djroning poeri.

8. Ladjeng késah radèn goepoeh, angalèr ngétan loemaris, dinoekan mring soedarmanja, andoeta djeng Sénapati, wong gandèk mantri sekawan, lah soesoelen poetra mami.

9. Pinoma-poma dèn goepoeh, kang doeta oemesat aglis, gegantjangan lampahira, ngalor ngétan gèn loemaris, rahadèn noelya ketjandak, pan nèng marga ing Wotgalih.

10. Doeta sekawan sroe moewoes, lah pandoeka kèndel goesti, anolih rahadèn Rangga, ingkang doeta dèn andegi, kang doeta oemareg èngga, radèn Rangga ngandikaris.

11. Kinongkon apa sirèkoe, kang doeta oematoer aris, goesti pandoeka wangsoela, tinimbalan ing ramadji, radèn Rangga tan ngandika, anoelya ladjeng loemaris.

12. Doeta peksa lantjang goepoeh, megati ana ing ngarsi, dyan Rangga asroe bramantya, doeta tjatoer dèn taboki, ana sempal bahoenira, ingkang kanan miwan kéring.

13. Wenèh pepes angganipoen, doeta kekalih kang lalis, kang gesang noelya loemadjar, kadwi tjoendaka toer oening, ladjoe lampahé rahadyan, datan kawarna ing margi.

14. Kotjapa doeta loemakoe, woes tjoendoek djeng Sénapati, anembah oematoer gepah, ngatoerken tiwas dòeh goesti, anoesoel poetra padoeka, poekoeloen gèn poetra panggih.

15. Nèng marga Wotgalihipoen, langkoeng bendoe poetra goesti, abdi dalem tinabokan, kekalih sareng ngemasi, panembahan angandika, betjikana ingkang djisim.

16. Botjahingsoen kang woes lampoes, rahadèn Rangga winarni, ngalor ngétan lampahira, ingkang sinedya ing galih, negari Pati poenika, semana pan sampoen prapti.

17. Radèn Rangga noelya ladjoe, oemarek mring paman aglis, angleresi dinten soma, pepakan wadya ing Pati, sampoen prapta ing pasowan, sareng radèn aningali.

18. Pasowan djaba na watoe, saloemboeng agengnja nenggih, dyan Rangga gregoet kang manah, pasowan djèdjel kang djalmi, dyan Rangga pakèwed ing tyas, pan séla djinedjeg aglis.

19. Mawoer kadya djawah watoe, kagèt kang samya soemiwi, katoer dipati Santenan, jèn séla mawoer lir riris, kapirsa mring sang dipatya, jèn radèn Rangga kang prapti.

20. Andjedjeg kang séla agoeng, kang wonten pasowan iki, ing mangké pan sampoen rata, mawoeré lir awoe riris, remoeké kang ponang séla, mios dipati tinangkil.

21. Dyan agé ngandikan goepoeh, adoeh poetraningsoen goesti, sarta rinangkoel kang poetra, panjana dinoeta mangkin, mring rakamta kangdjeng Séna, Pati Ngalaga Mantawis.

22. Rahadèn Rangga oematoer, dinoekan déning soedarmi, poerwané koela dinoekan, pan kinèn amoetoeng mami, djempolan asta djeng rama, sakelangkoeng adjrih mami.

23. Kawoela pineksa goepoen, woesana koela noeroeti, pangandikané rakamta, sareng koela anglampahi, koela nelasken karosan, tan kraos rakamta oegi.

24. Gya kinipataken oeloen, pan katanggor banon siti, banon amblong ladjoe koela, medal késan marang Pati, poenika paman dipatya, gèn koela késan poerwaning.

25. Sang dipati alon moewoes, ja dinawa koeloep oewis, doeka mangsa ta mrih ala, pasti sira pinrih betjik, matoer noewoen radèn Rangga, semana sang adipati.

26. Koendoer malbèng dalemipoen, dyan Rangga kinèn toet woeri, sapraptané dalemira, radèn pinernahken noeli, pondokanira rahadyan, doek semana sareng latri.

27. Radèn Rangga sowan goepoeh, doemateng kang paman Pati, katah poenggawa kang séba, radèn Rangga sampoen noenggil, sang dipati dèrèng lenggan, wonten sawidji wong angling.

28. Rerasan lan kantjanipoen, ana djalma mara tapi, anèng soring kajoe kamal, lawasé woes teloeng sasi, samboeng-sinamboeng rerasan, ana ingkang anahoeri.

29. Djalma ikoe tapa bisoe, pamirsanipoen woes lami, sahiki mèh katarima, tandané jèn dèn parani, kang tapa kadjang katingal, terkadang datan kahèksi.

30. Dyan Rangga wetjana aroem, lah paman rasan poenapi, alon matoer kang tinanja, djinarwa saniskaraning, radèn Rangga karsanira, kang tapa dipoen parani.

31. Arsa dinèrèk tan asoeng, kang séwaka tan winarni, jata dyan Rangga woes prapta, djawining pratapan noeli, ngandika ambal ambalan, pandita-pandita resi.

32. Ambal-ambalan tjineloek, nora gelem anahoeri, apa doewé lara dengkak, sareng malebet pratapin, katingal sang tapa lengga goemreget sang lagya prapti.

33. Dyan Rangga ngandika sroe, déné ikoe ana djalmi, bergogok kawongan retja, tjineloek nora nahoeri, lengoes temen sira tapa, apa tambeng sira jogi.

34. Apa doewé lara bisoe, sang tapa étja alinggih, lijep lengoet sedjatinja, dyan Rangga panas ing galih, sang tapa noelya tjinandak, kèswané gya dèn taboki.

35. Sang tapa nir tan kadoeloe, prakapita radyan noeli, kang kadjeng kamal tjinandak, rinoesak dèn obrak-abrik, tan antara an swara, oedjaring swara kapyarsi.

36. Hèh Rangga para kelangkoeng, nganinaja marang mami, wong sedya amrih oetama, oetamanira doemadi, dadi sisip marganingwang marga sing sira jekti.

37. Jekti soen arsa anampoer, marang narèndra Mantawis, sahiki ingsoen woes prapta, anèng negari Mentawis, dadi ratoening boedjangga, marga tekèng sira jekti.

38. Jekti ora trima ingsoen, ingsoen tagih sira bèndjing, bèndjang ingsoen males lara, wirang marang sira jekti, anahoeri radèn Rangga, sahiki ja ingsoen wani.

39. Bèndjang ingsoen ija poeroen, kang swara wetjana malih, lah Rangga sira noesoela, toemoeli marang Mentawis, ingspen ana ing Talpegat, radèn Rangga anahoeri.

40. Ija antènana ingsoen, kang swara woes tan kapyarsi, radèn Rangga ladjoe tapa, soemoelih sang maha jekti, anèng soring kadjeng kamal, langkoeng brangta ing Hyang Widi.

22. ASMARADANA.

1. Tapa bisoe radyan mantri, doek samana sampoen angsal, tigang tjandra ing laminé, radèn mangkat koendoer noelya, nèng marga nandang gerah, anoelya raryan sang bagoes, woes dangan sariranira.

2. Sarira dèn liring-liring, dyan tindak praptèng Santenan, éndjing asowan rahadèn, woes tjoendoek lawan kang paman, radèn Rangga wotsekar, mangoesapi pada sampoen, sang dipati lon ngandika.

3. Adoeh anggèr poetra mami, déné lawas tan katingal, ingsoen radèn atetakon, apa njawa sira lara, radèn Rangga atoernja, kangdjeng paman brata oeloen, medjahken raga kawoela.

4. Sang dipati ngandikaris, lah anggèr sira moelia, sira soen kon ngatoeraké mring Mentaram poetraningwang, woes lawas nèng Santenan, mantri ingkang ingsoen toedoeh, bésoek kapan angkatira.

5. Menawa dèn arsi-arsi, mring ramanira kakangmas, woes teloeng tjandra nèng kéné, radèn Rangga toer pranata, doemateng ingkang paman, dyan Rangga alon oematoer, kelangkoeng panoewoen amba.

6. Boten soesah mawi kanti, jèn sampoen angsal pengadja, sang dipati ngandikalon, ija njawa bektiningwang, atoerna mring kakangmas, dèn Rangga toer bekti sampoen, gya oemesat tanpa rowang.

7. Datan kawarna ing margi, kang katjipta djroning nala, oedjwaring swara moelané, datan kawarna ing marga, lampahé radèn Rangga, doek prapta nagri Mentaroem, laijeng sowan mring kang rama.

8. Djeng panembahan ningali, kelamoen kang poetra prapta, ingawé rahadèn agé, praptèng ngarsa toer pranata, ingoesap kang wingkingan, mring kang rama tyas woelangoen, panembahan mring kang poetra.

9. Ngandika djeng Sénapati, teka ngendi poetraningwang, déné alawas loengané, oematoer rahadèn Rangga, saking nagri Santenan

tenan, ngoendjoekaken bektènipoen, rajinta paman dipatya.

10. Kang rama ngandika aris, sira ngadji ramanira, sokoer sèwoe poetraningong, pamanira paja waras, oematoer raièn Rangga, inggih wiloedjeng poekoeloen, panembahan angandika.

11. Jèn sira arep linoewih, ngloewihi wong sak-negara, ngadjia éjangmoe anggèr, raièn Rangga pan kèwedan, osiking tyas mangkana, ingsoen kinon ngadji ikoe, ingsoen woes tegoeh prakosa.

12. Raièn Rangga angabekti, woes lèngsèr sing ngarsèng rama, sowan kang éjang karsané, noelya raièn Rangga prapta, éjang kepanggih salat, anèng woeriné kya Djoeroe, raièn boekoeh silanira.

13. Adangoe ièniira nganti, bakdanira gènnja salat, ana watoe ngarsèng raièn, tjinoeblesan iridjinja dyan, mila tertamtoenira, tekèng mangké watoe ikoe, sak dariidji bolongira.

14. Kya Djoeroe bakda ngabekti, ningali kang wajah prapta, sowan anèng ing woeriné, kyahi Djoeroe ris ngandika, kaki sira bagéja, déné lami tan kadoeloe, marang ngendi paranira.

15. Rahaièn matoer ngabekti, késah koela mring Santenan, nanging tan kandeg rahaièn, iridji tjinoeblesken séla, kya Djoeroe angandika, ikoe nora atos poetoe, dariidji go njoebles séla.

16. Kaloehoeran ing sabda-ning, kang éjang rahaièn Rangga, séla jekti mantoek atos, daridjiné raièn Rangga, tjinoeblesken tan mempan, èsmoe isin raièn bagoes, andekoe kondjem pratala.

17. Ja wis wroeh karepmoe kaki, olèhmoe marek maringwang, sirarsa pajang galihé, raièn oematoer anembah, éjang kados poenika, ija soekoer poetoeningsoen, saja toewa manahira.

18. Kang wajah wineijang ngèlmi, sasoerasané kang éjang, kawroehé winoeroekaké, rahaièn sampoen widigda, kya Djoeroe nglinging drija, émané ta poetoeningsoen, tan dawa ing joeswanira.

19. Sampoen karsaning jwang Widi, ing takdir tan kena owah, kang éjang ngandika alon, wis kaki sira moelia, raièn nembah woes kèntar, gantia ingkang winoewoes, soeltan Banten kang kotjapa.

20. Kala poenggawané ngoeni, apepara mring Mentaram, angoengasken digdajané, ing woesana samya tiwas, peijah myang nandang brana, soeltan langkoeng doekanipoen, mring poenggawa kang pepara,

21. Déné teka koemawani, apepara mring Mentaram, nadyan adola kasektèn, nagri lijaning Mentaram, soeltan datan anjegah, dadya datan sinakantoek, tiwasé ingkang poenggawa.

22. Sigegen ingkang winarni, kotjapa toemenggoeng Majang, mantrènira soeltan Pahos, ingkang èstri arènira, Sénapati Ngalaga, ki toemenggoeng Majang ikoe, ing mangké soesah ing irija.

23. Kang dados soesahing galih, kagagas saijroning nala, kaja paran ta dadiné, karsané kangmas Mentaram, Sénapati Ngalaga, ingsoen watara ing kalboe, angjektèni kang wirajat.

24. Kangdjeng soehoenan ing Giri, doek ing ngoeni awirajat, marang ing rama swargané, kyahi ageng ing Mentaram, doek sowan maring Ngarga, boepati pepak sedaroem, pasisir mantja negara.

25. Wirajatira ing ngoeni, mring rama kyageng Mentaram, poetrané djoemeneng katong, myang satoeroen-toeroenira, bénidjang djoemeneng nata, anèng negari Mentaroem, amangkoe rat tanah Djawa.

26. Kasoesra sabrang negari, kakangmas djeng Sénapatya, mengko ketara solahé, bajata woes mangsanira, osiké kakang emas, pesti karsané Hyang Agoeng, kangmas nglenggahi wirajat.

27. Ing manah agoeng prihatin, waoe ki toemenggoeng Majang, tan tapija arsa saré, miwah waoe garwanira, katah kerasèng nala, ki toemenggoeng tan winoewoes, djeng Sénapati kotjapa.

28. Saben djoemoengah ngabekti, salat kadji dateng Mekah, sekedjap nétra praptané, ing Mekah miwah Madinah, woes telas roekoenira, dènira kadji poenikoe, koendoer dateng ing Mantaram.

23. DOERMA.

1. Kawarnaha radèn Rangga alelana, djagat dipoen dieri, kidoel lawan wétan, lèr kilèn ingideran, angambah segara wedi, rahadèn Rangga, karsanira woes doegi.

2. Noelya koendoer woes prapta nagri Mentaram, sampoen soeroep kang rawi, wantji bakda ngisa, nèng dalem radèn Rangga, wadyanira ingkang kemit, samya nèng nglatar, doek wantji titi soni.

3. Wadya ingkang sami saos arerasan, lan rowangira sami, ana

ngoera-

ngoera-oera, ana ing ang amatja, ana ngidoeng dongèng toewin, atjetjangkriman, ana kang tjrita sami.

4. Ing kantjané lamoen ana sarpa galak, gejéné angloewihi, sabongkoting ngetal, tan kena weroeh ijalma, miwah sato wana noeli, minangsa daiya, tintrim wong kanan kéring.

5. Ing paiésanira ingkang paja tjejak, ana wong toewa angling, adja njatoer oela, jèn wengi ora kena, njatoer oela ikoe jekti, ngalamatira, wismané kalbon maling.

6. Lamoen njatoer oela sira lijen aran, jamet lamoen wengi, oela jèn rahina, amrih kalis ing joesta, kang tjrita alon nahoeri, lah apa njata, kang menging amangsoeli.

7. Jata pisan soen woes nganggèni prijangga, kaping pat waliwali, kaping lima tita, ingkang tjrita sroe nebia, gèk mèndah poena kijahi, kang menging njentak, tan kena ièn toetoeri.

8. Raièn Rangga anèng dalem amiarsa, poenakawané ijawi, apadoe witjara, andangoe raièn Rangga, batoer apa sira sami, samé soen pyarsa, kang waiya matoer aris.

9. Saniskaranira dyan Rangga ngandika, lah pajo ièn tingali, kang waiya toerira, soemangga sakarsanta, raièn Rangga mangkat noeli, sareng byar prapta, ing Talpegat ningali.

10. Ingkang naga soemlajang nèng ngingail wreksa, ngandiap soemberan wening, kang ponang taksaka, anèng ngingaling toja, raièn woes sadijèng ijoerit, sang naga rota, doek wrin marang dyan mantri.

11. Aria wlika mangadeg soera bisana, digbya kagiri-giri, mengakak lir gerah, kajoe ingkang katradjang, lir pèndah babadan patjing, rahaièn Rangga, sinander tan goemingsir.

12. Gya sinahoet raièn Rangga dyan maloempat, tjapeng karna sang pekik, poetra wirotama, sigit sangkeping goena, sadija njamping winingkis, njikoet tjoeriga, tansah prajitnèng wèsti.

13. Lir koekila prendjak tinaiji tandangnja, lir Parta sinrajadi, nemboer sang teksaka, goeroewènira reijasa, mawilet kaiya wisa gni, soemarsèng ijiwa, dangoe ièniira ijoerit.

14. Raden Rangga sinahoet sang kroera kara, tjinandak griwanja glis, kaboetjal sigranta, nander kroera sahaswa, raden Rangg kaseliring, sinahoet ingkang, boedja pinoelet aglis.

15. Rangkep sapta dyan Rangga datan katingal, nglawan asroe kapipit, pinepes boentoetnja, sang tekswaneng ngakasa, lir soendari katyoep ngangin, manabet ingkang, wreksa lir den babadi.

16. Ting garopyak swarané mandira rebah, kasabet déning petit, kadya binabadan, ing wana anggelasah, kang pinoelet raden mantri, tan wasa oewal, kapipit ingkang diri,

17. Prepatira pan sami adjrih sedaja, nangis pating djalerit, doeh goesti kawoela, moegi djaja ing joeda, saking tresnani reng goesti, arsa toeloenga, adjrih jen den doekani.

18. Sroening trena soepé wataking goestinja, doemadya marepeki, winingkis bebetnja, sinikoet kang tjoeriga, sareng tjelak sarpa mandi, narik tjoeriga, sarpa dipoen soedoeki.

19. Tan toemama doek solah sang kroera kara, anggoendam pra samya djrih, ngrasa tan koewawa, dadya samya loemadjar, saking tebihan ningali, nganti goestinja, poedjiné andarindil.

20. Kawarnaha raden Rangga kang ajoeda, dangoe denja kapipit ing sarpa anoelya, astanira kang kiwa, anjandak naga kang petit, asta kang kanan, das naga den tjepengi.

21. Gya siningkap tjangklakanira rahadyan, toegel kang sarpa mandi, pedoté merapat, binoetjal sirahira, semana rahadyan mantri, sapedjahira, sarpa kang peksa loewih.

22. Sarirané rahaden angraos gerah, lan galih ingkang sakit, kadya tanpa drija, raden datan nganditka, anoelya koendoer dyan mantri, sapraptanira, wisma saja ngranoehi.

23. Gerahira sampoen angsal tigang dina, semana praptèng djandji, raden Rangga séda, kang tangis kadya gerah, kang tboe asroe manangis, djeng panembahan, ngoengoen-ngoengoen ing galih.

24. Kyahi Djoeroe ngrerapoe lir tjotjak mangsa, semana samya lilih, lajoné rahadyan, anoelya siniraman, woes rampoeng kinapan noeli, noelya sinalat, taken kang para mantri.

25. Lajonira woes binekta mring astana, sinarèkaken noenggil, iegané kang éjang, sengkalané sarira, woes sirna goemoeling siti, sirep tangisnja, samya angoesap wèni.

24. SINOM.

1. Sigegen nagri Mentaram, toemenggoeng Majang winarni; sakelangkoeng sekelira, adarbé poetra satoenggil, ijaloe bagoes kang warni, dadya oijat wanodya goeng, perawan lan welanijar, pilih pawèstri tan brangti, singa moelat sedaja samya kasmaran.

2. Awasta radèn Pabélan, sembada dedeg respati, patoet loewes solahira, nging belasar mring soedarmi, miwah kang iboe sami, tan inganggo toetoeripoen, iboe rama tan pegat, kang poetra tinari krami, nging tan arsa aremen andon asmara.

3. Katah kang para wanodya, pinaroegoel mring dyan mantri, misoewoer wong saknegara, dadi potjapaning djalmi, toemenggoeng Majang siwi, rama iboe mérang langkoeng, semana ingkang poetra, tinimbalan praptèng ngarsi, ngoeswèng pada mring rama myang iboenira.

4. Kang rama alon ngandika, woes marija anak mami, gonira andon asmara, banget wirangingsoen jekti, jèn tan gelem marèni, milia poetraning ratoe, dèwi Sekaring-poera, senadyan njidraha resmi, pesti asap tan koetjiwa poetraningwang.

5. Oematoer radèn Pabélan, doemateng ingkang soedarmi, kadospoendi margi koela, apepanggih lan sang poetri, kang rama ngandikaris, koeloep ing pangroengoeningsoen, ratoe Sekaringpoera, kembang kang dipoen remeni, sang retnajoe sedengé mepek brahinja.

6. Dyan kang rama moendoet wastra, destar paningset lan njamping, pinapantes poetranira, wastranira sami keling, doewoeng sak sapoet prapti, sarwi kentjana bra moeroeb, asingsim sotya moelja, pinaringken poetra noeli, dyan Pabélan tampi sakelangkoeng boengah.

7. Anoewoen sarwi toer sembah, radèn marang kang soedarmi, angrangkoel toemenggoeng Majang, sarwi awetjana aris, abagoes

poetra

poetra mami, mara gonen poetraningsoen, kang iboe noelya mara, sarwi waoe amborèhi, jasar bagoes karengga jéning boesana.

8. Tjiptanja toemenggoeng Majang, kang poetra kinarja margi, angjektèni kang wirajat, ijeng soenan Ngarga roemijin, jateng kya geng Mentawis, tjineta kang anak poetoe, mengkoe rat tanah Djawa, saterah ijoemeneng adji, iyan Pabélan jèn lebetaken loropan.

9. Lah agé sira menjanga, iki sekar isi toelis, lah koeloep sira gawaha, kembang rong tjontong poeniki, ajangena ing margi, ing glèjèggan aloen-aloen, menawa ana kang medal, embanira sang retnadi, menjang pasar ingoetoes atoekoe sekar.

10. Rahadèn Pabélan nembah, sampoen lèngsèr saking ngarsi, datan kawarna ing marga, lampahira noelya prapti, ing glèjèggan woes linggih, sareng wedalé poenikoe, embanipoen sang retna, arsa jateng pasar nenggih, noelya mangkat kepanggih radèn Pabélan.

11. Radèn sigra atetanja, lah njahi arsa poenapi, awan-awan marang pasar, ni emban soemahoer aglis, ingoetoes goesti mami, manirarsa toembas santoen, manira jateng pasar, ing wajah woes awan mangkin, radèn ijaka aris jènira ngandika.

12. Inggih njahiban manira, ngatoeri paima mring goesti, katoera koesoema rara, njahi emban anampèni, sekar rong tjontong noeli, agé-agé jènja mantoek, woes prapta dalem poera, woes katoer kang ponang sari, woes tinampan binekta minggah papreman.

13. Binoeka tjontonging sekar, apan isi poejak toelis, kintaka sinoekmèng irija, mangkana oengeling toelis, sapoenika ta goesti, jèn abièkna awakingsoen, gesang sasat pralaja, jèn toeloes sihipoen goesti, nanging goesti wonten panoewoen kawoela.

14. Kekintoena sangiyah retna, serat sesoeroe mring mami, wondéning wasta kawoela, rahadèn Pabélan goesti, jèn daloe tan agoeling, ajoeh anggèr awakingsoen, jèn sijang datan jahar, amoeng ijengandika goesti, ingkang katon anèng sadjroning soepena.

15. Ajoeh anggèr nimas mirah, kahabièkena poen dasih, ratoe ajoe ijroning poera, ingkang awèh lara brangti, jèn tan sida pepanggih, lan ratoe Sekar-kajatoen, tan wandé ingsoen pedjah,

jèn

jèn tan angsoeng serat goesti, rampoenging srat sang ajoe tansah garijita.

16. Datan kawarna ing èuijang, sang retna ngandika aris, lah emban menjanga pasar, ièn agé sira loemaris, lah iki soen gawani, kang soerat wènèhma ikoe, marang raièn Pabélan, ingkang awèh sekar wingi, woes tinampan kang serat mring njahi emban.

17. Ni emban anoelya medal, woes prapta ijawining kori, kotjapa raièn Pabélan, kang ngadjang glèdègan singgih, njahi emban loemaris, woes prapta glèdègan ikoe, kepanggih lan rahadyan, ivan Pabélan wetjanaris, lahta njahi dateng poendi karsanira.

18. Ni emban noelya angoetjap, kinèngkèn mring goesti mami, kinèn maringken noewala, doemateng andika nenggih, raièn Djaka nampani, seratira sang retnajoe, sampoen tampan tinampan,ni emban anoelya bali, sampoen prapta ni emban sadjroning poera.

19. Kotjapa raièn Pabélan, woes moelih marang ing panti, sapraptané dalemira, oemarek ing rama sarwi, ngatoeraken kang sari, poedak isi soerat ikoe, apanta woes tinampan, sinoekma sadjroning galih, woes kadada sadaja oengeling soerat.

20. Ki toemenggoeng angandika, mring kang poetra anak mami, lah tolé pajo dandana, ingsoen ingkang ngater goesti, maleboewa djro poeri, wantji bakda ngisa sampoen, sirep rare semana, sigra anoelya loemaris, ki toemenggoeng Majang lawan poetranira.

21. Praptèng kori Bradjanala, ngadeg sarja matek adji, banon anoelya ingoesap, pangoesapira ping katri, banon mendak wor siti, mandoengan srimengantikoe, lah koeloep loemeboea, kang poetra oematoer aris, gih sandika nanging wonten atoer koela.

22. Sampoening loemebèng poera, kadospoendi lamoen bali, adja soesah poetraningwang, sira ingsoen woeroek adji, nging sinimpangken iki, déé jekti adjènipoen, kang poetra woes kadoega, woeroekira kang soedarmi, dyan Pabélan loemebet kapoetrèn prapta.

23. Waoe ki toemenggoeng Majang, pan teksih wonten ing djawi, salebetira kang poetra, noelya matek adji malih, banon ngoesap ping katri, banon woes ngadeg lir waoe, mantoek toemenggoeng Majang, kotjapa waoe kang siwi, dyan Pabélan ngintip dalemé sang retna.

24. Kadya lampahé kang doesta, sinamber bentjé lan kolik, lan tekak moenja angakak, anenggih sang radja poetri, tan étja ingkang galih, ngandika mring embanipoen, kaja ngapa tan teka, emban semajané ngoeni, pan ing mengko wajahé woes sirep djanma.

25. Ni emban matoer anembah, inggih leres goesti mami, nanging wetawis kawoela, kados boten tjidra goesti, ping kalihipoen malih, sanget dènja brangta woejoeng, doemateng ing padoeka, koela doegi noenten prapti, sang retnajoe alon widjiling wetjana.

26. Ja, bijang nora kajaha, si djenat teka njidrani, retna Djoemilah toemedak, ing plataran noelya prapti, katrang pandam doemeling, angoelap-oelap sang ajoe, dyan Pabélan mendapan, sang retna prajitnèng galih, angandika si djenat tjidra ngoebaja.

27. Radèn Pabélan atoemja, adoeh goesti mirah mami, datan tjidra ing wetjana, senadyan dateng ing pati, kawoela anglampahi, adoeh goesti djimatingsoen, goningsoen angawoela, ratoening wanodya iki, baja dika kang ngèmba dèwi Soepraba.

28. Goesti kawoela bendara, kang asih dasih kaswasih, sang retna pinarepekan, sigra ingemban sang poetri, sangdyah noelya atangkis, anjengkah djadjaning kakoeng, sangdyah sampoen ingaras, sang retna apongah-pangih, sampoen ngemban binekta mandjing papreman.

29. Rinoenroem koesoema rara, kakoeng bahoed anglangkoengi, sang ajoe sampoen kagiwang, semana datengken kapti, retna sekaring poeri, mapan angsal prija bagoes, sampoen tjarem sang retna, wantoené sami kang kapti, mor asmara sangiyah sakétja anèndra.

30. Radyan émoet ing wantéjan, sang retna ingapit goeling, radèn Pabélan woes medal, sedyanira arsa moelih, tinilar radèn dèwi, gya winateg adjènipoen, woeroekipoen kang rama, ingoesap banon tan gigrig, kaping kalih kaping tiga datan obah.

31. Radèn garijita ing nala, gya wangsoel mring dalem malih, soen oesap banon tan obah, djeng rama moeroek mring mami, anoelya medal malih, winatak malih djènipoen, pan meksa datan mendak, pininggiga datan gempil, noelya wangsoel dyan Pabélan mring papreman.

32. Tjiptané pasrah jwang Soeksma, tan wandé nemahi pati, sapraptanirèng papreman, api nèndra sangiyah nglilir, kakoeng dèn goerajangi, pan ajem sariranipoen, kakang apa tas toja, dé sarira anjep sami, inggih nimas kawoela mentas totoja.

33. Rinangkoel koesoema rara, sangiyah ingaras aririh, tansah apoelang asmara, woes éndjing pra emban sami, samya rerasan goesti, dingarèné dèrèng woengoe, iki pan oewis awan, doeroeng woengoe goesti mami, kang sawidji nahoeri pantes doeroenga.

34. Pan sawengi sang koesoema, swarané pan nora goeling, kaja akaron asmara, embané sawidji angling, pajo anginidjen sami, emban kekalih andoeloe, marang ing goestènira, swarané lir wong kekalih, anggarijita ni emban satoenggilira.

35. Waoe kang poelang asmara, karahinan dènja goeling, radèn woes njipta pralaja, tan pisah lawan sang dèwi, tan sanès lan sang poetri, kalihnja anjipta lampoes, samya anèng papreman, tjiptanira sang retnadi, rara pati wong roro anglaboehana.

36. Ni emban atoer oeninga, prapta ngarsané sang adji, wotsekar oematoer sigra, kawoela goesti toer oening, ngoendjoekken tiwas goesti, poetra dalem sangiyah ajoe, waoe patingal koela, dalemipoen wonten djalmi, djalma prija mangkya taksih nèng papreman

preman.

37. Kalijan poetra padoeka, poenika pan samya goeling, kados jèn poelang asmara, anenggih didalem ijawi, poen Pabélan kang nami, toemenggoeng Majang kang soenoe, sang nata kagyat myarsa, ijenger sekala sang adji, langkoeng doeka kinèn nimbali tamtama.

38. Tamtama woes tinimbalan, sedaja woes tjaos ngarsi, hèh botjah tamtama paja, loemeboewa dipoen aglis, maringa kenjapoeri tjekelen bantèng kang soengoe, kentjana tratjak wadja, anèng sadjeroning poeri, ingkang wadya tamtama loemebet inggal.

39. Kapoetrèn noelya kinepang, mring wadya tamtama sami, gegaman awarna-warna, waos senijata lan lembing, kapoetrèn sampoen kikis, rahadèn prajitna sampoen, sigra pan arsa medal, binondètan mring sang poetri, radèn djaka kèwedan ing manahira.

40. Ana mantri djro satoenggal, kinarja loerah pradjoerit, wadya tamtama sedaja, ki Bradjadipa kang nami, prasanakané nenggih, toemenggoeng Majang karoewoen, nora basan binasan, mring toemenggoeng Majang noeli, Bradjadipa loemeboe maring djro poera.

41. Sapraptané dalem poera, Bradjadipa dèn dawoehi, doematang djeng soeltan Padjang, kinèn anjekela djalmi, Bradjadipa toer bekti, sandika ing atoeripoen, loemebet dalemira, dèn adjeng sekaring poeri, mapan taksih nèng papreman kalihira.

42. Tjeloek-tjeloek Bradjadipa, mring radèn Pabélan aglis, radèn Pabélan doek myarsa, noelya pamit mring sang dèwi, sang retna ambondèti, pan tan soeka oetjoel-oetjoel, Bradjadipa lingira, njawa sira adja watir, ija akoe ingkang nanggoeng patènira.

43. Gempalé ingkang werangka, tanapi bedahing njamping, oewakira dèn andela, jèn ana doekaning adji, manira kang njanggoepi, noewoen apoera sang praboe, dyan Pabélan semana, sampoen karsaning Hyang Widi, teka gampang mirsa oedjaré kang oewa.

44. Njeloek malih Braijadipa, lah raden mrénéja aglis, raden Pabélan woes oewal, ènja binonièt sang poetri, raden noelya moeroegi, sampoen prapta ngarsanipoen, ki Braijadipa ngoetjap, ija njawa poetra mami, ioewoengira oeloengena marang ingwang.

45. Semoe awrat dyan Pabélan, ingkang oewa minta keris, Braijadipa wroeh semoenja, noelya wetjana aririh, njawa ija salah tampi, ioewoengmoe soen ijaloek ikoe, asaroe tingalira, lah andelen ingsoen goesti, dyan Pabélan woes ngoeloengken ioewoengira.

46. Tjoeriga woes tinampanan, tinoebroek raden woes keni, binanda binekta medal, sampoen katoer mring sang adji, kinèn nglaijengken aglis, mring aloen-aloen pan laijoe, sinoeioekan woes peijah, lajon nèng ngisor waringin, kembang gilang-gilang pan tinoebing ianiang.

25. DANDANGGOELA.

1. Ki toemenggoeng Majang ioek roemijin, woes kaioekan kaping kalihira, ié soenoe njiira resminé, sigra kinèn anoenioeng, ki toemenggoeng marang Semawis, mantri wong noembak anjar, lan wong mantri sèwoe, sigra kinèn ngiring samya, sampoen mangkat toemenggoeng Majang woes kérid, ingkang èstri semana.

2. Gya akarja soerat woes anoeding, oetoesan marang nagri Mentaram, kang raka Sénapatiné, woes mangkat ioetanipoen, tan kawarnèng marga woes prapti, negari ing Mentaram, semana woes tjoenioek, marang kangdjeng Sénapatya, kang tjaraka anoelya matoer wotsari, goesti koela dinoeta.

3. Ing arinta angatoeri toelis, ingkang serat agya tinampanan, binoeka sinoeksmèng tyasé, mangkana temboengipoen, pan kawoela toer sembah bekti, sampoen kadya poenika, apan wiosipoen, kangmas kawoela toer priksa, raji ialem dinoekan srinarapati, tinoenioeng mring Semarang.

4. Mantri Paijang ingkang atoetwoeri, wong sèwoe lan wong panoembak anjar, tjatjah sèwoe iedamelé, arinta kawlasajoen, aioeh kangmas rebaten aglis, inggih namoeng padoeka, saièrèk ngong sepoeh, tan kénging awak kawoela, angabdija lijané padoeka

nenggih

nenggih, moeng kangmas kang prajoga.

5. Angoetoesa marang awak mami, ioeh kakangmas reboeten ièn ènggal, rinta mring Semarang agé, woes telas seratipoen, jata Sénapati ing ijoerit, langkoeng doeka kang ijaija, lir dahana moeroeb, koemedjot padon latinja, talingan iwi pan kaiya sinebit-sebit, kotboeta tiningalan.

6. Oedjwalèng nétra masoerja abrit, kaiya api lamoen tiningalan, kotjap doeta ing Majangé, kateian sangoe mantoek, ri sang Sénapati ngaijoerit, anoelja pasrangkara, oendangen ièn goepoeh, kabèh mantri pemaijegan, saroepané woes loewaran sedaja glis, tan tara praptèng ngarsa.

7. Sénapati angandika aris, hèh sakèhé ja semitraningwang, ingsoen ijaloek pakarjané, reboeten sedoeloerkoe, ingkang aran ija si aji, toemenggoeng Majang Paijang, ikoe sadoeloerkoe, tjegaten Keioe ièn kena, pan sedaja mantri maijegan wotsari, goesti inggih sandika.

8. Sénapati ing Prang moenioet pitjis, wastra kentjana singsim sesotya, katah banan kentjanané, pinaringaken sampoen, mantri pemaijegan pra sami, kawan dasa katahnja, pinateian sangoe, babenting lawan rasoekan, singsim mapat ioewoeng sasapoet peranti, kandelannja kentjana.

9. Poesana moebyar dinoeloe asri, kantjing kentjana samya rinengga, sedaja anoewoen toeré, gya ngandikan mring ngajoen, ngèstoe pada sang Sénapati, nabda lah wis mangkata, slameta delanggoeng, sira paia lèha karja, matoer noewoen sandika samya wotsari, moendoer sing ngarsanira.

10. Singsimira retna nèng daridji, gebyar-gebyar lamoen tiningalan, sedaja garijita tyasé, kang para mantrènipoen, baja iki soen njahoer kang sih, ira sang Sénapatya, semana woes koendoer, mantri pemaijegan samya, predjandjéjan lan rowangira males sih, ira sang Sénapatya.

11. Sampoen wonten ingkang angontjati, anahoeri samya sinahoeran, sampoen goejoeb sedajané, woes neneia Hyang Agoeng, osiking tyas nahoeri kang sih, ira sang Sénapatya, Ngalaga sinoe-

hoen

hoen, sedaja sigra oemangkat, kawan dasa pra samya anoenggang wadjik, tjongklangan lampahira.

12. Désa Kedjoe semana woes prapti, noelya prapta anèng Djatidjadjar, dènja ngadjang mring wong Pahos, tan antara kadoeloe, woes anjander anjelak aglis, noelya pra samya tata, tanja wong Padjang woes, lah iki gamané sapa, lan njang ngendi parané wong Padjang iki, wong Padjang kang nèng ngarsa.

13. Noelya waoe anahoeri aglis, gaman Padjang soen iki dinoeta, marang kangdjeng soeltan Pahos, boewang wong dosa ikoe, ja parané marang Semawis, mantri Padjang kang aran, ki Majang toemenggoeng, wong kawandasa gardjita, ingabanan ija pajo ngamoek wani, kang tengah tineradjang.

14. Apan kadya bantèng tawan kanin, solahira madjegan Mantaram, gya ngamoek noenggang koedané, oeleng-oelengan tjampoeh, wong ing Padjang males tan polih, arsa noembak binentak, winales woes lampoes, mantri Padjang ingkang soera, wenèh tatoe sawenèh ana ngemasi, ingamoek wong madjegan.

15. Apan ramé samya silih oengkih, wong Padjang tan njana wong Mentaram, sampoen pinesti hyang Manon, wong Padjang katah lampoes, tinigas wong Padjang kang mati, marang wong ing Mentaram, gaman Padjang sèwoe, saksisané ingkang pedjah, sirna laroet sedaja pan sampoen enting, tan wonten ngoendilana.

16. Jata waoe ingkang kawlasasih, ki toemenggoeng Majang woes karebat, magang wong kawan dasané, pan sami koetah maroes, wong ing Padjang ingkang ngemasi, kinetokan kang sirah, tinilar kang gemboeng, winot goeloening toerangga, wong ing Padjang djanggané ingkang ngemasi, nidjèni bekta sirah.

26. SINOM.

1. Mantri madjegan Mantaram, toer taroena betjik-betjik, apan wignja olah ing prang, wong kawan dasa gya moelih, samya boengah ing galih, tjetjongklangan lampahipoen, tan kawarna ing marga, lampahé anoelya prapti, ing Mentaram ladjeng sowan ing goestinja.

2. Djeng S-enapari Ngalaga, dawag ngleresi tinangkil, prapta né mantri madjegan, bekta sirah anidjèni, wotsekar matoer sami, goesti koela kinèn ngreboet, dateng raji padoeka, toemenggoeng Majang woes keni, Djatisekar goesti gèn kawoela ngrebat.

3. Poenika ngatoerken moerda, mantri Padjang ingkang lalis, kawan dasa katahira, katoera padoeka goesti, Panembahan nebdaris ja tarima mitraningsoen, sakèné karjanira, moegyantoeka sining Widi, ki toemenggoeng Majang noelya ngèstoe pada.

4. Poekoeh lawan garwanira, Sénapati ngandikaris, kaprijéta poerwanira, sira kadoekan ramadji, kang raji matoer aris, tan pantes koendjoek poekoeloen, Sénapati ngandika, dja watir toetoeren jekti, ingkang raji oematoer saha wotsekar.

5. Mila kawoela dinoekan, déné ramanta nerpati, kabekta déning poetranta, poen Pabélan ingkang lalis, anenggih njidrèng resmi, lan poetranipoen sang praboe, Sénapati ngandika, wis adja dinawa jaji, woes pinasti patiné ing anakira.

6. Sénapati angandika, wis manggonna sira jaji, toer sembah toemenggoeng Majang, woes lèngsèr sekaring ngarsi, mantri madjegan sami, woes kinèn boebar sedaroem, mantoek ing wismanira, loewaran djeng Sénapati, sampoen koendoer doemateng ing kenjapoera.

7. Kotjapa mantri ing Padjang, kang kawon dènira djoerit, loemajoe asalang toendjang, samarga areboet oerip, akatah ingkang kanin, samya batoeré tan weroeh, dèn njana mengsahira, lampahé pan sampoen prapti, nagri Padjang woes koendjoek sahatoerira.

8. Waoeta djeng soeltan Padjang, énidjing pan mios tinangkil, pepak pra santananira, toemenggoeng para boepati, wadya mantri goeng alit, pasowan djedjel soepenoeh, poetra wadya oetama, ki patih sampoen nèng ngarsi, kangdjeng soeltan andawahaken timbalan.

9. Nimbali mantri kang prapta, kang sami tiwas ing karti,

woes

woes prapta ngarsa narèndra, kangijeng soeltan ngandikaris, pira wong ing Mentawis, kang ngreboet si Majang ikoe, matoer moeng kawan dasa, sami anitih toeranggi, abdi dalem Pagelèn mantri madjegan.

10. Sang nata sareng miarsa, atoering tjoendaka mantri, sakelangkoeng doekanira, prenadja lir kang hroe bahning, jajah goemesenga mring, kang peksa lanang ing poepoeh, wedananira kadya, harka maja sotyanja lir, kang baskara koemedoet padoning widya.

11. Pasrangkara srinarèndra, poetraningsoen Sénapati, woes njata pembalikira, déné amoerwa ing djoerit, patih oendangna aglis, jèn ingsoen arsa loemoeroeg, angrebasèng Mentaram, ki patih matoer wotsari, amba datan njoewawèni karsa nata.

12. Dadya nata tanpa karja, angabdèkaken poen dasih, ngantosa tindak prijangga, kawoela sagah ngembari, joedané Sénapati, narpa ngling tarima ingsoen, prasetyanira mring wang, nanging soen maksa nindaki, djoega sabab ki Sénapati Ngalaga.

13. Arsa atanding prabawa, lan ingsoen madyaning djoerit, marmaningsoen tindak djoega, ki patih matoer wotsari, sandika noelya midjil, ki patih ngoendangi goepoeh, jèn srinarèndra arsa, tindak ngrebasèng Mentawis, bendé kyahi Oedanaroem gya tinembang.

14. Ambal ping slikoer swaranja, kadya karengèng wijati, pratjina soembagèng wadya, sahastranirèng ngadjoerit, noelya koendoer sang adji, loemebet marang kedatoen, srinarèndra gatita, ngliinggana keprabon djoerit, arasoekan lapis tiga dasarira.

15. Rasoekan soeltani séta, kotangira sora-sari, rasoekan baloedroe kresna, akantjing hir mandaja di, lantjingan pandji-pandji, bloedroe kresna dasihipoen, mas rinéka mintoena, modjah sinoelam hèr roekmi, njampingira parang roesak dasar soetra.

16. Hèpèk nagèndra kentjana, pinatik ing sotya adi, amangking doewoeng wasijat, ki Segarawédang déning, kang tjinoté nèng kéring, awasta kyahi Tjaroeboek, songkok baretji kresna, amakoeta binoeka sri, sinasotya panoenggoel abra markata.

17. Garoeda moengkoer kantjingnja, pamoetah roekma inganggit arija angagem sangsangan, mangkara tatrap soekarsi, winor mas ma ngronsari, sinasotya tinon goemyoer, soroting nawa retna, pagoet lan manising liring, srinarèndra toehoe sigit tanpa sama.

18. Jang jang nerpati Manidraka, doek kinarja sénapati, Koera wa prang bratajoeda, jata kangdjeng sriboepati, ngrasoek djimat paripih, mené sekareng sang praboe, ing djawi kang winarna, boesekan kawoela alit, kadya oreg negari Padjang doek myarsa.

19. Swarané bendé pan kadya, nèng wijat rasika wresti, woes samya soembagèng saha, sahastranirèng ngadjoerit, noelya bendé ping kalih, moenja ambal ping salikoer, pratjina pepak ingkang, poenggawa saha sobani, srinarèndra woes mios amagelaran.

20. Pinarak nèng dampar roekma, oepatjaraning nrepati, sangkep sakeprabon nata, pangran Banawa nèng ngapti, lawan rekyana patih, lan kang para nijaka noeng, boepati sinang arja, rasika praméja mantri, jèn sinawang lir segara rob belabar.

21. Soeltan aroem pasrangkara, koeloep lawan sira patih, apa woes soemektèng joeda, sang narpa poetra lèn patih, wotsekar matoer inggih, sampoen soemekta sedaroem, pasisir lawan mantja, negari kang dèrèng prapti, sampoen sami kadawahan soemoesoela.

22. Djeng soeltan malih ngandika, hèh patih boedalna aglis, ki patih matoer sandika, woes mesat seka ring ngarsi, prèntah tengara noeli, kang bendé moenja angoengkoeng, kadya nèng djoemantara, ambalira kaping kalih, basa djoega bodol sagoeng bala koeswa.

23. Keng dadi pengandjoerira, ing lampah para boepati, mantjanegara sawadya, gegaman dinoeloe asri, bandéra warni-warni, oemboel-oemboel lir koekoewoeng, soemoendoel woerinira, wong boemidja lawan boemi, wadya sèwoe kelawan wong noembak anjar:

24. Wong panoemping lan panekar, boepatènira pan sami, anindihi wadyanira, sangkep sahastraning dasih, lelajoe kanda asri, daloedag lan oemboel-oemboel, ambandjeng warna-warna, ireng abang biroe wilis, jèn sinawang lir peksi krenda reratyan.

25. Menggalanirèng boepatya, ki patih Mantjanegari, menggep anitih toerangga, arija songsong kertas wilis, barisé kang namboengi, poetra sentana sang praboe, ninjihi wadyanira, samya padjengker tan wilis, ingkang dadya toenggoelé para satrija.

26. Pangran dipati Banawa, nitih koeda dawoek poetih, awasta poen Lajarméga, songsong djenar soensoen katri, ginrebeg mager sari, oepatjara anèng ngajoen, oemboel-oemboel nèng ngarsa, paré anom ngrespatèni, kadya koewoeng-koewoeng metoe riris soemyar.

27. Wadyanira djeng pangéran, Banawa dinoeloe asri, koelambiné warna-warna, ireng didjo koening poetih, waos bénang lan djinggring, poerantjak belongsongipoen, kang landéjan srengkara, binalongsong sinoelamdim, soelam emas gegaman lebet winarna.

28. Bandéra goela kelapa, saragni koelambi abrit, gelatik moengoep waosnja, jèn dinoeloe tanpa wilis, ana koelambi koening, saragni lan waosipoen, boeng ampèl watangira, saragni koelambi poetih, waosira landéjané samya petak.

29. Bahret srinarèndra poera, megep nèng swandana èsti, wadya prawira tamtama, kawan dasa lan pinilih, sapérang sikep karbin, kang sapérang sikep gandjoer, tan tebih lan sang nata, toehoe andeling ngadjoerit, samya tahoe taté tatal anrèngbaja.

30. Samarga prajitnèng baja, bopati djro anèng woeri, wong gedong lawan keparak, ingkang mekasi ing woeri, adipati ing Toebin, ngirit pasisir sedaroem, padjeng laring manjoera, déné kang roemeksèng woeri, adipati Demak lan wadya Meridikan.

31. Boedal ingkang wadya koeswa, tinon lir séla blekiti, myang lir wang sekaring ngarga, lelajoe kekanda asri, bandéra warniwarni, oentabing bala dinoeloe, gegolongan pepantan, ingkang badjo biroe sami, biroe kadya gelatik sadjang aneba.

32. Ingkang didjo golong samya, didjo lir bètèt saketi, ingkang poetih samya séta, lir koentoel manebèng rawi, kang abrit samya abrit, beranang lamoen dinoeloe, kadya sekar pelasa, ingkang koening samya koening, amrok kadya kapodjang ngisep poespita.

33. Ingkang ireng golong samya, ireng jèn dinoeloe kadi, dandang kirab leloemboengan, ingkang badjo sora-sari, koempoel dinoeloe asri, sekar nèng bodjana santoen, satrija pra boepatya, rasoekanira marnèni, kestop kesting wenèh soetra myang sangkelat.

34. Bloedroe idjo myang badidar, malijo myang sora-sari, dinoeloe awarna-warna, ana biroe woengoe wilis, reta pita lan poetih, kresna djambon miwah dadoe, sawenèh kang boesana, ana djamang mas pinatik, ingkang sotya sawenèh topong kentjana.

35. Pinatik ing nawa retna, sawenèh bebadong roekmi, ana kaloeng soengsoen tiga, gelang kana asesoemping, kelat bahoe lan pending, oedeng gilig rènda moeroeb, kenjaré kang boesana, selaka soewasa roekmi, myang sesotya lir kilat tatit liweran.

36. Djeng soeltan nitih dipangga, kang tjahja mantjoer nelahi, soerem sanghyang giwangkara, kasenenan oedjwaladji, asongsong kretas roekmi, goemebyar lamoen dinoeloe, kadya daroe lelampah, anglaroeg lampahing baris, wadya koeswa tansah prajitna ing baja.

37. Samarga-marga atata, bandérané warni-warni, kadya koepoe tiningalan, lelajoe kekanda asri, koembala badag toewin, oemboeloemboel lir koekoewoeng, daloedag anglir téija, oendabéra kawresni, jèn sinawang lir segara rob belabar.

38. Kang tegal wana lan djoerang, pèrèng-pèrèng kali-kali, djoerang woekir-woekir kambah, temah radin dadya margi, swerané bendé bèri, kendang gong teteg myang tamboer, oemyang goemoeroeh ingkang, kalasangka asenggani, gadebeging wadya lir mangkara doeta.

39. Tangèh jèn winarnèng lampah, ira jata sriboepati, oendang rerep nèng Prambanan, pasanggrahaning sang adji, kinoebeng mager sari, poenggawa satrija tepoeng, kadya ngalih negara, sedaja prajitnèng wèsti, kang nèng kanan kéring ngarsa lan nèng woentat.

27. PANGKOER.

1. Praijoerit ijro pan woes tata, tan kalintoe waoe saprenah nèki, kang giwangkara mèh soeroep, étja rerep wong Padjang, iènnja mondok kadya goenoeng alelakoe, enengna waoe kotjapa, ijeng Sénapati Mentawis.

2. Apan sampoen amiarsa, jèn ing mangké kang rama aninjaki, angloeroegi ing Mentaroem, prapta ing Perambanan, karsanira-ametoek ing Randoepitoe, sang Sénapati ngandika, mring kang wa Djoeroe ngrembagi.

3. Wong domas sampoen ngoewaran, pepak kabèh koela warga Mentawis, samekta lan ramanipoen, waos lawan sendjata, pedang tamèng towok lembing ngrakit sampoen, ing poengkoer miwah ing kanan, tengara bodol woes moeni.

4. Djeng Sénapati woes boedal, kyahi Djoeroe lampahira tan tebih, swaraning bala goemoeroeh, sedaja aprajitna, miwah mantri pemadjegan lampahipoen, tan tebih lan goestinira, ijeng Sénapati Mentawis.

5. Datan kawarna ing marga, sampoen prapta waoe ing Randoekori, patjak baris karsanipoen, pasanggrahan woes dadya, wadyanira mondok baris koebeng sampoen, sareng soeroep praptanira, ki Bitjak tinaboeh aglis.

6. Sénapati ing Ngalaga, karsanira waoe miosi ijoerit, ngoewari wong Goenoeng Kidoel, sami noempoeka wreksa, pepantanen dèn agoeng toempoeken ikoe, eletana sapembalang, oetawa let sapembedil.

7. Sang Sénapati nèng ngarga, karsanira ngobong kang pinang wregsi, sirep ijalma gya tinoenoe, toetoempaning wreksa, pan goemrebeg swarané geni kang moeroeb, awor oengeling ki Bitjak, swarané lir glap saketi.

8. Kadi karengèng ngawijat, kang kotjapa praijoerit Padjang nenggih, kyana patih nembah matoer, mring kangijeng soeltan Padjang, pan kawoela ngatoeri priksa poekoeloen, kelamoen poetra padoeka, Sénapati ing Mentawis.

9. Amapag dedamel toean, apan wonten nenggih ing Randoekori, soeltan Padjang kapityèkoe, tan nabda sigra moelat, ingkang api Goenoeng-kidoel prenahipoen, kalajan myarsa swaranja, oengelé ki Bitjak nenggih.

10. Saja geng ponang dahana, lan ki Bitjak ngemandang nèng wijati, soeltan anggardijitèng kalboe, ngandika ing ngapatya, hèh toemenggoeng timbalana poetraningsoen, lan sakèh para dipatya, miwah dipati pasisir.

11. Mantja negara sedaja, atoer sembah patih lèngsèr sing ngarsi, noelya ingoewaran sampoen, sedaja samya sowan, anèng ngarsa sadaja samya aboekoeh, kangdjeng soeltan angandika, sakèhé para boepati.

12. Si patih lan poetraningwang, tingalana ardi Kidoel dadyapi, ana maning kang karoengoe, oeniné kyahi Bitjak, pan angangkang anglir gelap sèwoe oemyoeng, awor swaraning dahana, déné klangkoeng angadjrihi.

13. Sektiné ki Sénapatya, adipati Toeban matoer wotsari, kawoela matoer poekoeloen, pangandika padoeka, gegirisi doematèng ing wadya agoeng, pangandikané djeng soeltan, temahan njiliki ati.

14. Abdi dalem pan sedaja, pra boepati miwah kang para mantri, sadaja pan sami poeroen, mengsaha kakang emas, Sénapati apan kedjik wadyanipoen, wadya Padjang mapan katah, sedaja pan samya wani.

15. Widagda jèn samya aprang, tegoeh poeroen njekela Sénapati, myang amerdjajaha poeroen, lamoen angsal pangadja, saking rama djeng soeltan sedaja poeroen, soeltan Padjang angandika, soetèng oeloen ki dipati.

16. Poetrèngong dipati Toeban, adja sira lah njawa wani-wani moengsoeh Sénapati ikoe, wroehanira woes prapta, ing djangdjiné ing mengko noer kang nèng ingsoen, ing Padjang ngalih Mentaram, kang amengkoe tanah Djawi.

17. Sakèh para ratoe Djawa, séba dateng Sénapati Mentawis, pasti dadi damar agoeng, Sénapati Ngalaga, ing Mantaram soeltan Padjang tan winoewoes, ki Djoeroe Martani ngoetjap, hèh Sénapati Mentawis.

18. Lah kadipoendi karsanja, nora woeroeng aprang lan soeltan iki, pira dohé geneng ikoe, let satitik kéwala, pan ing bénidjang aprang lan wong Padjang ikoe, oeloen iki liwat wirang, anoe moekané pra mantri.

19. Bénidjang jèn prapta ing ngrana, déné bapa lan soenoe silih oengkih, lan soedarma dadi goeroe, Sénapati lon modjar, kadipoendi rèhira oewa poenikoe, poendi ingkang linampahan, oeloen manoet sakarsèki.

20. Djarwanana rèh padoeka, kyahi Djoeroe Martani sigra angling, jèn sembada lawan kajoen, oeni inggih andika, pradjandjéjan lan ratoe segara kidoel, tinagih ingkang semaja, lan kang kajangan Merapi.

21. Ing ngoeni mapan semaja, marang mami jekti oeloen anagih pan woes dateng djangdjènipoen, Sénapati Ngalaga, pan oemiring oemadeg toemengèng loehoer, angèstokken djangdjènira, kelawan sang radja dèwi.

22. Oemyoeng meses langit ika, bajoe badjra nradjang sempal wreksèki, kajoe akèh kabaroeboeh, wenèh kaparag sempal, doengkar doengkar arga oedan koemaroesoek, tjihnané djin samya prapta, anantara saking langit.

23. Goemita lir langit bedah, kadya goenoeng roeboeh swara ngadjrihi, mangkara doeta mawagoet, gara-gara goeng prapta, goenoeng Mrapi anahoeri goemaloedoeg, sarta geni soemamboerat, oedan ageng andatengi.

24. Goenoeng goegoer watoe kawah, lan karikil lèngsèr samya nibani, sarta kali Opak ladoe, watoe ageng akatah, sami prapta maring kali Opak waoe, angèli ngisor paranja, warnané lir dandang gendis.

28.DANDANGGOELA.

1. Watoe ageng pan akatah prapti, samya ladoe anèng kali Opak oemoeng kang séla swarané, pada sira amoewoes, hèh wong batoer kang gedé tjilik, pada sira ngandikan, amapaga moengsoeh, ingkang anèng Perambanan, soeltan Padjang ikoe moengsoehira djoerit, sawengi kalahena.

2. Soeltan Padjang lan kang para mantri, kagègèran déning ladoe minggah, andeseg pesanggrahané, mantri Padjang loemajoe, séwang-séwang arebat oerip, nerka ari kijamat, déné watoe nempoeh, pasanggrahan kaweratan, nora lajak ladoe watoe angoenggahi, sedaja samya ngoetjap.

3. Soeltan Padjang balanja angisis, mapan sirna sakèhé sendjata, binongkok binekta moelèh, soeltan Padjang gya moendoer, nginggil liman gènja miranti, ladjoe marang Tembajat, astana djinoedjoeg, koentji sinorog tan menga, wali-wali djeng soeltan gya ngoedjoeng saking, sadjawining gapoera.

4. Leng-leng kamanoengsan sriboepati, kagoerawa ing tyas ladjeng nèndra, nèng balé kentjoer enggèné, sawoengoenja poepoengoen, ladjeng koendoer anitih èsti, ingkang diraja meta, sang nata gya dawoeh, tandya gerah kang sarira, noelya nitih tandoe kangdjeng sriboepati, arembèn lampahira.

5. Kawarnaha kangdjeng Sénapati, doek miarsa jèn kang rama dawah, ing ngèsti grah sarirané, noelya tindak anoesoel, nijat hoermat bektèng ramadji, ngiring wong tjatoer dasa, nabrang Opak sampoen,lampahira lelantjaran, gya katingal mantri Padjang aningali, lampahé tap-oentapan.

6. Pra pratiwa ing Padjang wotsari, jèn marengi karsa srinarèndra, poen Sénapati lampahé, kedik kang atoet poengkoer, naming tjatoer dasa wentawis, pinetoek winangsoelan, rinebasèng poepoeh, wadya srinarèndra katah, kadya rampoeng ngandika srinarapati, adja sira anarka.

7. Soen tan moengsoeh mring ki Sénapati, kakangira pan gagentèningwang, sadoeloermoe toewa déwé, ikoe ngaterken ingsoen, toe-

doeh

doeh saking tresnèng soedarmi, ajoen wroeh gerahingwang, goematyèng wong sepoeh, ing bésoek sapoengkoer ingwang, dipoen atoet akekadang sira sami, kelawan kakangira.

8. Pangran dipati Panawa nangis, amiarsa andikaning rama, katah keraos manahé, pinelak lampahipoen, praptèng Padjang toemamèng poeri, sira djeng Sénapatya, kèndel anèng doesoen, ing Majang sawadyanira, kapiarsa ing kangdjeng Srinarapati, tandya nata poetoesan.

9. Tjaraka prapta tjoendoek wotsari, djengandika goesti tinimbalan, rama ing kangdjeng sang radjèng, toemamèng angedatoen, angandika djeng Sénapati, hèh sang doeta matoera, ing kangdjeng sang praboe, bektèningsoen atoerena, ngong ngandikan anoewoen rila sang adji, djaga kéné kéwala.

10. Déné ingong nora noeli moelih, anganti karsanira Hyang Soeksma, doeta pamit sampoen lèngsèr, praptèng poera tjoemoendoek, ing narèndra doeta wotsari, katoer salampahira, angoengoen sang praboe, winarna sang Sénapatya, doek ing daloe maladi semadi ening, poen Djoeroe Taman prapta.

11. Meng-amenganira djeng Sénapati, agengira saparbata soeta, mendak ngalosoi ngarsané, Djoeroe Taman oematoer, adoeh goesti djeng Sénapati, menawi darbé karsa, ngrebasèng sang praboe, ing Padjang amba loemampah, pedjah gesang kawoela ingkang nglabeti, goesti kantoena wirja.

12. Angandika kangdjeng Sénapati, Djoeroe Taman ja loewih tarima, prasetyanira maringong, tan doewé karep oeloen, ing sakarsanira oemiring, Djoeroe Taman manembah, mesat gya toemandoek loemebet ing datoelaja, panggih gerah lagya pinarak sang adji, tinebak djadjanira.

13. Soeltan Padjang kantaka goemoeling, pra garwandjrit amantja oedrasa, ginosongan sang akatong, swaraning poera oemoeng, éndjing ènget woengoe sang adji, saja sanget gerahnja, gentya kang winoewoes, djeng Sénapati parèntah, sagoeng wadya Mentaram dipoen poendoeti, saos tlasih sakirma.

14. Samya toembas agotongan mintir, pepondongan pan samya aprapta, tinoempoek sekètèng kilèn, sang dibya dèrèng koendoer, anèng Majang tri ari latri, gya koendoer mring Mentaram, genti kang winoewoes, pangran dipati Banawa, matoer ngrama ing kangdjeng srinarapati, poen kakang Sénapatya.

15. Wadyanira pinoendoetan tlasih, binekta mring negari ing Padjang, tinoempoek sekètèng kilèn, soeltan Padjang lingnja roem, kakangira ki Sénapati, lintang goematènira doewé bapa mringsoen, ikoe tanda sih bektinja, woes wespada jèn ingsoen toemekèng djanadji, moelih mring rahmatoellah.

16. Tan antara gya wapad sang adji, tinoengkoelan marang garwa poetra, djro poera oemyoeng tangisé, pangran Banawa noedoetoer oeninga dateng Mentawis, doeta praptèng Mentaram, tjoendaka woes katoer, saloekitaning dinoeta, noelya tindak lantjaran djeng Sénapati, kelawan ingkang paman.

17. Kyahi Djoeroe datan kena tebih, praptèng Padjang mandjing datoelaja, noengkemi padaning radjèng, djeng Sénapati moewoes, djroning manah kétang tresnadji, tan béda doek joeswanja, bektiné mring praboe, ing tyas noewoen pangapoera, sarta noewoen rilanira sriboepati, dènjarsa mengkoe Djawa.

18. Nanging tan mantra wedar ing lati, amoeng maniking tyas arka maja, woes katrima panoewoené, kang lajon sang apraboe, noelya siniraman woes soetji, sinalatken ngoelama, iman soenan Koedoes, sinarèkaken ing Betah, woesnja donga talekim gya moendoer moelih, semana sinengkalan.

19. Moerti ngoembara wasiking nabi, djeng soenan Koedoes noelya goepita, lawan pra dipati kabèh, ngandika soenan Koedoes, hèh sagoenging para dipati, sapa ingkang sajogya, goemantija ratoe, djoemeneng nata ing Padjang, pra dipati matoer tan wonten prajogi, kedjawi poetra prija.

20. Kangdjeng pangran Banawa dipati, doek soewargi woes ginadang-gadang, ing rama djoemeneng katong, soenan Koedoes ngling sendoe, ikoe nora sembada oegi, kedjaba ki dipatya, Demak dadi ratoe, èstriné poetra dji toewa, lanangira toer ikoe koesoema

loewih

loewih, poetrané soeltan Demak.

21. Kèndel sagoengé para dipati, nanging djeng Sénapati Ngalaga, akarsa oeroen rembagé, ingampah mring ki Djoeroe, Amartani alon dènja ngling, pajo ki Sénapatya, mit moelih Mentaroem, adja oeroen pangandika, sakarepé padoedon rebat negari, ngoer kita moe moeléja.

22. Ing ramanta Padjang kang soewargi, anjairana angalapa sawap, marang loehoerira kabèh, ing Mentaram pan agoeng, moerah sandjang kelawan pari, tan koerang kang binoga, kebo sapi agoeng, sira manggoenga kasoekan, ing Mentaram negara pasir awoekir, adja narka ing Padjang.

23. Saoengkoernja kangdjeng Sénapati, dipati Demak ingangkat nata, ngrenggani Padjang nagriné, pangran Banawa loenggoeh, ngadeg anèng Djipang nagari, linoeloetan wadya, geng brangta woelangoen, ing manah dèrèng narima, dènja nora goemanti Padjang narpati, mring ipé datan rila.

24. Doek semana ing Padjang pra mantri, lenggahira sami ingelongan, bara-bara kèh pinotjot, dènja arta loemintoe, areboetan djalma soer sabin, katah doegang-dinoegang, adil tan loemakoe, kèh sinoeng wadya ing Demak, karanira pra mantri Padjang kang lami, ing tyas ageng rentjaka.

25. Semara sakirna tyasnja miring, pengalasan sèwoe mantri Padjang, toer oening karja soeraté, dateng nagri Mantaroem, doeta kèntar tjoendoek wotsari, ing kangdjeng Sénapatya, tjoendaka oematoer, amba ingoetoes abdinta, pengalasan sèwoe toer soerat djeng goesti, lan sembah soengkemira.

26. Soerat pinoendoet sampoen kaliling, tinoepiksa soerasèng wilapa, poen pengalasan sembahé, katoera sang poekoeloen, kangdjeng Sénapati Mentawis, kang abdi toer oeninga, ing mangké sang praboe, ingkang djoemeneng ing Padjang, prèntahipoen sija-sija mring pra mantri, sabin katah linongan.

27. Bara-bara katah dèn mantoeni, sinoelijan wadya saking Demak, wong lami telas manahé, jèn marengi poekoeloen, abdi Padjang joen sami balik, soemawitèng Mentaram, toemboekna tik swèng

hroe

hroe, ambejah koeta ing Padjang, abdi dalem boten adjrih anglampahi, jèn wonten ingkang karsa.

28. Angsal pengadja djeng Sénapati, moempoeng héra-hoeroe nagri Padjang, semangké sampoen dawegé, semangsanja poekoeloen, oemidjila nindaki djoerit, bedjol mantri ing Padjang, andèrèk sedaroem, titi soerat angandika, kangdjeng Sénapati Ngalaga roem manis, toetoera soen tarima.

29. Prasetyané ingkang para mantri, nanging doeroeng semono karseng wang, pira bara ta ing tembé, ana sihing Hyang Agoeng, tinarima kang para mantri, sasedyané katekan, ing pangèstoningsoen, mring soemitra pengalasan, doeta nembah lèngsèr nahanta winarni, adipati Banawa.

30. Anèng Djipang saklangkoeng geng brangti, sring manekoeng maneges karsèng Jwang, Soekma kang misésa ing rèh, wantjiné tengah daloe, ri sedengnja naré naritis, wonten swara kapyarsa, andjaloeka toeloeng, kakangira Sénapatya, ing Mantaram dadi sarana sajekti, woengoe sang adipatya.

31. Gya nimbali wadyarsa tinoeding, mring Mentaram ngatoeri kang raka, ngrebata Padjang keraton, doeta praptèng Mantaroem, tjoendoek toer loekita tinoeding, telas wawelingira, kang raji woes katoer, djeng Sénapati ngandika, lah matoera marang jajimas dipati, apa sak karsanira.

32. Lan kadangé déwé reboet singgih, soen tan arsa madega ing Padjang, djer woes winarisan ingong, negari ing Mentaroem, marang soeltan Padjang kang swargi, ingsoen tetepi oega, doeta amit moendoer, lantjaran mantoek mring Padjang, prapta tjoendoek matoer ing sang adipati, wangsoelané kang raka.

33. Emeng ing tyas sang dipati angling, doeta balija marang Mantaram, matoera mring kangmas agé, banget panoewoen ingsoen, jèn kangmas tan arsa noeloengi, pa tan krasa kélangan, maring awak ingsoen, lawan apa tan marina, ing roesaké ing Padjang déning nerpati, anggepé njanjah njoenjah.

34. Lan maningé warisé kang swargi, kangdjeng rama lintiré maringwang, kang ginadjang dadi radjèng, nora gegadjang mantoe, ingong nora lila ing batin, loehoeng kangmas djeng Séna, pati ngadeg ratoe, jèn kangmas nora karsaha, loehoeng ingsoen pinatènana toemoeli, adja dedawa wirang.

35. Doeta mesat lampahé lestari, wangsoel marang negari Mentaram, toemamèng marang kedjaton, mring Panembahan panggoeh, ri sang doeta matoer wotsari, goesti amba poenika, nenggih kinèn wangsoel, déning raji djeng padoeka, mapan toewan ameksa dipoen atoeri, doemateng ing arinta.

36. Raji toewan Banawa dipati, ingkang karsa ing Padjang poenika, datan soeka ing manahé, kang raka madeg ratoe, sabab déié toean kang idi, menggah karsa djeng pangran, Banawa poenikoe, jèn boten toewan kang bawa, djenengaken karaton Padjang ri goesti, rinta loehoeng pedjaha.

37. Sapoenika toeripoen ri goesti, adipati Banawa roentiknja, asanget ing prihatiné, rajinta karsanipoen, panembahan Djeng Sénapati, djoemenenga ing Padjang, sinéba wadya goeng, raji poekoeloen asoeka, lila prana sampéjan dadosa adji, gentosi kangdjeng soeltan.

38. Jèn kang raka Demak madeg adji, anggentosi keratòn ing Padjang, raji toean dipatiné, Banawa loehoeng lampoes, sampoen telas toeripoen goesti, kang kawrat ing kawoela, soemangga poekoeloen, oeloen poeroen matoer toean, sakelangkoeng arinta amati-ragi, oneng woelangoen toean.

39. Kangdjeng Sénapati Ngalaga ngling, hèh kang doeta sira oematoera, mring dipati Banawané, jèn jakti arsa panggoeh, lawan ingsoen ingong atoeri, loemampah mring Mantaram, metoe ardi Kidoel, angeningaken kang karsa, doeta nembah woes pamit oemesat aglis, prapta nagri ing Djipang.

40. Sapraptané ing Djipang nagari, doeta toemamèng ngarsa dipatya, ngleresi sinéba mangké, doeta noelya oematoer, poerwa madya woesana enting, sigra pangran Banawa, ngandika ing wadoe, ingkang keraket sadaja, lah dandana ngong arsa tirakat aglis,

mring

mring ardi Kidoel inggal.

41. Djeng pangéran Benawa dipati, sigra mangkat lan sawadyanira, arembèn waoe lampahé, mios ing ardi Kidoel, iring elèr kang dèn margèni, lampahé sampoen prapta, nenggih désa Weroe, noelya Sénapati mapag, mring kang raji sagelar sapapan djoerit, ing désa Weroe prapta.

42. Sénapati ing Ngalaga singgih, lan kang raji pangéran Banawa, sareng panggya ngrangkoel agé, sigra kalijanipoen, sami toenggil bangsal sawidji, dènira masanggrahan anèng désa Weroe, samya goenem arsa joeda, marang Padjang pangran Banawa toemjaris kakangmas Sénapatya.

43. Marmènipoen kawoela poeniki, kakang emas oemareg sampéjan, tan darbé atoer wawenèh, ing mangké atoer oeloen, bilih kakang tan ngéman mami, tan arsa djoendjoeng ingwang, amba loehoeng lampoes, ingkang raka angandika, ija jaji pinten banggi sagei mami, tetoeloeng mring jajimas.

44. Kawarnaha mantri Padjang nenggih, sareng myarsa pangéran Banawa, panggijan lan raka mangké, panembahan Mentaroem, Sénapati Ngalaga nenggih, jata rembag sedaja, mantri Padjang waoe, anoesoel pangran Banawa, samya mangkat ngidoel bener lampahnèki, nèng marga kawarnaha.

45. Samya goenem mantri Padjang nenggih, aprakawis karsaning pangéran, Banawa kajoet kadangé, djeng Sénapati ikoe, leres temen karsané nenggih, para mantri Mantaram, pan digdaja tegoeh, dipati Banawa ika, poetra djaloe dingin moela bakal adji, mangké kelakyan rembag,

46. Kalih panembahan Sénapati, ing Ngalaga pilenggah Mentaram, kaleresan ing karsané, sadaja mantri waoe, samya ladjeng mring Weroe aglis, tjoendoek lan goestènira, sekalijan ikoe, pangan Banawa lan raka, Panembahan mantri Padjang prapta sami, wotsekar mring kalihnja.

47. Adipati ngandika mring mantri, Padjang sedaja paja ngoedjoenga, mring kakangmas dipoen agé, mengko menjanga mringsoen, mantri Padjang wotsekar sami, ngèstoe paja sedaja, mring Sénapatikoe, Panembahan anggardjita, ing tyasira mengko iki anglakoni, soen djoerit lan wong Padjang.

48. Mantri Padjang kang sami ambalik, pan ambekta sagelar sapapan, oemarek mring Weroe kabèh, sedaja sami matoer, jèn ing mangké ing Padjang nenggih, didalem ingkang lama, boten wonten kantoen, sami sowan ing padoeka, koela sami poeroen ngabena ing djoerit, lan dipati ing Demak.

49. Kang roemeksa ing Demak dipati, tijang Demak Koedoes tan na lija, wong Padjang woes balik kabèh, ageng alit pan goejoeb, sami poeroen ingaben djoerit, lan dipati ing Demak, anigasa poeroen, djanggané wong mantrinira, nadyan nenggih djanggané Demak dipati, goeng alit poeroen samya.

50. Pramilané ingkang para mantri, poeroen ngaben lan Demak dipatya, saking sakité menahé, linongan sabinnipoen, wonten ingkang linoengsoer sami, sampoen nékad sedaja, panedyaning kalboe, angabdi datèng padoeka, gih poenapa sarèhing goesti nglampahi, lan malih atoer amba.

51. Mantri Padjang keboet sampoen enting, adipati ing Demak poenika, mangké sampoen kantoen déwé nanging kantoen wong Koedoes lawan wadya ing Demak singgih, ingkang ambahoe reksa, ing Padjang kedatoen, Sénapati ing Ngalaga, amijarsa atoeré sakehing mantri, andjedjel nèng ngajoenan.

52. Sénapati ing Ngalaga lantip, treptresira déning mantri soera, sami praptèng ngajoenané, anarka bedahipoen, negarané ing Padjang iki, déné mantriné soera, sami anoeng-anoeng, Sénapati ing Ngalaga, dadar-dadar retna kantjana pawèstri, mantri Padjang werata.

53. Endjing mangkat lampahé lestari, praptèng Padjang kang praija kinepang, wong Mentaram domas kèhé, wong pemadjegan ikoe, woloeng èwoe tjatjahirèki, kelawan wong Kadjoran, kèhé patang

èwoe, panganggoné wong Mentaram, akoelambi bapang pan sinimping-simping, akeré gagendèran.

54. Ana koelambi sangkelat abrit, sora-sari na malio ika, soetra bang lan soetra ijené, kastop miwah baloedroe, tinon saking mandrawa ijrihi, kadi prawata sekar, oedjwalané moeroeb, kasoran sanghyang radigtya, kasenenan déning panganggéning mantri kaja mendoeng sekala.

55. Koetanira sami dèn barisi, toembak petak lawan waos bénang, atap anggenggeng barisé, towok tamèng lan boesoer, myang parisé dendja lan tamsir, lelajoe lan kekandja, kanginan soemijoet, asri oemboel-oemboelira, pratjinané lamoen digdaja ngadjoerit, koemitir kang bandéra.

56. Adipati Banawa sira glis, matoer marang kangdjeng Sénapatya, kelamoen soewawi mangké, kita Padjang poenikoe, rinebasèng binedjah wani, noelya ladjoe mring poera, tinigas kang goeloe, inggih poen dipati Demak, lan poetriné binojong lan kèhing ngèstri, miwah retna kantjana.

57. Sénapati Ngalaga ngatoeri, jaji emas mangko silih oega, ajya wara bedjah mangké, kitanira poenikoe, dadi soesah karja wong tjilik, bèndjang anggentènana, ing para rèningsoen, jajimas sira kantoena, djawi kita poen kakang ingkang nglebeti, ing poera ari Demak.

58. Sénapati sigra nitih wadjik, koedanira aran Bratajoeda, winijosan saking kilèn, poen Bratajoeda ikoe, oelesipoen poernamasidi, wong Demak nèng panatar, kelawan wong Koedoes, ingoengak nginggiling kita, ngagem bedil sinipatan datan keni, Sénapati Ngalaga.

59. Wong ing Koedoes lan Demak poeniki, samya matoer marang goestènira, Sénapati Ngalagané, kita kilèn woes rawoeh, oeloen papag sakèhing bedil, mimis datan toemama, Sénapati tegoeh, tekan djaranipoen pisan, poenang kapal oelesé poernama sidi, dawoek saking kadohan.

60. Adipati Demak sigra angling, kakang Sénapati ing Ngalaga, ing lawang sakètèng kilèn, papagen mimis sèwoe, myang kentjana mimis kinardi, miwah mimis selaka, katahipoen sèwoe, lah sipaten dipoen kena, wong Mekasar wong toetoekon lan wong Keling, lah moenggaha pelatar.

61. Wong Mekasar kelawan wong Boegis, wong Amaniar lan tijang Sembawa, paja wong toetoekon kabèh, moenggèng pelatar sampoen, samya ngagem toembak lan bedil, soeligi lan brangkolang, lembing panah toeloep, paseré amawi oepas, sareng moeni gamelan kelawan bedil, soeraknja bal-ambalan.

62. Ratoe Kidoel soerak wanti-wanti, anèng tawang kadi langit bejah, goemaledeg Merapiné, maroeta ires anijoep, awor oedan lan riwis-riwis, pratjina jèn ijim prapta, perajangan rawoeh, méloe ambejah negara, Sénapati maksih pinapag ing bedil, tibané anglir oedan.

63. Mimis akatah ingkang nibani, tibanira apan kadi wersa, mimis kantjana inganggé, toemibèng ijadjanipoen, Sénapati karenggèng mimis, toemrap sirèng ing ijadja, pan asri dinoeloe, anglir wawejak parada, gebyar-gebyar oedjwala lir lintang ngalih, selaka myang kantjana.

64. Sénapati ing laga angrampit, ijawi kita sangareping lawang, sinoeligi myang lembingé, panah towok myang toeloep, Sénapati mapan tan keni, sasat wajang-wajangan, Sénapati moewoes, wong Kalasi wong Mekasar, adja sira améloe reboet negari, pan sira toetoembasan.

65. Loemajoewa sira dipoen aglis, angreboeta anak rabènira, djaken loemajoe jèn agé, adja nemèn ing poepoeh, tanpa pédah lamoen ngemasi, angoer paja mlajoewa, jèn nakna awakmoe, noeli paja mardikaha, wong toetoekon doek ngroengoe sebda sroe miris, datan sedya ajoeda.

29. PANGKOER.

1. Moedoen seka ing pelatar, reboet doetjoeng samya arebat oerip, djeng Sénapati woes rawoeh, anèng djawining lawang, ing-

kang

kang kori sakètèng maksih tinoetoep, ing nglebet ijinagèng wadya, ing Demak rasikawresni.

2. Djeng Sénapati Ngalaga, moenjoet kori marang kang ijaga mantri, noedjoe ki Gedjong kang toenggoe, kyahi Gedjong poenika, lawan kangdjeng Sénapati toenggil goeroe, koemepyoer sareng miarsa, ènget toenggil goeroenadi.

3. Gerégah narik tjoeriga, kantjanira saos dipoen soedoeki, akatah ingkang alampoes, ingkang brana malajya, kari déwé ki Gedjong ngengani pintoe, tjoendoek ing djeng Sénapatya, ki Gedjong goepoeh ngabekti.

4. Sarwi matoer doeh goestyamba, abiènira dadosa woding djoerit, dadya pamoekirèng ngajoen, doeh goesti akèndela, ngaloen-aloen taksih katah baris agoeng, djeng Sénapati ngandika, kakang sira tresnèng kami.

5. Senadyan ingsoen tan béda, loewih tresna kakang mring sira jekti, dadya kasmalaning ripoe, soen méloe djantranira, kyahi Gedjong lir ingoegar manahipoen, gambira anjandak watang, soedira maharsèng djoerit.

6. Ngamoek ngaloen-aloen nengah, tinadahan ing gandjoer sara mrapit, ki Gedjong pamoeké liwoeng, kesangsang sara matap, kinaroeboet ki Gedjong nolèh ing poengkoer, marma ing djeng Sénapatya, ngatoeri kèndel kang ngarti.

7. Djeng Sénapati ngandika, adja nolèh ki Gedjong adja watir, jèn sira toemekèng lampoes, ingsoen jèn nemoe arija, toeroenira méloewa moekti Mentaroem, singa kang djoemeneng nata, tedakingsoen awèh moekti.

8. Ki gedjong sahoer lenggana, tan semanten mila kawoela nolih, déné mengsah padoeka goeng, boten adjrih pralaja, nanging mirma kawoela ing sang poekoeloen, djeng Sénapati ngling trima, dèn pratjaja ing Jyang Widi.

9. Pradjoerit Koedoes lan Demak, noelya prapta mring ki Gedjong ngebyoeki, ki Gedjong kabyoehan moengsoeh, pisah lan Sénapatya, kyahi Gedjong pengamoeké ngiwat-ngiwoet, wong Koedoes Demak kèh pedjah, sawané pating goèlinting.

10. Woes kalaijok pamoekira, kyahi Gedong paran karkat wong siiji, ing ngoeni digdaja loehoeng, ing mangké kinatahan, karsaning Hyang kijahi Gedong kya lampoes, katitih ing ganijoer matap, kapoepoeh ing sara titis.

11. Djeng Sénapati Ngalaga, loemijat ing kyahi Gedong woes lalis, poengoen sarwi ngandika roem, ki Gedong sanak ingwang, sira doeroeng wroeh rasané banjoeningsoen, selak nemahi palastra, ing bésoek kang woeri-woeri.

12. Temoea sak toeroenira, amiloewa anèng Mentaram moekti, angaoep ing toeroeningsoen, kang ijoemeneng Mantaram, ija semaja ing boedi kasmala ripoe, hèh botjah mantri Mentaram, ijisimé ki Gedong noeli.

13. Sira sasabana lintjak, betjikana jèn moelih ing Mentawis, ikoe wong soemitraningsoen, laijeng mangsah ing rana, kangdjeng Sénapati tindaknja woes rawoeh, madyaning ringin sengkeran, kèndel amanggoeng nèng waijik.

14. Manekoeng neges karsèng Hyang, kepoeh koeda ingkang dipoen soengkemi, winarna djeng ratoe Kidoel, sawadya ijim prajangan, mangsah nglaga ing tawang soerak goemoeroeh, roemeksa bajaning joeda, djeng Sénapati Mentawis.

15. Ratoe Kidoel oendjang wadya, adja ana nganggo tiksana loengit, nganggowa gegaman watoe, toernja sami sandika, ijim prajangan atoendi watoe goemoeroeh, lir wré Pantjawatidenda, kalané nambak djeladri.

16. Sareng gijak ing ngakasa, kadi bentar gègèr Paijang pradjoerit, wong Demak moewah ing Koedoes, miwah wadya ing Paijang, sareng maijeng golong pipis pamoekipoen, asalin tingal pangrasa, amatang rowangé sami.

17. Kawoet ingawoet amoentjrat, loediramboek akatah tawan kanin, oeireg kang witjitra roesoeh, sinoerak saking tawang, saja goegoep ginoetoekan déning watoe, saking bala ijim ngawijat, wong Paijang lir tinempaling.

18. Loemajoe arebat gantjang, kang katatan jèngklé bahoenja sisih, ana pintjang soekoenipoen, goemang tawang kawenang, goerawalan loemajoe kawentoes-wentoes, tan sedya mapoelih lawan, ing ngaloen-aloen woes ngisis.

19. Kyahi Djoeroe kang winarna, nitih koeda noesoel ijeng Sénapati, tjetjongklangan gya kapetoek, plajoené waiya Demak, ngling ki Djoeroe ana apa ngaloen-aloen, tjatoeré ingkang malajya, Sénapati mangsah ijoerit.

20. Angamoek marang wong Demak, ngowak-awit tanna kelar nadahi, ki Djoeroe lingira asroe, adja miris tyasira, moekti apa wong tjilik ingkang iireboet, iata tijar lampahira, ki Djoeroe loenaloen prapti.

21. Djeng Sénapati katingal, manggoeng koeda keijep loehoering waijik, ijeng Sénapati èn woengoe, kyahi Djoeroe ngandika, awoengoea ki Sénapati Mentaroem, ija toengkoel ngantoek kéwala, apa lali mios ijoerit.

30.MIDJIL.

1. Kagyat awoengoe ijeng Sénapati, apoepoengoen anon, praijoerit Demak woes laroet kabèh, angandika kangijeng Sénapati, paman wonten poendi, wong Demak sedaroem.

2. Kyahi Djoeroe-Amartani angling, adjoeh poetraningong, praijoerit Demak woes mlajoe kabèh, toetoeré ijaré sira amoeki, padja reboet oerip, lah neja loemeboe.

3. Praptèng paglaran tejak sing waijik, sang iibya lingnja lon, pédah koermat soewargi ramaijèng, kyahi Djoeroe angalem ing galih, kalihira sami lenggah siti loehoer.

4. Ngantya waiya kang noesoel sing woeri, gya prapta katongton, woes soemaos ing goesti karsané, Sénapati oemandjing ing poeri, ingkang ijagèng poeri, woes ngisis sedaroem.

5. Dipati Demak semana moengging, saijroning kejaton, ijeng Sénapati prapta lampahé, ijoemeneng anèng maiyaning kori, garwané dipati, ing Demak oemetoek.

6. Mangoeswa pada sarja anangis, matoer awotsinom, doeh kangmas Sénapati Nglagané, apoeranen raji adipati, sampoen ngantos lalis, sakarsa manoeroet.

7. Doeh jaji adja kedawa nangis, tan soemeiya ingong, anjoeprija ing jaji patiné, praptantungsoen arep mitoetoeri, iéné madeg adji tan warah maringsoen.

8. Woesanané pinapag ing ijoerit, wong Padjang anglamong, ija saking jajimas pakonné, mengko lakènira anèng ngenii, arep ngong toetoeri, pernataning lakoe.

9. Mingseg-mingseg sangdyah matoer aris, poenapa sajektos, kéneing ngong tangsoeli andikané, angapoera lepaté kang raji, pa moelané jaji, tan kena ginoegoe.

10. Lah oendangen lakènira jaji, praptaha ngarsèngong, lamoen setya toehoe panoengkoelé, poesaranen oedetira jaji, dadya pratandaning, toehoening panoengkoel.

11. Ingiringa ingkang para rabi, saosna ngarsèngong, sangdyah datan lenggana pakèné, amoeroegi marang sang dipati, pinoesara noeli, oedet tjindé santoen.

12. Sampoen kérid ing garwa kekalih, sang dipati képon, djeng Sénapati pinarak moenggèng, sitinggil sapraptanirèng raji, dinoeking pangèksi, moekanja toemoengkoel.

13. Silanja kadi kondjem ing siti, ri sang sabdanja lon, jaji dipati Demak karséngong, doedoe warismoe Padjang negari, warisira oegi, Demak arèningsoen.

14. Jaji emas Panawa dipati, mengkoewa keprabon, ana ing Padjang ikoe warisé, iéné sira jaji géja moelih, mring Demak sahiki, iéné wong Mentaroem.

15. Angiringna mring sira ta jaji, barang ing keraton, kang pantes sira gawaha kabèh, dèn pikoela marang wong Mentawis, toernja sang dipati, sandika satoedoeh.

16. Pra wanoiya sampoen dèn gentosi, marta loeloet kang wong, lawan singa negara sisihé, noelya kinoendjara sang dipati, waspanira midjil, ing solah kadoewoeng.

17. Kawarnaha pangéran dipati, Banawa asaos, nèng paglaran manggoeng kasoekané, ababeksan gangsa tjara Bali, gala gandjoer moeni, swaranja angoengkoeng.

18. Ageng boga irawina angenting, soekané sang anom, lawan pra narja poenggawa kabèh, tan antara kangdjeng Sénapati, midjil saking poeri, siniwèng wadyagoeng.

19. Kapa kyahi Getajoe ingampil, lan ki Matjangoegoh, warni kendali baberkatané, gangsa ki Sekardilima ingampil, sami wasijating, kang para loeloehoer.

20. Pangran Banawa oematoer aris, djoemenenga katong, wonten negri ing Padjang ing mangké, kawoela lila lahir myang batin, ngling djeng Sénapati, tarima rèningsoen.

21. Doedoe warissoen Padjang negari, ing Mentaram ingong, ikoe waris soewargi ramané, ing Mantaram ingkang soen loenggoehi, lan tjetané dingin, ing Giri sang wikoe.

22. Ing Mantaram dadya poesakaning, rat Djawa karaton, Padjang ingsoen pasrahken dèwèké, oemadega radja sira jaji, kang raji wotsari, toerira anoewoen.

23. Nadyan koela oemadeg nerpati, adermi kimawon, saking kangmas ing rèh panariké, malihipoen brana ing djro poeri, tan ngraos darbèni, soemangga poekoeloen.

24. Manawi wonten dipoen karsani, kawoela sòemaos, djeng Sénapati aroem dikané, nora nana kang ingsoen karsani, namoeng kang kendali, kyahi Matjangoegoeh.

25. Lan kapa kyahi Getajoe jaji, kateloené egong, kyahi Sekardalima arané, ingsoen poendoet ikoe poesakadji, kang raji toer inggih, soemangga poekoeloen.

26. Déné sakèh isining djro poeri, soen pasrah rèningong, sira anggoha amoeljakaké, enggonira madeg Padjang jaji, pajoenen sajekti, kang radja mrih ajoe.

27. Ajoening pradja lawan mas pitjis, babo arèningong, dèn abisa parèntah ing ngakèh, weroehena marganing basoeki, lan dèn ngati-ati, gegamaning poepoeh.

28. Lan jèn ana sandining ngaijoerit, toetoera maringong, adja sira kabestoeron bahé, èn jitna sandi-sandining wèsti, ija kongsi mranani, kang raji toer noewoen.

29. Moegyamba toeka ing pangèstoening, kangmas ing sapakon, dadya ijimat ing kajoe wanané, amba iremi nglampahi dadyaiji, ingkang ngoewasani, kangmas ing Mantaroem.

30. Pasrangkara kangdjeng Sénapati, hèh sakèhing kang wong, gedé tjilik pra nararja kabèh, apa iéné kang para dipati, ing mem ko si adi, Panawa soen djoendjoeng.

31. Goemantija ing Padjang nerpati, ngrenggani keprabon, sira pada ngèstokena kabèh, sahoer manoek ingkang para mantri, sedaja ngèstoeti, sakarsa djoemoeroeng.

32. Leres karsa kangdjeng Sénapati, ngloeloesken keprabon, djeng ramanta ing Padjang swarginé, pyoehing tyas pangran Panawa bekti, mring djeng Sénapati, mangoesapi leboe.

33. Pyoehing tresna waspanja oemidjil, glis tjinegah èn wot, mangres ing tyas karasèng drijané, doek nèng Djipang lampah kawlasasih, mangké èn toeloengi, kang raka Mentaroem.

34. Tamboeh gonné mamalesirèng sih, pyoehing tyas katongton, nanging ingkang raka psihané, pinoendi-poendi mangsoek ing kalbi, tjipta gagentining swargi rama praboe.

35. Wangwang moelat ingkang para mantri, karenan toemonton, wadya Padjang sroe trepping manahé, kadi koenarpa sinoengan oerip, mring djeng Sénapati, soehoedé ing kalboe.

36. Goesitané ingkang para mantri, tan ingwang ing ngendon, sinembahan ing rat Djawa kabèh, kangdjeng Sénapati amoempoeni, ambek swaning dasih, martanira agoeng.

37. Nora bodo wetjané pra wali, iki woes katonton, angraga asta amangoen prang iéwé, woes menang datan arsa gagahi, ing Padjang pinaring, ken mring warisipoen.

38. Sang dipati Padjang woesnja bekti, kang raka lingnjalon, jaji wawekasingsoen ta manèh, sira ana ing Padjang ngrenggani, adja bot mas pitjis geganidjar wadya goeng.

39. Pèni-pèni ikoe pan wadjibing, boesananing katong, kang roemeksa pradjanira kabèh, saregepé tan noelak bilahi, jèn sira

koemedi

koemedi, ikoe jaji loepoet.

40. Angingoewa kang wong setyèng boedi, ingkang nora goroh, sarta wroeh poerwa maiya sanané, angajoemi tyasé wong abangkit, toerièn kaloeloeti, ing waiya sawegoeng.

41. Angénaki tyasing wong abangkit, nora rep paioeion, lirih lèrèh manis roem temboengé, jaji ikoe sira karja kanti, ja ingkang prajogi, roemeksa praija joe.

42. Woes karija jaji ingsoen moelih, kang raji wotsinom, toer sandika gya ngoendang waiyané, asanéga woes magoesti-goesti, kangdjeng Sénapati koendoer mring Mentaroem.

31. DANDANGGOELA.

1. Manis rawoehnja djeng Sénapati, noelya ingangkat djoemenengnata, ing waiya poenggawa kabèh, siniwakèng waiya goeng, Soekra Pahing Soera kang sasi, tanggal ping kawan welas, djimawal kang taboen, sinengkalan teroes poerna, kya jang djagat waiya kroemoeboet toer bekti, soeweg ing penangkilan.

---

1. Poepoeh ASMARADANA.

1. Winiwitan ta poeniki, panijenenganipoen ika, nabi Adam sadjarahé, apoetra nabi Sis ika, nabi Sis saha poetra, Noertjahja mangké kang soenoe, Noertjahja poetra Noerasa.

2. Noerasa papoetra singgih, sangjang Wenang poetranira, sang jyang Wenang ta poetrané, sang jyang Toenggal poetranéka, sang jyang Toenggal apoetra, batara Goeroe poetrèkoe, batara Goeroe papoetra.

3. Sang jyang Goeroe papoetrèki, batara Sambo badjengnja, Brama ika panggoeloené, Mahadéwa kang panengah, Wisnoe soemanié néka, Sri mangké ingkang waroedjoe, djangkep gangsalé poenika.

4. Baboeka ingkang negari, Gilingwesi srinarèndra, batara Wissinoe djenengé, Srigati ingkang atmadja, Srigati apoepoetra, jang Troesti djoemeneng ratoe, ing Mendanganiong negara.

5. Jang Troesti sampoen asiwi, kang nama sang Manikkena, sang Manikkena poetrané, Manoemongsa binagawan, Manoemongsa papoetra, Sakoetrem sampoen asoenoe, begawan Sakri pratapa.

6. Begawan Sakri sasiwi, apaparab Poelasara, Poelasara ta poetrané, apaparab Abiasa, Abiasa papoetra, Pandoedéwanata praboe, djoemeneng anèng Ngastina.

7. Pandoenata papoetrèki, apaparab sang Ardjoena, Ardjoena ikoe poetrané, Abimanjoe ingkang nama, Abimanjoe apoepoetra, Parikesit poetranipoen, gentosi natèng Ngastina.

8. Parikesit papoetrèki, Joedajana namanéka, Djajadarma ta poetrané, Djajadarma apoepoetra, Djajamidjaja ika, poetra Gendrajana soenoe, kang nama Soemawitjitra.

9. Soemawitjitra sasiwi, kekasih poen Tjitrasoma, Tjitrasoma atmadjané, ingaranan Pantjadrija, Pantjadrija papoetra, Sélatjala asoesoenoe, Srimapoenggoeng namanira.

10. Srimapoenggoeng poepoetra adji, maha radja Kandiawan, sang Kandiawan toeroené, lalima kang tjinarita, njatoer ingkang satoenggal, kang nama resi Gentajoe, djoemeneng ratoe Koeripan.

11. Sang nata Gentajoe singgih, gangsal mangké ingkang poetra, tjinatoer ingkang sawijos, djoemeneng ratoe Djenggala, papoetra

Rawisrengga

Rawisrengga, sang Rawisrengga asoenoe, anama raièn Laléjan.

12. Raièn Laléjan nerpati, ijoemeneng ing Paijaijaran, satoes tahoen karatonné, noeroenken ratoe tatiga, Moendingsari kang nama Moendingsari asoesoenoe, Moendingwangi srinarèndra.

13. Watèng Paijaijaran nenggih, poetranira moeng sakawan, èstri ingkang pambaijengé, nanging kena asoepata, mring iboe ramanira, mila temah lara woedoe, tan ijamak lawan manoesya.

14. Tinoendoeng marang ramaiji, atapa ing ngardi Kombang, kalangkoeng pati ragané, woes awor lawan lelembat, sah saking ngardi Kombang, ngedaton segara Kidoel, dados ratoené lalembat.

15. Wonten arinipoen malih, panegeg inggih wanodya, anging akatah sakité, bisoe tan bisa angoetjap, kang rama langkoeng mérang, binoetjal mring poelo Hoiroes, pinoepoe sang raija Holan.

16. Anoeroenaken koempeni, ing tanah kang woloeng bangsa, ing Ngalam Prasman Sepanjol, kang lalima bangsa lija, sadaja waloeng tanah, wonten malih poetranipoen, ijaloe pekik namanira.

17. Djaka Soesoeroeh kang nami, tiga sanak iboe toenggal, wonten malih ta poetrané, lija iboe toenggal rama, Sijoengwenara westanja, siniseg tjaritanipoen, amoeng toeroené kahétang.

18. Sédané srinarapati, nagri Paijaijaran resak, atjékrah sami kadangé, waoe ki Sijoengwanara, ijoemeneng Paijaijaran, iéné ki Djaka Sasoeroeh, kang ijoemeneng Maijalengka.

19. Djaijoeloek srinarapati, maha raija Brawidjaja, tinoetoer malih kandané, apapoetra Brakoemara, ijoemeneng Maijalengka, nagri Paijaijaran sampoen, sirna ing kadatonnira.

20. Aséba ing Maospahit, poetrané Sijoengwenara, woes dadi sidji ratoené, ing Maospahit winarna, sang praboe Brakoemara, nenggih poenika dyan soenoe, nama sang Ardiwidjaja.

21. Ardiwidjaja anenggih, papoetra Kretawidjaja, Kretawidjaja poetrané, djaijoeloek Anggawidjaja, poenika kang wekasan, satoeroené papat ratoe, sami nama Brawidjaja.

22. Brawidjaja ingkang ari, tjinatoer satoeroenira, nalènira akèh poetrané, kang paimi poetri ing Tjempa, lima poetraning nata ratoe mas Darawatikoe, tjinatoer kadang tatiga.

23. Poetri kang sepoeh arabi, Brawidjaja Maijalengka, panegeg dadi garwané, poetra sèh Djoemadil Kobra, wong agoeng saking Ngarab, tedak saking nabi Rasoel, kang angsal poetra panengah.

24. Nama panditta Moestakim, ki sèh Ibrahim asmara, ana iéné waroedjoené, djoemeneng praboe ing Tjempa, waoe radja ing Tjempa, papoetra satoenggal djaloe, kang nama radèn Rahemat.

25. Késah lelana ngedjawi, arsa panggih lan kang oewa, sadèrèkipoen iboené, kagarwa Brawidjaja, praptané Maijalengka, woes panggih lawan sang praboe, langkoeng soekané kang oewa.

26. Pramèswari Dwarawati, kang poetra sanès agàma, Brawidjaja timbalané, kang poetra sinoengan prenah, pilenggah Ngampèldenta, nama soenan Ngampèl sampoen, parèntahé Brawidjaja.

27. Sadaja tan wingeni, wong tanah ing noesa Djawa, kang dadya masoek gamané, sami masoek gama Islam, mring soenan Ngampèldenta, nanging mangké sang apraboe, Brawidjaja dèrèng arsa.

28. Dadya senenging wadyalit, ingkang miwiti agama, masoek mring djeng soenan ngampèl, mangka kang tjinarita, garwané Brawidjaja, poetri ing Tjempa poenikoe, nenggih poetrané tatiga.

29. Kang sepoeh sang poetri adi, kang radi kakalih prija, Lemboepeteng kekasihé, pilenggah nagri Mandoera, ingkang radi poenika, ingkang nama radèn Goentoer, karem déné kasoetapan.

30. Déné pembadjeng kang èstri, apan kinarja gandjaran, doek negri Bali magoké, tinarimaken sang retna, marang ingkang poenggawa, tedakira sang apraboe, ing Pengging Andajaningrat.

31. Ingkang nama adipati, ing Pengging Andajaningrat, malih tjinatoer poetrané, Brawidjaja kang patoetan, saking poetri denawa, Arja Damar wastanipoen, tinanem anèng Palèmbang.

32. Wonten poetranipoen malih, kang patoetan poetri Tjina, anèng Palembang lahiré, rahadèn Patah kang nama, wonten malih kang poetra, saking Bagelèn kang iboe, atmadja lanang kang nama.

33. Rahadèn Djaranpanolih, nèng Soemenep Pamekasan, ing Balega kadatonné, saking prenahing kang rama, sang praboe Brawidjaja, wonten malih poetranipoen, kang samya iboe ampéjan.

34. Djaloe warnané apekik, pinarnah nèng Panaraga, anama batara Katong, wonten malih poetranira, midjil saking ampijan, krama dipati Lowanoeh, Gedong poera ingkang nama.

35. Wonten poetranipoen malih, Brawidjaja kang kotjapa, kang saking Wandan iboené, rahadèn Bondankadjawan, karsané ingkang rama, pinaringken ki ageng Taroeb, rahadèn Bondankadjawan.

36. Anèng Taroeb woes ingalih, aran Lemboepeteng nama, ajya kaliroe oeroeté, samya poetra Brawidjaja, Lemboepeteng kalihnja, ingkang satoenggal nèng Taroeb, satoenggal anèng Mandoera.

37. Ki ageng Taroeb kang ngalih, naminé Bondankadjawan, kawandankoening iboené, Lemboepeteng ing Mandoera, iboené poetri Tjempa, ana ingkang tjinatoer, pra samya dèn artèkena.

2. DANDANGGOELA.

1. Lingena kang poetraning sang adji, Brawidjaja kang anèng Palèmbang, rahadèn Patah namané, kelawan arinipoen, ingkang toenggal sahiboenèki, tan toenggal ingkang rama, dèn Koesèn namèkoe, sinoeng nama Petjatanda, sarwi sinoeng pilenggah ingkang nagari, ing Teroeng tjinarita.

2. Radèn Patah tan arsa angabdi, karsanira tansah poeroehita, angadji mring soenan Ngampèl, kalawan malihipoen, soenan Ngampèl agarwa nenggih, poetrané Arja Tédja, ing Toeban aloenggoeh, djeng soenan apapoetra, pan tatiga pambadjeng èstri wawangi, njahi ageng Manjoeran.

3. Kang soemendé djaler akakasih, soenan Bénang lan soenan Deradjat, djaler poenika arinè, kyahi geng Manjoeran soenoe, njahi ageng Maloko nenggih, poenika ingkang karsa, soenan Ngampèl sampoen, pinanggihken lawan patah, pan woes ngagem ing agamanira nenggih, sang wikoe noedoehakna.

4. Rahadèn sira ngoelatana aglis, angoelana lamoen ana alas, gelagah wangi gandané, adekahana poetrèngsoen, anrapena agama soetji, ing sarak Rasoellollah, menawa ing bésoek, lama-lama dadi koeta, baja sira wiwit tratoe gama soetji, sira angleboer boeda.

5. Raden Patah toer sembah loemaris, datan ana katjipta ing manah, amoeng toedoehé goeroené, angilèn lampahipoen, kang tjinatoer lampahing margi, prapta manggih gelagah, gandanipoen aroem, noelya waoe dinekahan, lama-lama akatah ingkang toet woeri, doekoeh anèng Bintara.

6. Raden Patah woes moeroek agami, saja katah mangké ingkang wisma, sampoen ngadeg djoemoengahé, sangsaja katah rawoeh, wong pasisir sami datengi, awisma ing Bintara, woes dadi pradja goeng, watarané sangang leksa, woes miarsa Brawidjaja Maospahit, nimbali Petjatanda.

7. Petjatanda ing Teroeng woes prapti, tinimbalan dateng srinalèndra, pan dadya sroe andikané, hèh adipati Teroeng, adandana kaprabon djoerit, gé sira loemakoewa, ana wong dadoekoeh, ing Demak boemi Bintara, ija ikoe menawa raraton bèndjing, jèn tan sira gitika.

8. Petjatanda ing Teroeng wotsari, gih poekoeloen kang dekah Bintara, kadang kawoela wijosé, poen kakang toenggil iboe, anging sanès ingkang mantjeri, kawoela poen dipatya, Poelèmbang poekoeloen, poen kakang rahaden Patah, gih djeng iboe bakta wawratan roemijin, dateng ing tanah Djawa.

9. Doek miarsa atoeré dipati, Petjatanda ènget srinalèndra, jèn mangkono raden agé, timbalana dèn goepoeh, nèng ngarsèngwang sira dipati, Teroeng amit toer sembah, kang lampah lastantoen, ing marga Demak woes prapta, adipati ing Teroeng sampoen kapanggih, klawan rahaden Patah.

10. Andawoehken timbalan sang adji, adipati ing Teroeng kang raka, kakang andika wijosé, ingandikan sang praboe, Brawidjaja ing Maospahit, raden Patah lon lingira, aneda rèningsoen, loemampah datan winarna, raden Patah klawan sang adipati, woes prapta Madjalengka.

11. Héréka sang lingira dipati, djengandika kaka akantoena, adjawi lingen praptané, dipati ngarswèng praboe, apranata saha toer bekti, woes katoer kang pitoengkas, rèh dinoetèng praboe, nimbali rahaden Patah, sampoen prapta poenika wonten ing djawi,

soemangga

soemanga karsa nata.

12. Angandika mangké sriboepati, timbalana mangké ngarswèngwang, woes prapta mangké ngarsané, sang praboe tanpa moewoes, kalenira waoe ngoelati, maring rahadèn Patah, pinantjer ing semoe, Prawidjaja moendoet katja, praptèng ngarsa anoelya mangké ngoelati, wedanané kang pahésan.

13. Prawidjaja tjiptanirèng galih, tja iki baja poetraningwang, soen titipaken iboené, doek soen paringken ikoe, ing Poelèmbang wawrat tri sasi, èstoe radèn nak ingwang, mangkana sang praboe, rahadèn sinoengan lenggah, maring Demak kinon akarsa nagari, djoemeneng ing Bintara.

14. Adipati woes kinon alinggih, maring Demak amit atoer sembah, dipati aris lampahé, ing Ngampèl kang djinoedjoeg, djeng soehoenan goeroe sajekti, nagri Soerabaja, Islam sadaja woes, karsanira Prawidjaja, marang poetra wong Djawa tan èn wangeni, kang masoek gama Islam.

15. Sang dipati Bintara woes prapti, Ngampèldenta ngarsané pandita, soedjoed angaras padané, ing aris atoeripoen, pan kawoela anoewoen idi, arsa kawoela bejah, nagri Madjalangoe, sanadjan silih bapaha, ratoe kopar tan anoet agama soetji, sang wikoe angandika.

16. Adja sira mangkono ta kaki, ramanira mapan nora njegah, ing wong masoek agamané, apa déning maringsoen, èn sakarep kan èn paringi, milala dadi iman, ing Soerabajèkoe, apa déné sira ija, pinaringan Bintara wong saleksèki, rinilan mangoen sarak.

17. Apa tjatjadé ramanirèki, déné doeroeng masoek gama Islam, Allah doeroeng marengaké, adja anggégé lakoe, èn narima titah hyang Widi, kang poetra toer pranata, toemoengkoel ing leboe, tjinarita tigang dina, kyahi dipati Bintara nèng Soerawèsti, woes koendoer maring Demak.

18. Data tita lingira ing ngoeni, winasita adegé agama, wong Demak woes Islam kabèh, akatah moelana rawoeh, saking toelèn sami nga-Djawi, nenggih moelana Islam, Belambangan rawoeh, krami poetri Balambangan, mapan sampoen papoetra namoeng satoenggil,

djaler

djaler mangké dèn alap.

19. Maring njahi Pinati Garesik, sampoen wajah kinèn angadjia, woes saujabat soenan Ngampèl, sampoen ingambil mantoe, mring soehoenan ing Ngampèlgading, poetra saking ngampéjan, anoelya dinoenoeng, anèng Garesik ngimana, lan sadaja djoemeneng soehoenan Giri, wonten malih kang prapta.

21. Maoelana saking Ngatasangin, akakasih kalipah Koesèn ika, andjoedjoeg Ngampèl praptané, datan lama pan oewoes, mring sinoewoen ing Ngampèlgading, dadi iman ing Madoera, Lemboepeteng sampoen, islam kabèh wong Madoera, lan Soemenep Baléga woes gama soetji, kalipah Koesèn krama.

22. Lan poetrané ki arja Baribin, akakasih Moelana Loelaman, angadjawa ta karsané, ing Ngampèl kang djinoedjoeg, pan dinoenoeng, ing Pakisadji, dadi iman Semarang, wonten malih rawoeh, sami trahé Rasoellollah, tedak saking ing Sèh Djoemadil Kobrèki, nga-Djawa sigra prapta.

23. Woes dinoenoeng angimani nenggih, panegara Tjarebon poenika, Padjadjaran kèh rowangé, ngadeg djoemoengahipoen, nama soenan ing Goenoengdjati, kèh adjar kapeladjar, pan sami pinoepoeh, woes mangkana tanah Djawa, sampoen katah pandita lan para wali, wonten malih kotjapa.

24. Ki toemenggoeng Wilatikta nenggih, poetranira arja Téija Toeban, kahipé mring soenan Ngampèl, darbé atmadja djaloe, akakasih rahadèn Sahit, anggoeroe soenan Bénang, pernah misanipoen, ing Poelo Pih amertapa, pinèt ipé mring soehoenan Goenoengdjati, djoemeneng Sèh Malaja.

25. Adadakah Kalidjaga nenggih, Sèh Melaja wanter tapanira, dadya loehoer kawalèné, djeneng wali panoetoep, panembahan ta kandar nenggih, aran ki Sèh Malaja, mangkana winoewoes, djeng sinoehoen Ngampèldenta, woes aséda sinarèken Ngampèlgading, wali prapta sadaja.

26. Samya njalataken kang woes lalis, djeng soehoenan Giri ingèstrènan, dadya iman wali kabèh, djeng soenan Bonang ikoe, sami kitrah ing Ngampèlgading, djoemeneng walijollah, ing Moerja lan

Ngoedjoeng

Ngoedoeng, mangkana nagara Demak, sangsajarija woes rembag kang para wali, angadegaken radja.

27. Angrebasèng kita Maospahit, apan wenang angrisak ing koepar, pra wali kabèh karsané, dipati Bintarèkoe, kang kinarja ratoe agami, soehoenan Ngaridipoera, angidèni sampoen, djeng soehoenan Djati prapta, soenan Bonang woes anèng Demak negari, miwah para dipatya.

28. Ing bang kilèn sadaja woes prapti, soenan Bonang waoe pirembagan, ingkang tinoedoeh ing gawé, nenggih djeng soenan Ngoedoeng, sénapati kang ngirid baris, woes boedal saking Demak, balanja goemoeroeh, kang para wali sadaja, pagoeneman ing Demak akarja mesdjid, para wali bobohan.

29. Kawarnaha kang loemampah djoerit, soenan Ngoedoeng lan para dipatya, woes prapta Madjapahité, Brawidjaja winoewoes, amiarsa gagaman prapti, èstoe lamoen kang poetra, arsa bedah poeroen, angoetoes sang Brawidjaja, bala koeswa ing Madjapahit miranti, samya ametoek joeda.

30. Adipati Teroeng sénapati, anindihi bala Madjalengka, lan Gadjahmada kantiné, rahadèn Goentoer ngloeroeg, poetranira srinarapati, woes tjampoeh ing ngajoeda, Petjatanda Teroeng, kalangkoeng prawiranira, nanging kéwran ing Demak doeloer sajekti, Madjapahit goestinja.

31. Sakatahé kang masoek agami, malwèng Dmak ingkang maksih boeda, anoet Madjapahit kabèh, lami dènja prang poepoeh, tan tjinatoer raméning djoerit, koeneng kang babarisan, ing Demak winoewoes, abahan pepan sadaja, kang kinarja abahan dandanan masdjid, para wali bobohan.

32. Amoeng kantoen djeng sinoehoen Kali, bobohané ingkang dèrèng ana, angadep wong madoeng bahé, djeng soehoenan Bonang moewoes, mara iki ki djebèng ngendi, pan sira abobohan, mangké saka goeroe, déné tan ana katingal, alon matoer inggih panembahan gampil, mangké daloe ngoepaja.

33. Mèsem nabda sang maha jekti, ajya sira ki djebèng sem-

brana

brana, soen adegaken èndijingé, ngantèni djebèng Ngoedoeng, kaja adja idjingé prapti, barisan dipoen tilar, agampang ing bésoek, dimèn kari pra dipatya, kang atoegoer mangkana winoewoes latri, djeng soenan Kalidjaga.

34. Sakèhing tatal kinloempoeken sami, pan sinamboeng woes dadi sasaka, djeng soenan Kali sedyané, saking keramatipoen, para wali pepakan sami, djeng soenan Ngoedoeng prapta, ki dipati sampoen, Bintara sirèng ngajoenan, djeng sinoehoen ing Bonang ngandika aris, lah lekas dèn nainggal.

35. Baningkang sami anamboet kardi, mangké ika wali pra pandita, tan ana angèl karsané, ing solah karjanipoen, saka tatal poenika nenggih, pinarnah ing lor wétan, pangimanan waoe, nanging ginatra kéwala, samya karja tilas saking para wali, pinanggih ingkang woentat.

3. Pangkoer.

1. Sampoen dadya masdjid Demak, toenda tiga saking sadyané wali, jèn tinon asri kalangkoeng, lan mangké sinengkalan, karja sidji gawéning wong karja ikoe, sabiané djeng soenan Bénang, mring Bintara sang dipati.

2. Ki djebèng apoetoesana, mring Palèmbang sira toerana oening, maring wong ngatoewanipoen, si Petjatanda ika, mapan ika woes Islam ing batinipoen, milwa laboeh ratoe kopar, djaloeken lilané singgih.

3. Mapan reké datan wenang, wong matèni toewin ngroesaka sami, doeraka maring Hyang Agoeng, sang dipati toer sembah, noelya ngoetoes mantri kang ingoetoes, woes lajar maring Boelembang, bakta soerate dipati.

4. Koeneng doeta kang kotjapa, para wali waoe ingkang pradondi, prakawis ing kéblatipoen, masdjid lan kabatoellah, djeng soehoenan ing Bonang alon amoewoes, anedja sami kèndela, sanak ingwang para wali.

5. Djeng soenan Bonang tandya, iman soenan Lèpèn dan sarwi ngapati, sampoenira bakda soeboeh, gebyar-gebyar sing wétan, pamidangeté kilèn ana goemandoel, samya ningali sadaja, sanak

ingkang

ingkang para wali.

6. Djeng soenan Bonang ngandika, iki apa goemandoel soen tingali, oelesé waloelang wedoes, isiné ikoe apa, kinèn ngoetik baboentelan sampoen roentoeh, ing ngarsané soenan Bénang, tjinandak dipoen oengkabi.

Awigena mastoenama sidemi,poerwangka jan matini srigita, ingkang kinawi wit sakèng, basa kawi anenggoe, kinaridijan sinoeksmèng sarwi, sinekaran srigagak, srengkara winangoen, soepadyarijèng ngantagnja, won sawitning jan tan ta langeni sri goerit, ta mangoen rasmining rat.

Nahan ion sang kang winira ja jani, Sita panengran ning rat panekar, soepoedèng adi praija lèn, doek waoe sang apraboe, awanoex asri tenaja saking,sakalanta mamoerwa, raspati tang hindoeng, som krassa ngasta wiradjnja, wresti djang lèn diwasa paima rarijajin, sakèng asta Lasmana.

Nda jérika lingena jèn saking, kanda, Keling tjinatoera, ing djro riwajat sabrangé, anenggih poerwanipoen, kang oemadeg mraija soemiwi, moenggèng ré martjapada, kawahja tinandoer,pinandoem doek dangoe jasa, ri tekapira Hyang Pramèsti soetaki, sasta ring madyapada.

Sampoen koedjat ing rat di karajin, Sang Mradjadiwa neretoemangga, ling mara boewana rihé, toetwa praboe sinoemboeng, angasmara bawana moerti, tilas Hyang Girinata, mangka dadya wimboe, manggalani ngadireija, tosning wirja pambekan sang Wisnoemoerti, amor ning woerjandita.

Mwang tiksika ni ringrata sang Sri, moedjaba srat anjakrapatingrak, amtek mapandita rihé, mawas anir pandoeloe, witjaksana lam-laming sarwi,mana loes danawara, sakti tanpa goeroe, leme si nir kapoegoetan, rosa nikang datan kapada ra saking, sasma tanja mong jasa.

Mwang tiksnaning naja gèndra saking, jè nangling jan maningena sanggla, woelat matra ring sambagé, ja pwan sampoen kasoemboeng, nadi swara smang mraija enti, soegih tanpa dadarwya, dikdjaja nir ripoe, sapandjenengi sang mraija, songki ngradjya aponda pati gé nisti, anampoerning kang mraija.

Ndan lingena sapandjenengani, sang mraija Pantjapati Sri joegya, amangoen kretani radjé, ja nir wisti winoewoes, soeba moektya wibawé dasi, goemoenggoeng ingkang wadya, tamtama winoemoeng, wita saja nandrawina, manrepaning dana krama soeng

sétjajin, manah prija kandela.

Trasaksat sitoe montap oemili, anijoeg sangking ngoedaja iri soemyak, ring wrahning mahitala jèn, dawaning tjanaka soeng, mring sawrahak wadya gegengi, loemrèng rat sarsana, ning laksmining wadoe, mreta ning para wikoe jan, soelaksana amoerning sakwèning dasi, nitya kinoedang-koedang.

Toewin salirning panekar sarwi, sinoedana mantirèng noegraha, winoenging gardjitèng twas lèn, soemawona nitya soeng, panamngra ming darmakna manir, nahen ling tjita lan, pragdja jan mangoenroem, mangkana sang nariswara, pan was dangoe madeg praboe ing ngrat saking, pantjapati boewana.

Maharadja brgrat njakrawati, pan woes kodjat intaring digdjaja, ing noesantara ginisté, mwang apati loehoeng, amoemoering darma nitahi, radjya pan pinapara, pda sang dresni nenggoe, nityasa kinoedang-koedang, dé sang narèswara lajan darma sroeti, sawara kramèng joegya.

Ndan lingen sang naréswara nenggi, Raspati jan sinohan ing wadya, moenggwèng sitinggil prenahé, witananda noeroenggoe,kantijasèng ratna mabrati, jajah washyèng asmara, sedenging dinoeloe, pan sakwèh wanoedya moelat, leng asmara poewara kédanan sarwi, kèsti sang naréswara.

Pan sri joegyan sang pramèswari, toehoe joe moertining ngratya joegya, darsananing rara srihé, jan Sri sang aroem-aroem, dèwi Sri poentawa tirani, panoegrahanira sang, Hyang Pramèsti nenggoe, saking hapsari Watèndran, jéka laksmining dyah witing soeranadi, pinoedya nawasanga.

Nahi rika sang ma boepati, lamini jan madeg naréswara, ing Pantjapati pradjané, dahat sih sang praboe, lajan tikang nrepaga rini, mandjing médjiling poera, nir pasa sawegoeng, nitya remedi ngastarka, sarènja pan wahoe wawrating twan dèwi, nitya asoengsoeng gela.

Pan woes sedeng lèking wawratani, praptèng masa tandra woe sawimba, djaler rahardja tjitrané, tan lingena ing toetoer, woes diwasa nrepatma djalin, sinoengan kang paparab, sira radya inoe, sang Kretawirja sinambat, moenggèng pradja mangka dipaning nagari

nagari, toehwa jèn moertiswara.

Mangkana sang nariswara noeli, apoetra ijaler nangga paparap, rahadyan Dasawresnihé, tangé jèn tang winoewoes, sampoen sepa diwasa sarwi, kinoedang ika rama, sorin ijing dinoeloe, jata kinadi rahadyan, di sang nata sapatiné ti nagari, angajengi joe darija.

Kanimitanya sang mradja dadi, akirta ring apati kang poetra, sang Dasawresni madegé, ambeg paramarta loes, limpat sangking soedarma krami, pranja ring sandi prena, smitarijèng rat lamoen, malemesaken karosa, winja kadi poerwa dèn kridaning sandi, sandi pan kardi poerwa.

Ndan lingena sang kreta wirjadi, ni woes wreda maloemadjang poetra, dé ri ngigar prena toewé, nradasmoeni panrepoe, kasalira malesa mawi, angga sawa nir kégar mala manah ngoengoet, dadya pamwèti sang nata, mahjoen pra jan poernamèng garijèng sarwi, paraning jijyar lana.

Woes linilan déra sang ramadji, apa namrih hajya kreta wirjya, anampoernake nregani, saha ngoelati lamoen, marga nikang joga pana mrih, wara wirjaning brata, sang kantana panggoe, ring djatoekramanin dita, mwang mrih sarasya ning jya pamrih, moenggèng mara boewana.

Sarining saliranta rapoe lin, mirangijan tangga sinatrija, pinoetran danoe tekapé, ngraga milang mamoehoen, mring sang naréswara mangoen gri, mangkana masa kala, tandra kinas sampoen, saking pradjanira inggal, tan lingen sang Arja Kretawirja ngingkis, sangking gwantang nir wroeha.

Lakwanira woes mingki ngakeni, pradja Pantjapati sampoen lintang, saking wawantara radjé, praptèng kisma doerga goeng, pringga baja giri parsani, mingga-moedoeni ngarga, djoerang sengkang tradjoe, syang ratri lampani tyasa, sang kisti jan poemadyaning tya moerni, raga mangka wisoenan.

Irika sang Kretawirja prapti, ring lamboengi maha girinda jan, ton bandjaran tira rasé, nadi hèr ning soemoenoe, sri gigilang manata brati, kiloedning drata roekma, panantja bra la-

ngoe

ngoe, palingganing kalangenan, ning sarwya poespitandjrèh rok mambaka mrik, lenge sang kretawirjya.

Dan lingen sang wahoe prapta sarwi, arsa mindjra hinadi saksana, ton langening sarwa saré, anglir kindihing dajoen, tjiptaning tyas pan dahat sangking, kéwran lirta ngoedyana, Soeralaja toehoe, minda mring mara boewana, djenger woela tritjita roemesti kadi, pasiraman hyang Ngindra.

Moeng tinon sarwinda maja kadi, pamangga ngani wajoe sri woelat, pan kinger jasra woelaté, jata tan drana rawoeh, kang tjetjantrik anarka sampir, ing tirani ngoedyana, sarwa ngling soeng toetoer, masang sinatrija kita, saking dijan sangkanta waoe doemeling, la bapa joen wroehanta.

Dan linya oeloen bapa ko samrih, kawi dragag dja soenya pradja njan, gènta alan mangga manggih, mya mrih sadjantang toewoe, tang minadjan sangking sapoerin, dan sang tjatjantrik lingnya, lah tanatoe lamoen, kang ridya mingkana kita, jaktih joewana ma jèn sidra mamrih, joganta lampahena.

Tandya sineboet kang nama dadi, sang bagawan Dasaradja gantya, jèn sinatrija wawangé, mrih bratantala lamoen, sidya malih ngarana jogi, jata sistoe mangkana, sang sri maha wèkoe, amoeni ngraga karana, johantaka prakopati brama kadi, joga ring samandita.

Hakwèh tkap njanglingi sang resi, hèh ki poetoe sabagya katé kang, mri joega manggi panetèng, mwang pawara ngong nakoe, pan irika doek sarwang ngoeni, gwèntang madarwèng brata, Hyang wna dag dangoe, syapaning palana manggya, tan woen bapa laring kadag djaja sakti, ngrat di tara dibya.

Paranti ikang soemadya kèsti, nggal manampoerning misaitata anata wani wkasé, jan kadana dyèng kajoen, maboepati roemandèng boemi, si pinir ginggajanan, pamoesti ing kajoen, tandya sang wara noegraha, sang tjatjantrik warajanda siri ngoeni, tka sira Hyang Wenang.

Tandya

Tandya moeksa waoe sang maresi, nir panon paranta rika linggar, ian lingen iasa raijané, toetèn sagistinipoen, kala aning ngasrama sarwi, sagoetgoet anijalènta, jasamoerning iajoen, bajana wasirasta lija, ri lanang soeksma sarirana karengani, ta maieg mana toenggal.

Jata jaian sang bagawan napti, Dasaraija non langening tirta, lwan ijoeg sakèng roering kirèng, asrang moenya goeroe, ngak minali hèr manijalaniii, aloen geng marakata, goemera karengoe, lwir iresning warsa kasapta, salisoes manampe warang ri kikisik, ijenger sang Dasaraija.

Tania meleng ri soekèsti tasi, aning ngarsa iaiyanta poewara, ton téija waoe marangté, para para kaioeloe, pan warna tiija matranggani, jata noelya pinoeija, ié sang maha wikoe, sangkanta iaii aroepa, ijanma noelya woen nama wanna aiistri, nanging nir pawatjana.

Irikata sang Dasaraijagi, majoen mamoerwa waoe kang téija, noelya pinaranan gipé, ajoen nikep sang wikoe, pan kinggatan maksih tan kinging, enggal pan pinalajwa, binoeroe tinoekoel, ing woegatira pinrijan, kénginga kagamela sang resi gipi, sarwambaka kesotan.

Nher poenang tiija nilem maring, toja kalwan ijoeg sakaring parsa, né ngarga ranta sitoehé, groeijoeka siwoe pan tinoet, saparani maksih ièn toeti, noelya sang Dasaraija, anilem siloeroep, praptèng iasari kali pan, anon séla soemajana haning kiri, jata minggah amanggya.

Kang sri tilam kamantyana raiin, kaii tilam saking Soeralaja, samapta lan boesanané, myang miija mèsihipoen, sarwa sarwi lan wowohan sri, wani misi kang sarwa, boga pala loehoeng, jata kanggeg sang bagawan, Dasaraija lenge nir wahoe ioemeling, téija tinoen tan ana.

Daiyanijoem pangèsti jan titaning, Hyang Soeksmana sakarii lantaran, marganing wisaja sangkèng, poewahaning toemoewoeh, sapoeharaha nir tilasi, jaiyana kapaggija, jan iéring pinanioem, masa kénginga rinega, jèn tan iéring prapta maring kang pinasti,

tema

tema angèl kiwala.

Jata agé mahanoe miijil,sakèng groedjoekang sèwoe karsanja, sang Dasaradja sagépé, woes andoeloe kalamoen, tekèng Soeksma rena lila wis, mangkana danoe mimba, wahoe saking sindoe, praptèng kisma Danawirja, noelya tonta tédja loemintang wijati, kadija ngindranala.

Mangka woelat pandeng ing wijati, woe saroemisti sang Dasaradja, tjipta anglila ngrewedé, jata pinande ngasroe, saha-moedja samadi ngèsti, tanantara loemijang, tikang tédja waoe, angalèr ngalyan paranta, jata tinoet saparani tédja kèksi, dawoehing Mretjoe-anda.

Mwang ngoedja ri kanda saking Keling, mila ingaran kang Mretjoe-anda, woekir pratapan doekoeni, apan woekir anenggoe, saking wates sikang nagari, biroe waspoewa lawan, Ngindrapoera toehoe, apan tang sri Mretjoeanda, mangka pamelenganing sang adi jogi, kalangenaning déwa.

Jata engga lakwanta parangdji, sang bagawan Dasaradja mangkat, mamboedjeng tédja sagipé, ngamba hing harga agoeng, pringga baja déra lingtangi, moengga moedoeni ngarga, saja sroe ambandjoe,praptèng leledana pradja, Indrapoera kapéring waoe ningali, kang lwa djro megat marga.

Jata kalang lampahé sang resi, déning lwah toelya manggi bramana,resi lawas brata ngoeni, nenggi paparabipoen, Danghyang Soewiladanoepati, jata sang Dasaradja, matak wani ngenoe, mring sang Dahyangsoewila pan, oeloen bapa mari ngendi sabrangani, marganta ngong ring kana.

Nalya ngling sang Dahyangsoewila ris, doeh ki poetoe mring ngendi paranta, tka soekita lampahé, dan ling sang wikoe ajoen, pri oepados langening gali, wonten tédja ngong noeta, irika toet poengkoer, jata toemoelya ngling dadya, sang resi hèh ana koewara sadjati, lah kita lon rarjyana.

Lamoen sira arsa angoelari, kalangenaning manah pan sira, soen tjipta angèl parané, paranta rijanipoen,kita nabrang ing

lwah

lwah manawi, tan kénging loemangoeha, sahosing ranoe, pan lwah djro hakwèh walnja,kénging wisa apata kang karja gingik, manawa tan kawasa.

Tandya ngling sang Dasaradja aris, lah bapakoe anedah goenanta, sangkanta ngong danggi agé, danne rikata moewoes, sang resi lah iki soen soengi, kastoel oeloen kagawa, dèn karjaha lamoen, palwa hentasan sabrangan, mring nagara Biroewaspoewa sangkani, poelih praptèng nagara.

Jata ngling sang Dasaradja aris, bapa ngong matakon ning sira, saking hendi tagwan toewèn, mangka kapangga koenoe, rasaksana angling sang resi, ingong darma lalana, déning goni ngoeloen, doek dangoe saking nagara, Sélagaring ling dadya goeroening adji, sira sang Bramaradja.

Nanging nakoe bénding datan wandi, amesah lan poetoe Bramaradja, sami déni para soeté, jata gèni prang tjoetjoe, salaminya weka singoerip, nanging sira dèn jatna, lampahira poetoe, jèn praptèng Biroewas poerwa, Ja namanggi hoedyana madyani mawoekir,wastani Mratjoegandia.

Ijéta gèni patapan saking, mradja Biroewaspoerwa doek koena, nanging hakwèh wawaleké, sikara ka ngatoegoe, jaksa poeti mabrangta lami, digijajèng rana apan, lepat ingkang lampoes, pan danoedja woes tinita, dé batara nanging jèn wroeh para krami, nijan sadadya noeta.

Ri sampoening winara warahing, Dasaradja déning sang Sriganda, tandya pamèt kinasagé, mangka kaskoel anegoe, karjya gitik manabrang saking, anoelyantas andarat, sang Dasaradja woes, lakwanta noelya lastana, sija latri anglampoe sraga winasti, tan kawarning sopana.

Sigegen waoe datan kawarni, dan kotjapa sang srinaradipa, hi Biroewaspoerwa mangké, andarbé poetra ajoe, sami hèstri déning wastani, kang sapah Panararas, nenggih radyan Galoe,Sriganda wati pangaran, ika anom Tjondrawati pangarani, ajoe kaloking djagat.

Hapan

Hapan dèwi kang Sriganiawati, hantoekira Hyang Basoekiméla, dèn kèrda doeking dangoejin, sang nata tan wroeh soengkoe, nimila hanggeng habratadi, sang poetri lamoen tan, arsa dahar nenggoe, kang mangka dahar poespita, mila waget angamba gagana sarwi, namoeni wirja goena.

Panityasa hamangoen pratapi, anèng taman sakèng Mretjoegandia, woekir adoe lan praijané, lalampan kali hindoeng, saking pradja jan lampa sikil, déné sang poetri lampah, sadènten woes soewoe, pan tikang taman hingaran, Kretala patjangkraman soerab sari, kalangenaning déwa.

Sabran nindjing nityasa sang poetri, asirami taman Kretalaja, tanana djanma oedané, sepi lamoen dinoeloe, hanging paksi samsam sabahi, mangkana kawarnaha, sang Dasaradja doek, lakwa dèn seroet hanoelya, ...taman moenggèng tira kebon sarwi, ngèsni hanon bandjaran.

.....npande sarwa poespita mrik, hanrang téijani sang dya kawangwang, mwang jya.....watoe montjari, moenya srang sri karengoe, lwir gendinging garantang hasri, moe.....djaning taman, hasrahing kakajoen, jata sang Dasaradja jan, kasata ..taja dahat datan kénginghambeng dadya saharsa.

Sigra mindjro dateng taman sari, sang Dasaradja pan datan kandak, noelya kahalang lampahé, déning kang jaksa toenggoe, jata ngling sang ditya poetijin, kita djanma ninja, malebeti konoe, saking hendi sangkanira, pan woes dangoe toemoewoe ngong hàning boemi, maksi déring kapedak.

Jéna paparap djanma saba hing, kana jan tan titising prawira, wimoehita ring déwané, hapata kita lamoen, boesin aning boewana sarwi, diksoera kamawira, lahta kita lamoen, titisning Wisnoe ngedarat, ...ning widjaja ning masa kala déning, matanggahaning wisa.

Sigra njandak poenang ditya poeti, sikoeti sang Dasaradja, kéngong tjyam sang Dasaradja rihé, tan ikangkat asroe, dé tan kangkat noelya

---